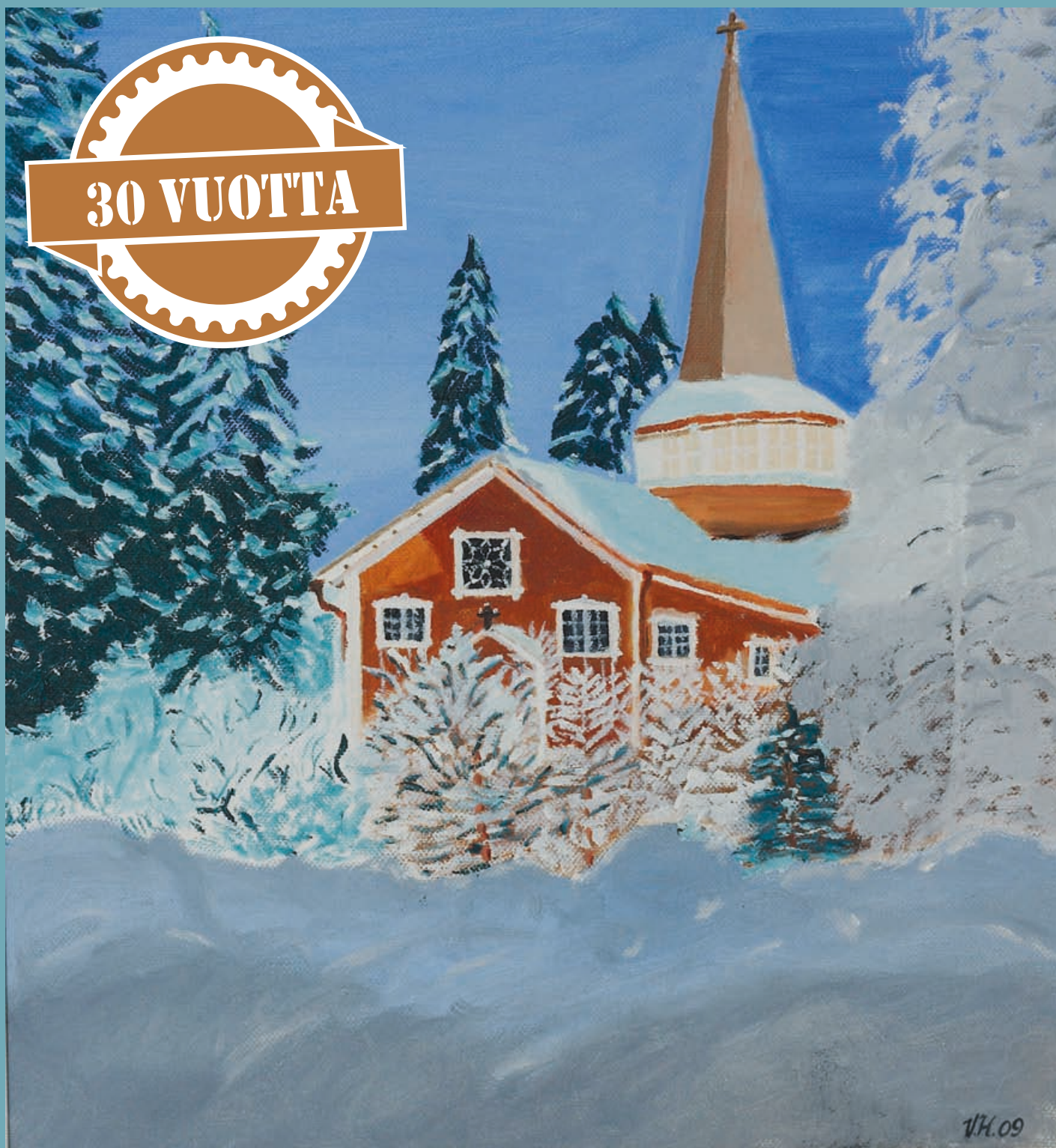




Tuusniemen Joulu 2019

TUUSNIEMEN JOULU 2019

Lukijalle.....	2
<i>Valto Holopainen</i>	
Tuusniemen kunnan tervehdys	3
<i>Sirpa Hartojoki</i>	
Jouluterveiset Tuusniemen kirkonmäeltä	4
<i>Soili Hanntu</i>	
Itsenäisyytemme ohdakkeinen polku	5
<i>Onni Ryyänen</i>	
Kun isät kirkon rakensi	6
<i>Anssi Junkkari</i>	
Tuusniemen kirkko 150 vuotta	10
<i>Lea Mustonen</i>	
Miun kirkot	11
<i>Tuija Junkkari</i>	
140 vuotta kirkkoveoneonnettomuudesta Juojärvellä	12
<i>Lauri Räsänen</i>	
Hernemäen Alman Lotta-retket	14
<i>Eero ja Eeva Wetzell</i>	
Hernemäen historiaa Pekkaristen aikana	16
<i>Valto Holopainen</i>	
Jahvetti Turpeinen Mannerheimin kilpailija Suomen presidentiksi ..	16
Hyvän miehen ristin tie	17
<i>Seppo Kononen</i>	
Jouluisia muistoja	20
<i>Hannu Holopainen</i>	
Lintutornin avajaiset 21.7.2019 Koivulahdessa	22
<i>Pentti Leppänen</i>	
Jääkärieversti Veikko Räsänen maanviljelijänä Tuusniemellä ..	23
Elämä asbestin varjossa	27
<i>Valto Holopainen</i>	
Halikon tarina.....	28
<i>Lauri Happonen</i>	
Maidon ja voin parissa kotona, meijerillä ja tiloilla	29
<i>Mirja Ollikainen</i>	
Leena Hyvösen Pahkasalon kunnalliskodin aikaista muistelua ..	30
<i>Lea Mustonen</i>	
Suku- ja asutustarinoita Tuusniemeltä	32
Tuusniemen kirkonkylän Turulan talosta ja sen isännästä	33
Syksy 2019 oli erikoisen kaunis ruskasyksy	34
Kuvia vuoden 2019 varrelta.....	36
Tapahtumia vuoden 2019 aikana	38
Rovasti Pertti Lamppu – yhteysien rakentaja	39
<i>Hannu Komulainen</i>	
Emäntä Sohvi Hyvärinen Ohtaanniemeltä muistelee	40
<i>Olavi Nissinen</i>	
Arvi Smolander, lupsakka ulosottomies	42
<i>Valto Holopainen</i>	
Taksiautoilijan näkökulmasta 1950-1960 -luvulta	44
<i>Vilho Vinska</i>	
Virka- ja työsuhteinen henkilökunta Tuusniemellä 31.12.1983 ..	46
<i>Senja Ovaskainen</i>	
Muistoissamme	47
Rakkaita lemmikkejä	54
Yöhauki.....	58
<i>Valto Holopainen</i>	
Konttimäen lampaita	59
Autohuolto Petri Räsänen vuoden 2019 Tuusniemen vuoden yrittäjä	59
Hyvä joulun toivotukset	60
Joulutervehdys	61
Ilmoitukset	62

PÄÄTOIMITTAJA JA VALOKUVAT
ellei toisin ole merkitty Valto Holopainen

PIIRROKSET
Esa Holopainen (MUHOS)

KANNEN ÖLJYVÄRIMAALAU
Tuusniemen kirkko, Valto Holopainen

LEHTITOIMIKUNTA
Anna-Liisa Happonen, joulutervehdykset
Tuija Junkkari
Anssi Junkkari
Pekka Mustonen, ilmoitusten kokoaminen
Raimo Hättinen, sihteeri
Kari Puustinen, puheenjohtaja

ILMOITUSTEN MYyntI JA MARKKINOINTI
Kari Puustinen
Raimo Hättinen
Seppo Miettinen
Reino Miskala
Hannu Tervo
Eero Smolander
Osmo Väisänen
Teuvo Voutilainen
Arto Palomäki

JULKAISIJAT
Tuusniemen Lions Club
Tuusniemen Kotiseutuyhdistys ry

PAINOPIIKKA
Kuopion Liihekirjapaino Oy

KIITOS
*Julkaisuyhteisöt ja lehden tekijät kiittävät lukijoita, ilmoittajia, kirjoittajia, kuvittajia ja kaikkia lehden te-
 koon osallistuneita. Mahdolliset varat tullaan käyttä-
 mään kotiseututyön ja nuorison hyvien harrastusten
 kehittämiseen ja tukemiseen.*

*Lähetäessänne tämän lehden lahjaksi, voitte kirjoit-
 taa tervehdyksen myös yllä olevaan laatikkoon.*

Lukijalle

Näin me taas saimme tämän Tuusniemen Joulun kasattua. Tämä on lehemme 30-vuotisjuhlanumero. Juhlavuoden kunniaksi halusimme lehden tällaisena.

Muutamassa aikaisemmassa juhlanumerossa olen muistellut alkuaikoja, mutta aivan perimmäinen liikkeelle lähtö on jäänyt vähemmälle. Palataan siihen hetkeksi:

Räätäli Taavetti Rissasen pojanpoika, räätäli Tauno Rissasen poika, toimitusjohtaja Pentti Rissanen, oli pitkään Vilppulan Joulun päätoimittajana. Pentti yritti kotoaan Tuusniemellä käydessään innostaa minua vuosia Tuusniemen Joulusta. Asia alkoi edetä, kun vilppulalainen kotiseutuneuvos Kaarina Pollari soitti opiskelukaverilleen opettaja Aino Korhoselle. Aino otti yhteyttä. Sovittiin, että hän kutsuu kotiseutuihmisiä koolle ja siitä se alkoi. Kutsutut meidän lisäksi: opettajat Marja-Leena Mäkelä, Raija Pohjolainen, Elina Junkkari ja Pirkko Juntunen, emäntä Anna-Liisa Happonen, koulutoimenjohtaja Pauli Räsänen, nuorisosihteeri Seppo Hallman ja toimitaja Sinikka Hakkarainen tulivat paikalle.

Ilmoitusmyyjinä aloittivat Olavi Hakkarainen, Kari Puustinen ja Ahti Varis. Siitä se alkoi ja vuosi oli 1989.

Aikansa kuvat: Aino Korhonen, Pentti Rissanen ja Valto Holopainen

Toivotan lukijoille ja lehden ystäville Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta.

*Valto Holopainen
Päätoimittaja*



Valto Holopainen.



Pentti Rissanen.



Aino Korhonen.

Tuusniemen kunnan tervehdys



Hyvää ja rauhallista joulun aikaa!

Tutustuin kirjastossa vanhoihin Tuusniemen Joulu –lehtiin. Ne ovat melkoinen tietopankki menneestä Tuusniemestä ja tuusniemeläisistä. Kunnan tervehdyksissä on käsitelty ajankohtaisia kunnan ja Suomen asioita, Euroopan Unionin jäsenyyttä unohtamatta. Ehkä joku lukee tämän tervehdyksen 20 vuoden kuluttua ja ajattelee, että kovin samanlaista tänään on kuin ennenkin ja että vaikeuksista selvittiin.

Vuosi 2019 on ollut Suomen kuntien taloudessa ennätyksellisen synkkä. Sekä suuret että pienet kunnat ovat talousvaikeuksissa – positiivista tulosta tekevät kunnat ovat suorastaan harvinaisia. Tuusniemi on yksi kunnista, jotka joutuvat kamppailemaan pienentyneiden verotulojen ja valtionosuuksien sekä samaan aikaan kasvavien menopaineiden kanssa.

Kunnanvaltuusto ja virkamiehet ovat pohtineet yhdessä keinoja kunnan talouden kohentamiseksi. Apuna on ollut lisäksi Perlacon Oy:n konsulttityö. Myös kuntalaisten ja kunnan henkilöstön näkemystä tarvitaan. Kestävien ratkaisujen löytäminen ei ole helppoa, mutta yhdessä voimme onnistua. Tuusniemen kuntastrategian arvot ovat rohkeus ja rakkaus – mitä ne voisivat tarkoittaa tässä tilanteessa?

Tuusniemen kunta täyttää ensi vuonna 150 vuotta. Toivotan alkavalle juhluvuodelle myönteistä pöhinää ja virtaa kintaaseen. Kunpa tulevaisuus toisi Tuusniemelle uusia yrityksiä ja työpaikkoja, uusia asukkaita ja paljon ilonaiheita arkeen.

Hyvää ja rauhallista joulun aikaa!

Sirpa Hartojoki
hallintojohtaja

Tuusniemen kunnantalo 29.10.2019.



Jouluterveiset Tuusniemen kirkonmäeltä



Soile Hanttu.

Sanotaan, että matkailu avartaa. Asioiden katsominen toisesta näkökulmasta saattaa myös avartaa ajatuksiamme ja näkökulmaamme. Eikä tarvitse matkustaa kovin kauas, vain Kuopioon ja Juankoskelle silloin tällöin.

Tulin valituksi Järvi-Kuopion seurakuntaneuvostoon ja Kuopion seurakuntayhtymän yhteiseen kirkkovaltuustoon viime syksyn vaaleissa. Olen kokouksissa mukana Tuusniemen alue seurakunnan edustajana. Jumalanpalveluksiin ja muihin seurakunnan tilaisuuksiin osallistumisen lisäksi, pääsen tutustumaan, miettimään ja päättämään seurakuntaelämämme taustalla vaikuttaviin asioihin.

Ilman seurakunnan palkattuja työntekijöitä emme tule toimeen, vaikka mukana on jo monia vapaaehtoisia ja uudet vapaaehtoiset ovat aina tervetulleita.

Jos eläisimme lämpimämmässä ilmanalassa, saattaisimme pärjätä ilman kirkkoja ja seurakuntataloja. Mutta meillä jumalanpalvelus tai laulutilaisuus onnistuu ulkona kesäelokuussa ja silti voi tulla vettä niskaan. Mutta mikä on sopiva määrä rakennuksia ja mitä kannattaa kunnostaa? Maallisen matkamme päätepisteet - hautausmaat, kylmätilat, krematoriot - tarvitsevat myös ylläpitoa.

Kaikkea tätä kokouksissa pohditaan ja koetetaan löytää yhteisymmärrys eri seurakuntien kesken. Rahaa on vain rajallinen, kirkollisverosta tullut määrä, kultakaivos-ta ei ole vielä löytynyt. Toivon hartaasti, että kaikki se,

mitä kokouksissa pohdimme ja päätämme, antaisi mahdollisuuden seurakuntien toimintaan päätehtäväänsä varten.

Elokuussa saimme juhlia Tuusniemen 150-vuotiaasta kirkkoa. Kirkossa on kuultu joulun aikaan Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen syntymästä Beetlehemin talliin, seurattu evankeliumien mukana Jeesuksen elämää, pitkäperjantaina surtu Herramme kuolemaa ristinpuulla ja pääsiäisenä iloittu ylösnousemuksen ihmeestä. On vietetty ehtoollista ja tavattu tuttuja ja kauempanakin asuvia paikkakuntalaisia.

Perheemme joulussa joulukuusi, itsetehdyt piparkakut, porkkanalaatikko ja kalkkunapaisti ovat aina mukana. Joululaulut ja aattohartaus kuuluvat joka joulunu.

Lahjoja saattaa ilmestyä jokunen jouluyönä kuusen juurelle. Joulupäivä vietetään rauhallisesti yhdessä ollen, herkutellen ehkä laulellen ja kuusta katsellen.

Joulun aika rauhoittakoon mieleemme arjen askareista.

Lähde mukaan joululaulutalaisuuksiin ja jouluhartauksiin tai -kirkkoon!

Siunattua Vapahtajamme syntymäjuhlaa!

Soile Hanttu
Kirkkovaltuutettu
Seurakuntaneuvoston jäsen

Itsenäisyytemme ohdakkeinen polku

Suomella oli satojen vuosien pituinen haave saada oma hallinto, päästä itsenäiseksi valtioksi. Tuolle toiveen tielle kertyi aina ylipääsemättömiä esteitä.

Venäjän vallan alla, sen viimeisinä vuosikymmeninä Keisari Nikolai II pyrki venäläistämään Suomen. Sitä kautta Suomessa nimitettiin sortokaudeksi.

Vuonna 1900 Keisari määräsi viralliseksi kieleksi Suomessa venäjän kielen. Vuonna 1902 suomalaiset nousivat vastarintaan venäläistämisestä. Kenraali-kuvernööri Bobrikov kovensi otteitaan. Vuonna 1903 hovioikeuden jäsen P.E. Svinhufvud erotettiin virastaan. Sortavalan pormestari karkotetaan Siperiaan. Bobrikov määrää 80 suomalaista opiskelijaa eroamaan Helsingin Yliopistosta. Vuonna 1904 kesäkuun 16. päivänä Suomen kouluhallinnon kamreeri Eugen Schauman ampuu Bobrikovin. Tuo kova teko ilmaisi voimakkaalla tavalla suomalaisten tuntoja vallinneessa tilanteessa. Keisari perui opiskelijoiden erottamisen. Ensimmäinen sortokausi päättyi.

Vuonna 1910 lievennysvaihe päättyi. Rannikoidemme valvonta siirtyy Venäjälle. Viipurin hovioikeuden 23 jäsentä vangitaan. Vuonna 1914 ihmiskunnan ensimmäinen maailmansota syttyi. Suomi julistetaan sotatilaan.

Vuonna 1917 Keisari Nikolai II eroaa. Keisarivalta päättyi. Eduskunta hyväksyy itsenäisyysjulistuksen 6.12.1917. Vuonna 1918 käymme sisällissotaan. Sitä nimettiin mekin vapaussodaksi ja veljessodaksi. Maailmansota päättyi marraskuun 11 päivänä. Sisällissota päättyi toukokuun 15 päivänä.

Vuosien 1919–22 aikana tuli varsin runsaasti uudistuksia maahamme. Itsenäisyytemme myös vaikutti kehitykseen. Suomi pääsi riippumattomana itsenäisenä maana katselemaan läntiseen maailmaan, jossa Suomea ei juuri tunnettu. Kartalta oli katsottu, että missä sellainen maa on. Maatamme tehtiin monin tavoin tunnetuksi. Paavo Nurmi ja Ville Ritola juoksivat Suomea maailman kartalle.

Itsenäisyytemme oli rohkea teko. Siihen antoi mahdollisuuden Venäjällä vallitseva kaaos. Suomi havaitsi seisovansa omilla jaloillaan. Kaksi itsenäistä vuosikymmentä oli valistuksen ja kehityksen aikaa. Suomi omaksui länsimaisen elämäntyylin ja ajattelun. Sisällissodan henkiset vammatkin ovat paljolti parantuneet. Vuonna 1939 syyskuun 1. päivänä Saksan sotajoukot hyökkäsivät Puolaan. Toinen maailmansota oli alkanut. Neuvostoliitto hyökkäsi Suomeen marraskuun viimeisenä päivänä. Nyt oli koko kansa valmis puolustamaan tätä maata.

Olen kuullut sanottavan, että koskaan ei ole itketty niin paljon kun talvisodan aikana. Ulkomailla on pidetty taiselumuamme itsemurhataisteluna. Sota päättyi vuonna 1944. Mielialamme oli kaksijakoinen, itsenäisyys säilyi, maata ei miehitetty, mutta raskaat menetykset olivat takana.

Menetysten, kärsimysten ja surun mielihäviö ei unohdu. Syksyn 1944 välirauhassa Suomi joutui luovuttamaan Neuvostoliitolle Karjalan, Suomenlahden saaria, alueita Kuusamosta ja Sallasta, sekä Petsamon, jossa meni meriliikenteen arvokas sulasatama. Karjalan luovutuksessa meni viljavimpia ja arvokkaimpia alueitamme. Luovutuksessa meni yli 12 prosenttia maamme pinta-alasta. Alue-luovutusten vuoksi menettivät kotinsa ja kotiseutunsa 400 000 ihmistä. Sinne jäi Viipuri, Sortavala, Käkisalmi. Jäi sinne kolmannes vesivoimaloistamme. Petsamon nikeli, Saimaan kanava. ”Kaik meniit, eikä piisankaan”... - sanoi kotinsa menettänyt karjalaismummo.



Nyt olemme saaneet viettää turvallista ja vaurasta elämää vuosikymmeniä. On syytä muistaa historiamme, että osaisimme olla kiitollisia tästä ajasta. Eräs ajattelija sanoi: ”Kansa, joka ei tunne menneisyyttään, ei pysty luomaan tulevaisuuttaan.”

Tämän lehden päätoimittajalle sylin täydeltä kiitosta lehden 30 vuoden mittaisesta toimittamisesta.

Joulurauhaa kaikille lukijoille.

Onni Ryynänen

*Onni Ryynänen 100 vuotta 19.10.2019.
Onni on kirjoittanut kaikkiin joululehtiimme.
Onni viimeistelee tätä kirjoitusta 7.10.2019.*

Kun isät kirkon rakensi



*Tuusniemen kirkko
1950-luvun lopulla.*

*Kuva Martti
Rissanen.
Muokannut
Hannu Holopainen.*

Tuusniemen kirkko 150 vuotta, Seurakuntatalolla 18.8.2019

Parahin yleisö, Juhlayleisö!

Kirkko seisoo keskellä kylää, mäen päällä. Se näkyy kauas ja kellojen soitto tapulista kuuluu kauas. Näinhän se Suomessa kuuluisi olla, mutta kun puut ovat 150 vuoden aikana kasvaneet eteen ja viime vuosien liikerakentaminen pyrkii peittämään loputkin näkymät.

Toiminta Tuusniemen kirkonmaalla alkoi vuonna 1797, kun kirkon paikasta -pienien erimielisyyksien jälkeen - päätettiin seurakunnan Kirkonkokouksessa. Lupa kappelikirkolle ja omalle papille oli saatu Ruotsin kuninkaalta 1781. Nykyisen kirkonkylän paikalla ei montaa taloa ollut. Matala, aumakattoinen, Ruotsin mallin mukainen kirkko ja väliaikainen tapuli saatiin rakennettua jo vuonna 1800. Näin syntyi KIRKONKYLÄ. Kunnollinen tapuli rakennettiin 1818. Suomen Sota ei tainnut paljoa hetkauttaa tuusniemeläisiä tapulinrakentajia.

Tuusniemen seurakunta itsenäistyi Kuopiosta omaksi kirkkoherrakunnakseen vuonna 1855. Tätä iloa seurasi kuitenkin iso itku, kun kirkko paloi maan tasalle vuonna 1857.

Oli kirkon palamisesta jotain hyötyäkin. Kunnanmiehet huolestuivat pitäjäläisten sivistyksestä, josta kirkko oli pitänyt tähän asti huolen. Kirkoissa oli jonkinlainen kirjavarasto, joutuivathan papit neuvomaan ihmisiä hengellisten asioiden lisäksi myös muun muassa laki- ja lääkinällisissä ongelmissa.

Päätettiin perustaa kirjasto! Tämä tapahtui vuonna 1858. Kirjasto toimi aluksi Pappilassa. Ensimmäinen kirjastonhoitaja oli pitäjänapulainen, myöhemmin kirkkoherra B.K. Sarlin.

Palaneen kirkon tilalle rakennettiin väliaikainen lautarakenteinen rakennus, joka toimi kirkkona seuraavat 12 vuotta. Hökkeli oli kuitenkin vetoisa ja kylmä, epämukava pitää jumalanpalveluksia.

Kunnan kirkko tarvitaan

Ryhdyttiin siis puuhaamaan uutta kirkkoa. Ei silloin vielä tiedetty, että katovuodet olivat jo ovella. Pahimmat katovuodet ajoittuivat Suomessa vuosiin 1866-1868. Näinä vuosina Tuusniemellä kuoli nälkään ja nälän aiheuttamiin sairauksiin, muun muassa isorokkoon yli 1000 henkeä. Kuolonuhrien lukumäärät vaihtelevat suuresti eri lähteissä. Myös vuosiluvuissa on heittoa.

1860-luvun alussa ehdittiin kuitenkin toimia ripeästi. Kirkonkokous anoi Keisarilta lupaa puukirkon rakentamiseen kivistä kirkon sijaan. Ruotsin vallan aikana vuonna 1776 oli puun käyttö kirkkojen rakennusmateriaalina kokonaan kielletty. Suomen omapäiset kirkonrakentajat vähät välittivät näistä määräyksistä. Poikkeuslupia sai helposti ja valvonta ei oikein toiminut suuressa valtakunnassa. Lupa rakentamiseen tuli kuvernööriltä joulukuun 1862. Samassa yhteydessä oli pyydetty valtakunnallista kolehtia koko maassa ja keräyslistaa kirkon rakentamisen rahoittamiseksi.

Vihdoin päästiin vuonna 1863 tilaamaan Korkeelta Esivallalta kirkon riitinkiä eli mallikuvausta. Korkeelta Esivallalta oli Suomen Suuriruhtinaskunnan Intendentinkont-

tori ja sen Ylitirehtööri eli Intendentti oli saksalaissyntyinen, preussilainen arkkitehti Ernst Bernhard Lohrman.

Rakennuksen piti olla RISTIKIRKKO ja tarpeeksi väljä. Seurakunnan väkiluku oli nousemassa 6000 henkeen, ja kirkossa kävi sunnuntaisin 500 henkeä. Kirkon piti olla päreillä katettu ja sakariston piti olla lämmin.

Riitingit Helsingistä

Suomen Intendentinkonttori on vuonna 1811 perustettu keskusvirasto, jonka tehtävänä on ollut huolehtia valtion julkisten rakennusten suunnittelusta, rakennuttamisesta, valvonnasta ja kunnossapidosta. Varsinaisten valtion rakennusten, kasarmien, vankiloiden, sairaaloiden ja virastojen lisäksi tehtäviin kuului sillat, asemakaavat ja seurakuntakirkot.

Intendentinkonttori toimi ensin Turussa, josta se siirrettiin Helsinkiin vuonna 1824. Tuolloin päälliköksi tuli saksalainen Carl Ludvig Engel. Engelin kuoltua 1840 kutsuttiin toinen Saksassa koulutettu arkkitehti Ernst Bernhard Lohrman intendentinkonttorin päälliköksi vuonna 1841. Virastossa oli tällöin kolme konduktööriä, jotka olivat arkkitehteja, sekä ylimääräistä työvoimaa, pääasiassa arkkitehtioppilaita.

Lohrman oli 1840-luvulla ainoa koulutettu arkkitehti Suomessa. Muut olivat tavalla tai toisella itseoppineita, tavallisesti Intendentinkonttorissa työn ohessa oppinsa saaneita.

Virallisesti Tuusniemen kirkon suunnittelija on Ernst Bernhard Lohrman. Toimittaja Aimo Siltarin ja Piispa Eino Sormusen toimittamassa teoksessa ”Maakuntamme kirkot” vuodelta 1967 mainitaan suunnittelijaksi kuitenkin August Boman. Tähän on mielestäni yksinkertainen selitys.

Intendentinkonttori vuonna 1864 oli kuin suuri arkkitehtitoimisto, jonka pomo Lohrman oli. Suomalainen August Boman oli yksi konduktööreistä, itseoppinut arkkitehti,



Arkkitehti Ernst Benhard Lohrman.

joka todennäköisesti piirsi Tuusniemen kirkon, ja varmaan paljolti suunnittelikin. Pomo-Lohrman ehkä antoi suuntaviivat, jotka Boman piirustuspöydän ääressä toteutti. Niin sanotusta ryhmätyöstä ei tähän aikaan ollut puhettakaan, vaan hierarkia oli selvä. Nykyäänkin on vaikea sanoa, kuka yksittäinen maestro jonkin rakennuksen on suunnitellut. Puhutaankin toimiston nimellä, tiimeistä.

Lohrman oli iso herra, ollut yli kaksikymmentä vuotta suuren valtion viraston päällikkö, kunnianarvoisa Suuriruhtinaskunnan virkamies. Tuskin hän enää piirustuskynään tarttui. Partakin oli niin pitkä, että se sotkeentui si tussiin. Kollegoiden aikalaiskuvauksissa Lohrmania kuvataan mitättömäksi ammattimieheksi, suorastaan roistoksi. Hän muun muassa kähvelsi 600 piirustusta valtion arkistosta, ja vei ne Ruotsiin. Engelin signeeraukset piirustusten kulmista hän repi pois. Käytti varmaan omista nimissään.

Sitäpaitsi Lohrman oli enemmän hallintomies ja kurnipitäjä kuin suunnittelija. Hänen ansiokseen on luettava lääninarkkitehtijärjestelmän luominen. Vuodesta 1848 lääninarkkitehdit suunnittelivat ja valvoivat valtion rakentamista maakunnissa. Kuopion Lääninarkkitehti hyväksyi aikanaan Tuusniemenkin kirkon rakennustyön. Tuskin täällä Intendentinkonttorin väkeä kävi.

Tuusniemen kirkon piirustukset valmistuivat vuonna 1864. Seuraavana vuonna 1865 Intendentinkonttorin nimi muutettiin Yleisten Rakennusten Ylihallitukseksi, joten Lohrmanista tuli Yleisten Rakennusten Ylihallituksen Yliarkkitehti. Kauan hän ei kuitenkaan tittelistään saanut nauttia. Lohrman erosi vuonna 1867 ja kuoli vuonna 70. Tuusniemen kirkko valmistui tässä välissä 1869.

Mistä rahat pula-aikana?

Kun Tuusniemen kirkon riitingit ja kustannuserittelyt vuonna 1865 esiteltiin seurakuntalaisille, todettiin että näinä onnettomina aikoina rahan keruu oli vaikeaa. Rahankeruukeinoja olivat muun muassa valtakunnallinen kolehti, ”henki-maksut”, ja jopa Sarlinin ehdottama kahvinjuonnin lopettaminen toisi säästöjä.

Kustannusarvio oli 42 400 markkaa. Suomen Pankin rahanarvolaskurin mukaan summa vastaisi nykyrahassa 180 000 euroa. Tuntuu aika pieneltä summalta. Mitähän kustannusarvio sisälsi? Tuon ajan 42 000 ruplaa vastaisi nykyrahassa 800 000 euroa. Tässä tapauksessa kysymys oli kuitenkin markoista.

Seurakunnan rukous valtakunnallisesta kolehdista toteutui helmikuussa 1866 keisari Aleksanteri II määräyksellä, ja kun sato ei sinä vuonna ollutkaan ihan onneton, päästiin syksyllä keräämään peruskiviä kirkonmäelle verromanttaalikuntien suhteessa.

Tuohon aikaan ei kuntajärjestelmä ollut vielä kehittynyt vaan pitäjät olivat kirkkopitäjiä, ja niillä oli kaikki maallinenkin valta. Tuusniemen kunta perustettiin vuonna 1870.

Hankitaan kunnon rakentaja

Kirkon rakentajaksi oli valittu haapajärveläinen kirkonrakentaja, maanviljelijä ja itseoppinut rakennusmestari Mikko Karjalahti. Hän kävi esittäytymässä tuusniemeläisille vuoden 1867 syksyllä. 14 haapajärveläistä talonpoikaa takasi 2.9.1868 päivätyssä asiakirjassa Michel Karjalahden pystyvän rakentamaan 40 000 markan arvoisen puukirkon Tuusniemelle jämptisti riitinkien mukaan.

Mikko Karjalahti oli tunnettu ja arvostettu kirkonrakentaja ja luottamushenkilö niin Haapajärvellä kuin maakunnassakin. Hän syntyi jouluna 1820. Hänen alkuperäinen nimensä oli Mikko Juhonpoika Harmaala, mutta ajan tavan mukaan hän nähtävästi oli ottanut nimekseen talon tai tilan nimen. Karjalahti-niminen tila oli peräisin vuodelta 1610. Olihan Karjalahti MESTARILLE komeampi nimi kuin Harmaala. Karjalahti valittiin Haapajärven ensimmäiseen kunnallislautakuntaan 1866 ja vuonna 1867 hänet valittiin säätyvaltiopäiville talonpoikien edustajana.



Mikko Juhonpoika Karjalahti.

Harvinaiset rakentajan lahjansa Mikko osoitti haapajärveläisen kirkonrakentaja Daniel Kuonan oppipoikana Kiuruveden kirkon rakennustyömaalla 1852. Kiuruvetisten mielestä mestari Kuonan emännän veljenpoika ymmärsi rakennustyön päälle enemmän kuin kunnioitettu kirkkoväärti ja mestari itse.

Jo vuonna 1855 Karjalahti rakensi itsenäisesti Kestilän kirkon. Ennen Tuusniemeä Mikko Karjalahti oli rakentanut kirkot Paavolaan 56, Vesannolle 57, Sieviin 62 ja Kuhmoon 68. Myöhemmin Mikon apuna oli hänen 1853 syntynyt poikansa Juho Karjalahti. Kaksikon työt jatkuivat vielä Keiteleellä, Viitasaarella, Haapajärvellä ja Piipolassa.

Mikko Karjalahti oli syvästi uskonnollinen, oikeuden mies. Jos jokin asia Haapajärvellä oli umpikujassa, sanottiin: ”Kysytäänpä mestarilta”. Hän oli riidoissa puolueeton ja rehellinen. Mikko oli naimisissa ja hänellä oli Juhon lisäksi kaksi tytärtä.

Mikko oli myöskin oman arvonsa tunteva herra. Arvostettuna mestarina hän sai Kuvernööriltä luvan käyttää kaupungeissa ajaessaan kaksoisrilloja, nelipyöräisiä hevoskärryjä. Näillä mestari sitten pyyhälsi sudennahkatutkissaan paikkakunnalle matka-arkkuineen, joissa oli henkilökohtaisten tavaroiden lisäksi piirustusvälineet ja työmaalla tarvittavia työkaluja, piilu, luotilauta, vara ja vaakerpassi. Mikko Karjalahdella oli kultakello ja arvokkaat, rinnan yli menevät kellonperät.

Mikko pystyi myös itse suunnittelemaan ja piirtämään, toisin kuin 1700-luvun tuotteliai kirkonrakentaja, leppävirtalainen Arvi Junkkarinen, tai Junkkari, joka ei osannut piirtää!

Vedetään hirret mäelle

Kun Tuusniemellä maaliskuussa 1868 ryhdyttiin tositoimiin, oli vielä pula-aika. Yleinen tapa Suomessa oli, että isännät velvoitettiin toimittamaan, toisin sanoen lahjoittamaan, määrätty määrä hirsiiä. Tuusniemellä seurakunta kuitenkin osti hirret maanomistajilta. Puiden kaatamisessa ja hirsien veistämisessä käytettiin seurakunnan köyhiä, jolloin he saivat vähän ansiotuloja. Kuka maksoi? Maksoiko köyhien palkat maanomistajat vai seurakunta? Hirret, lankut ja laudat toimitettiin kirkonmäelle manttaaliluvun mukaan.

Jos hirret toimittaa rakennukseen suoraan metsästä kuivaamatta niitä kunnolla, käy huonosti. Vanha hyvä sääntö on, että hirret kaadetaan sydäntalvella, mielellään laskevan kuun aikaan, ja jätetään metsään tai rakennuspaikalle kuivumaan vielä toiseksi talveksi. Kirkon hirret oli todennäköisesti kaadettu jo talvella 1867-68. Mikko Karjalahtihan kävi Tuusniemellä syksyllä 1867. Hirret kuljetettiin hevosvetoisesti läpi metsien ja järvien jäitä pitkin. Maantie Tuusniemelle tuli Jännevirralla ja päättyi tänne. ”Ohiajotie” Ohtaansalmeen päin kulki Ohtaanniemi-Liukonpelto linjalla. Lossi Ohtaansalmeen tuli 1888.

Rakennusmateriaali kirkkoon oli ensiluokkaista. Hiitaasti kasvanutta, tiheäsyistä puuta. Lähes 150 vuotta vanha vesilaudan pala tuoksui voimakkaasti pihkalta.

Missä hirret veistettiin, tai oikeammin sahattiin? Luultavasti ne sahattiin kirkonmäellä. Tuusniemen kirkon hirret ovat ulkopinnoiltaan sileitä, sahattuja. Kirkonmäellä oli parhaillaan 120 ukkoa hommissa. Kaikki rautaosat, muun muassa naulat, takoi kyläseppä pajassa, joka on sijainnut Toloppalan kauppakartanon pihapiirissä. Kartano tunnettiin myöhemmin nimellä Apula, ja se on ollut josain nykyisen säästöpankin talon haminoilla.

Hirret pystyyn

Mikko Karjalahti oli saanut jostakin päähänsä tehdä Tuusniemen kirkon harvinaisella tavalla, pystyhirsistä. Hyvä puoli pystyhirsirakenteesta on, että se ei painu, mitä vaakahirsi tekee. Korkeassa rakennuksessa tällainen lasettuminen voi olla 5 prosenttia korkeusmitasta. Pystyhirren ongelma on hirsivälien riveäminen, tiivistäminen. Hirret kutistuvat kuivuessaan, haristuvat, ja rako elää. Tähänkin

ongelmaan kansanrakentajilla oli nerokas ratkaisu, jonkinlainen v-mäinen vinokulmaliitos. Tiivistykseen käytettiin samalta. Kirkon sisäseinässä olevasta mallista voi päätellä, että hirret eivät ole tasapaksuja. Siksi niitä on aseteltu osa ”pää alaspäin”.

Pystyhirsiseinässä on perustusten päällä vähintään kaksi hirsikertaa vaakasuorassa, näin Tuusniemelläkin. Jos kosteus pääsee nousemaan ylös pystyhirren päähän, on peli menetetty. Lahonneen vaakahirren voi aina vaihtaa, ja toinen on vielä varalla. Detaljiikka kirkkomme seinissä on nerokasta, esimerkiksi miten hirret nostettiin pystyyn, vaakasidehirret ja niiden ohjausurat. Vaakalista seinän alaosa, ikkunan alareunan korkeudella, ei ole pelkästään ulkonäköystistä. Alapuolen laudoitus on helppo purkaa ja alahirsi vaihtaa koskematta koko seinään sitten 150 vuoden päästä. Ikkunan alapuolisen seinäosan ongelmatkin tunnettiin.

Työ nähtävästi sujui normaalisti. Tavallisesti puukirkon runko pystytettiin yhdessä kesässä. Kun työmaalla on 120 miestä yhtäaikaan, sattuu tietysti kaikenlaista. Montakohan ihmistä Tuusniemen kirkon työn aikana menetti henkensä työtapaturmissa? Pantiinko nämä vainajat katovuosien piikkiin? Historian harrastajilla olisi vielä kirkonkirjoissa kaivelemista.

Työmiehet olivat kylittäin työvelvollisia, joten työmaallaikin saattoi olla heikko. Työstä poissaoloa esiintyi, pahimmat pinnarit olivat kuulemma riistavetisiä, vaikka heillä oli paras tieyhteys työmaalle.

Kirkko valmistuu

Tuusniemen kirkko valmistui virallisesti lauantaina, elokuun 21. päivänä 1869. Tarkastuksen viranomaisten puolesta suoritti Lääninarkkitehti Ferdinand Öhmann. Ensimmäinen jumalanpalvelus on saattanut olla jo sunnuntaina 22.8.1869?

Toki vielä oli viimeistelytyötä tehtävänä ja ne kestivät vuosia. Penkit täytyi nikkaroida ja valaisimet rakentaa. Näitäkin töitä näkyy jompikumpi Karjalahdeista, isä tai poika Juho, valvoneen. Kirkon hirret saivat rauhassa harmaantua ja sopeutua kuuden vuoden ajan. Kesällä 1875 kirkko laudoitettiin ja maalattiin, valvojana Mikko Karjalahti. Tämä selittää ehkä sen, että vuonna 1878 valmistuneen Kuusjärven kirkon rakennustyön johtajaksi mainitaan ”tuusniemeläinen Karjalahti”! Mikko oli samana vuonna rakentamassa Viitasaaren kirkkoa, joten tuskin hän rakensi Kuusjärvellä, ehkä poika. Liikenneyhteydet kun eivät vielä tuohon aikaan olleet kummoiset.

Aika kuluu, kirkko vanhenee ja vaatii toimenpiteitä

Kirkossa on tietysti ajallisia kerrostumia, eivätkä kaikki ”parannukset” ja muutokset ole välttämättä ihan onnistuneita. Harmillinen asia on lämmityskaminoiden hävittäminen. Edellämainitussa Kuusjärven kirkossa kaminat on säilytetty koristeaiheina. Apteekkari Petersenin 1923 maalaama alttaritaulu on Piispa Eino Sormusen mukaan jäl-

jennös, mutta en tiedä, mistä se on jäljennetty. Uusista valaistusjärjestelyistä vanhoissa kirkkoissa on aina väännetty kättä suunnittelijoiden ja käyttäjien välillä.

Ulkoseinien maalauksissa on uusintamaalauksissa käytetty vääränlaisia maaleja. Siitä saamme nyt kärsiä. Väreistä meillä jokaisella on onneksi oma mielipiteemme. 20-30-luvulla kirkon ulkoväri on ollut rusahtavampi ja ikkunoiden vuorilaudat tumman ruskeat. Todennäköisesti penkitkin ovat olleet tummemmat. 1960-luvun tapa oli vaalentaa kirkkojen sisäväriä valoisuuden lisäämiseksi. Sankarihautojen sijoituksen takia eteläinen sisäänkäynti, miesten ovi, on menettänyt merkityksensä juhlasisäänkäyntinä. Ennen vanhaan kirkkoissa oli tarkka istumajärjestys, naiset vasemmalla, pohjoispuolella, ja miehet oikealla, eteläpuolella. Nuh-teeton tuusniemeläisnuorukainen saattoi kehuskella: ”En oo ollu ölöllä yötä, enkä akkain puolella kirkossa”.

Happosen Lassi kulki pikkupoikana käsikädessä litamummonsansa kanssa kirkkoon aina tästä miesten ovesta. Makasiinilta päin ylös portaita kirkkomaalle ja sivuovesta sisään. Tämä oli lyhin reitti kotoa kirkkoon. Mummo oli syntynyt samana vuonna, kun kirkko rakennettiin, ja Lassi-poika täytti 5 vuonna 1930.

Onneksi päättäjät ovat olleet tarpeeksi konservatiiveja, eikä alttaria ole siirretty kesemmäksi kirkkoa. Mutta onko kirkkomme pitkäkirko, niinkuin turisti-oppaissa sanotaan. Minusta se on ristikirko, sitä mitä Korkeelta Esivallalta pyydettiin. Pitkäkirkon tunnusmerkkejä on selkeä, rakenteellisestikin selkeä, keskilaiva, jonka tukemiseksi saattaa olla lyhyemmät siivet, tai siipirakenteet. Pitkäkirkkoon kuuluu tavallisesti myös länsipäädyn torni. Ristikirkkoja on tasavartisia ja ERIVARTISIA. Tuusniemen kirkko on mielestäni erivartinen ristikirko. Tuusniemellä ristin keskusta on vielä korostettu tähtimäisellä holvillä, ja ulkopuolella tätä korostaa torni lasilyhtyineen.

Seurakuntien talousvaikeudet Suomessa heijastuvat kirkkojen kuntoon. Tulot seurakunnissa vähenevät ja korjausvelka samaan aikaan kasvaa. Huono yhtälö. Tarvitaisiin 1800-luvun pakkokeinoja, jotta Tuusniemenkin kirkon lahovauriot saataisiin korjattua. Kirkkomme on yli satavuotiaana Kirkkolaissa suojeltu.

Vauriot on nyt suurin piirtein kartoitettu, ja päästään tositoimiin. Vai päästäänkö? Seurakuntayhtymän kiinteistöpalvelun edustaja arveli aikaa kuluvan nyt ainakin vuosi miettiessä. Minä, armottomana realistina, ja entisenä arkkitehtina, tein oman aikatauluni: 1 vuosi miettimistä, 2 vuotta päätöksentekoa, 2 kuukautta suunnittelua, 2 vuotta byrokratiaa, 2 vuotta rakentamista. Unohduiko jotain? - Mitätön aika kirkon 150-vuotisessa historiassa. Toivotan onnea hallintomiehille ja kurinpitäjille.

Kirkko seisoo keskellä kylää korkealla mäellä ikihonkien keskellä taistellen aikaa ja liikerakentamista vastaan. Kotikirkkomme ei ole arkkitehtoisesti mikään ”helmi Suomen kirkkojen joukossa”, mutta onhan se komea ja se on meidän.

Anssi Junkkari, Arkkitehti SAFA

Tuusniemen kirkko 150 vuotta

1. Lohrman arkkitehtinä
suunnitteli kirkkoa,
Haapajärven mestari
kirkon rakensi,
Karjalahti
oli nimensä.

2. Hirsipuita hankittiin,
taloista ne ostettiin,
kirvehillä veistettiin,
köyhät palkattiin,
hevosilla
mälle vedettiin.

3. Hirret pystyyn nostettiin,
sammalilla rivettiin,
muoto ristikirkoksi
oli ohjeeksi,
apupappi
Sarlin opasti.

4. Torni keskeen kohosi,
valo sisään tulvahti,
värilasi-ikkunat,
siellä komeat,
pappi saarnas
saarnastuolista.

5. Kahdeksan kaks'kymmentä
istuinpaikkaa kirkossa.
Kirkkoväki kokoontui
yhteen veisaamaan,
ahkerasti
Sanaa kuulemaan.

6. Sankar'haudat vierellään
kirkko seisoo harjullaan,
hautausmaa ja tapuli
siinä äärellään,
peittää kukat
kummut loistollaan.

7. Kynttilät olj' kruunussa,
joka riippui vitjoissa,
valon loisti pimeään,
hehkun hämärään,
jouluatton
loi se tunnelmaa.

8. Apteekkari maalasi
Herran kuvan tauluksi,
antoi taulun lahjaksi,
joka koristi,
alttarimme
juhlapaikaksi.

9. Taulussa on sanoma
meille aivan valtava.
Jeesus kärsi puolesta
meidän syntisten,
kaiken meille
anteeks' antaen.

10. Papilla on apuna
sakastissa suntio.
Alban auttaa papille,
stoolan harteille,
palvelukset
pääsee alkamaan.

11. Altari on katettu,
ehtoollinen siunattu,
leipä jaetaan ensiksi,
viini juomaksi,
Kristus antaa
siinä itsensä.

12. Kirkkokuoro riemuissaan
laulelevi laulujaan,
kanttor'soitaa uruillaan
soittaa, soittaa vaan,
laulaa, soittaa
mitä tarvitaan.

13. Vihkiparit tahdilla
urkusoiton mahdilla
alttarille marssivat,
valat vannovat,
aina, aina
tahtoo rakastaa.

14. Sataviisikymmentä
täyttää kirkko vuosia.
Sitä tänään juhlistaan,
kiittäin riemuitaan,
lauluin, puhein
juhlaa vietetään.

15. Siunaa Herra kirkkomme,
johda sinne kulkumme,
Sinun sanaas kuulemaan
tietäs' etsimään,
Sinun tahtoon
aina taipumaan.

16. Kiitos Herra kirkosta,
suojaä sitä pahasta.
Anna olla kirkkosi
turva lastesi,
turva, suoja
aina lastesi.



Lea Mustonen (vas.), Vieno Happonen ja Anja Taskinen esittävät Lea Mustosen kirjoittaman laulun Tuusniemen kirkon 150-vuotisjuhlassa 18.8.2019. Säestäjänä oli kanttori Taru Parviainen. Laulu on kirjoitettu kirkon 150-vuotisjuhlaan.

Miun kirkot

**18.8.2019 Tuusniemen kirkon
150-vuotisjuhla**

Hyvät ja oikeet immeiset

Varhaisimmat muistot kotikirkosta ovat 50-luvun alusta. Joulukirkko näkyi ja kuului. Tervapadat valaisivat koko kirkonmäen ja tulijoiden tien kirkon ovelle. Aisakellojen helinä herätti unisimankin kirkonkyläläisen. Kirkkokansa purkautui rekiensä vällyistä, oikoi hameitaan ja röijyjään, ja hevoset pääsivät parkkiin puomilleen joulukauroja nauttimaan. Tätä sain seurata oman kodin ikkunasta kuin aitiopaikalta. Nyt soi jo papinkellot! Vilho Nissinen oli kiivenyt torniin, oli sade tahi pakkanen.

Äkkiä takki päälle, virsikirja mukaan, kolehtikolikot tas-kuun ja vilkkaan Keskkitien poikki, sisään kirkkoon ja urkuparvelle. Se oli vakiopaikka, koska vanhemmat lauloivat kirkko-kuorossa. Upea joulukuusi ja kolmiotelineet ikkunoissa elävine kynttilöineen, lämmöstä hehkuvat hienot pystykamiinat.

Armas Tirkkonen polki uruille ilmaa, kanttori Kauko Mikkonen soitti ja lauloi niin että varmasti kuului. Lehteri oli tosi ahdas ennen 60-luvun laajennusta, mutta sieltä oli helppo vah-
tia milloin kuusi syttyy palamaan. Yleensä syttyi, ja joku tenori tai basso riensi sammuttamaan.

Veisasin innolla mukana, vaikken osannut. (kuten nytkin). Ainoa paikka missä sain laulaa, oli kirkko. Lukemaanhan olin oppinut varhain - hautausmaalla! Koti oli vieressä, veljen ja siskon haudat aika kaukana harjulla ja mummilla aikaa kävelyttää tyttöä. Mutta saarnan aikana laskin ikkunaruujuja. Niitä oli paljon. Ihme juttu oli, kun oli Aimo Junkkarin vaalisaarnavuoro, olin silloin 8-vuotias, ja eka kerran jätin lasit laskematta, sillä tajusin ymmärtäväni saarnastakin jotain.

Maalaistyttonä, kirkon vieressä syntyneenä ja kasvaneena, osasin opastaa hesalaisserkkujani. Oltiin taas olohuoneen ikkunassa, kun kirkossa oli hautajaiset. Kellot soivat, väki kokoontui. Ovet avattiin. Helsinkiläisneito kysyi: "Onks tuo se vainaja, joka avaa kirkon ovea?" Tulipahan sitten oppineeksi sanan tuntio.

Pyhäkoulua 50-luvulla piti ainakin Nupposen Hilikka ja pastori Aarne Kankkunen. Kankkusen kouluun piti reissata Pikkupappilaan asti. Naispappeus alkoi puhuttaa tuusniemeläisiäkin. Muistan jotkut seurat, oliko pakanalähetys- vai mitkä, kun Artun Kulman olohuoneessa väittely oli aika kiivasta. Oli kohan se kirkkoherra jo antanut kerran naisen kiivetä saarnatuoliin? Siinä pieni evakotyttö kuuli savolaista sananrieskaa, kun Pentikäisen Niina-täti perusteli kantaansa: "Vuan kyllä se on kun voella syäntä voetelis, kun mies suarnoo!"



Tuija Junkkari.

Koulut veivät tytön kaupunkeihin, ja oma kirkko jäi ehkä vieraaksikin, omaisten siunaustilaisuuksia lukuun ottamatta. Tutuiksi tulivat Kuopiossa Männistön vanha kirkko monina tyttökerhovuosina, Poukaman leirikirkko ja Tuomiokirkko rippikirkkona. Helsingin Alppilan moderni kirkko, Lahden sievä vanha puukirkko, joka muka huonokuntoisena purettiin Alvar Aallon Ristin kirkon tieltä. Joutjärven kirkko, jossa oli helppo jättää vauva nukkumaan lasin taakse ulos, kuin penkin päähän. Kouvolan keskuskirkko, jossa tytär kastettiin ja kaikki neljä lastamme vuorol-
laan pääsivät ripille.

Kouvolan vuosina Anssia ja minua puri joku kirkkokirppu. Kävimme jumalanpalveluksissa eri puolilla Kymenlaaksoa ja vähän muuallakin. Kirjoitimme maallikon kokemuksistamme Kouvolan Sanomiin juttusarjaa Vaeltavat sielut, omilla nimilämme ja tittelillä "Jumalanpalvelusmatkailijat". Siinä tuli raportoitua ja kritisoituakin rakennusta, JP-menoja, tunnelmaa ja toimijoitakin. Osa papeista oppi tunnistamaankin meidät ja nauroi ryhdistäytyvänsä heti, jos huomasi meidät pyhätössä...

Kierros on kierretty. Nyt ollaan aika tiukasti täällä Tuusniemellä, vaikka kummankin omaiset ovat jo tapulin takana. Tutuksi on tullut taas oma kirkko, kirkkomaa, tapuli ja jopa poissaolomme aikana rakennettu srk-koti. Tutuiksi ovat tulleet meille vaeltaville sieluille, JP-turisteille muutkin Järvi-Kuopion kirkot.

Kauempaa mualimalta on mieleen jääneet parhaiten Lontoon suomalainen merimieskirkko, Inkerin seurakunnan Marian kirkko Pietarissa ja Tukholman suomalainen kirkko. Teininä vaihtopilaana USA:ssa asuin mormoniperheessä ja kummastelin heidän tapaansa nauttia HPE: penkeissä kiersi tarjotin, jossa ranskanleivän muruja ja vesitilkka minipaperipikarissa.

Ekumeniasta vielä. Jo lapsena totuin siihen, että muita karjalaisevakkoja tavatakseen äiti ja täti kävivät Tiistaiseurassa. Koulussa luokallani oli useita ortodokseja. Karppamon Maija-täti siunattiin Apostolien Pietarin ja Paavalin kirkossa, joka Tuusniemen tsasounaksi rakennettiin 60 vuotta sitten. Ortodoksihäät ja -kaste ovat tulleet tutuiksi Venäjän ja Kreikan matkoilla.

Koulutoverini Anna-Leena Lampi päätyi nunnaksi Sisar Kristodulina ensin Kreikkaan, jossa kävimme häntä tapaamassa, ja sitten Lintulaan. Mikä rikkaus on tuntea edes vähäsen tuota maamme toista virallista kirkkoa!

Olen mennyt kirkkoon autolla, jalan, potkurilla, pyörällä, suksilla, kanootilla, vaan en ikinä hevosella. Harras toiveeni olisi joskus päästä joulukirkkoon hevosella...

Tuija Junkkari

140 vuotta kirkkovene-onnettomuudesta Juojärvellä

Lyhennelmä keskustelevasta saarnasta
Tuusniemen kirkossa 30.5.2019.



*Lauri Räsänen veneonnettomuuden
muistomerkillä Tuusniemen satamassa.*

Meille paikkakuntalaisille Juovesi on tuttu arkipäivän elämäsämme. Talvella jäällä ja kesällä veneellä retkeily saaristossa eväiden ja ehkäpä nuotiomakkaroiden kera on monille tuttua vapaa-ajan viettoa. Kotitarvekalastus, myös ammattikalastus, on järvellämme hyvin arvostettua. Meille tämän ajan tuusniemäläisille Juojärvi esittäytyy hyvin aurinkoisena, melko tyyneenä ja turvallisenakin järvenä. Tämä tunne perustuu siihen, että yleensä me voimme valita ajankohdan siellä liikkumisellemme. Aikaisemmat sukupolvet ovat joutuneen kokemaan järven vaarallisemmankin puolen, koskapa liikenneyhteys on ollut vesitien varassa mitä suurimmassa määrin, ja kelillä kuin kelillä.

Satamassa on 30 vuotta sitten pystytetty muistomerkki muistuttamassa Juojärven vaaroista. Huomenna tulee kuluneeksi 140 vuotta kirkkoveneonnettomuudesta, jossa hukkui kuusi venematkalaista.

Vene oli Lassilan talon 3-hankanuottivene, jonka olisi pitänyt se 8 henkilön joukko kannattaa. Silloin 140 vuotta sitten kirkkomatkalaiset olivat menossa helluntaijuhille. Mutta kuusi heistä joutuikin iäisyysmatkalle.

Kaksi mukana ollutta pelastui, naapurukset kaksi Kaisaa, toinen oli puhuttelunimeltään Tiina. Kaisa oli Mattilan tytär, Tiina Lassilan piika. On huomioitavaa, että joissakin tiedoissa nämä talojen nimet sekaantuvat keskenään. Vene lähti Juurikkalahdesta ja mantereen suojassa soutaminen kävi turvallisesti. Mutta nykyisin tunnetulle Meijerinselälle tultua luodetuuli myrskysi valtoimenaan ja matkalaiset joutuivat veden varaan. Henkensä hädässä he taistelivat, ja yrittäessään auttaa toisiaan, hukkuivat itse.

Liikuttavaa oli kuulla muun muassa hukkuneen Anna Mari Pennasen rukousta kaatuneen veneen päällä vanhan virsikirjan sanoilla: ”Niin anna anteeks Jumalan. Anna anteeks Jesu rakas”. Myös turvaan päässeet olivat rukoilleet hartaasti ja huutaneet apua. Huudot kuuluivat kirkolle, mutta niitä ei ymmärretty avunhuudoiksi.

Siis kaksi pelastui läheiseen pieneen saareen. Siellä he jouituivat märissä vaatteissa värjöttelemään 10 tuntia, ennen kuin ohi soudellut pariskunta heidät huomasi ja otti kyytiinsä. Kauan tämän onnettomuuden jälkeen kaikuivat pelastuneiden korvissa hukkuneiden ulina, hätähuudot ja rukoukset, varsinkin nukkuessa.

Tästä onnettomuudesta kertoo ns. hukkumalaulu. Luen tässä kolme värssyä kahdestakymmenestä kahdesta. ”Ei taida kielin kertoa Herran armolle vertoja. Sen kaikkivoivan kädessä on kuolo kuin myös elämä. Hän tässä ihmeen osoitti ett tytön uimaan opetti, joka ei ennen milloinkaan osannut uida ollenkaan. Vaan nyt hän uiden uutteraan maalle päin vaikka vaatteissaan ja luuli että kivellä hän lepäs keskivedellä.”

Edellä kerrotaan, että Kaisa luuli levänneensä kivellä paikassa, jossa oikeasti veden syvyys on metrejä, ellei kymmeniä. Meille tämä tapahtuma kertoo uimataidottoman Kaisan ihmeellisestä pelastumisesta ja siitä, kuinka hän lepäsi Jumalan kämmenellä, eli Kristus kalliolla. Kunpa mekin voisimme luottavaisesti levätä ja rukoilla elämän myrskyävällä merellä Taivaanisan kämmenellä.

Vakavan onnettomuuden äärellä joudumme katsomaan elämää ihan eri tavalla silmästä silmään. Suuret tapahtumat muuttavat väkisinkin meidän suhtautumista elämän peruskysymyksiin.

Täällä on molempien pelastuneiden jälkipolvea, niin Kaisan kuin Tiinan. Minä kuulun Kaisan sukuun, mutta en alenevassa polvessa. Kaisa oli isoukkini Matin tytär, siis ukkini sisko. Mattilan talossa oli noin kolme vuosikymmentä aiemmin ollut ikävä kokemus. Silloin isoukkini sisko hukkui Kallavedellä 27 hengen vaatineeessa veneonnettomuudessa. Luulin talon väelle olleen pysähdyttävä hetki, kun he nyt tiesivät Kaisan pelastuneen vastaavanlaisesta vaarasta. Tämä tapahtuma ilmeisesti pisti elämän arvot puntariin Mattilan talossa ja vaikuttaa siltä, että kunniotus ja rukous Taivaanisää kohtaan saivat melkoisesti vauhtia rattaisiin. Kaisastahan aikakirjat kertovat hänen olleen hyvin uskonnollinen ja hän auttoi huonompiosaisia parhaansa mukaan. Hän piti virren veisuun suuresti esillä suurperheensä arkielämässä. Esimerkiksi äsken veisaamamme Kaisan mielivirsi 538: ”Oi Jeesus, lohdukseni”.

Saamme iloita siitä, että usko on kantanut edelleen hänen jälkipolviinsa ja aina nykyisiin sukupolviin asti.

Minä olen syntynyt samassa talossa kuin Kaisa syntyi 92 vuotta ennen minua. Äitini, joka oli tullut emännäksi Mattilan taloon ennen 1900-luvun puoliväliä, siis noin 60 vuotta veneonnettomuuden jälkeen, kertoi minulle viimeisillä elinvuosillaan, kuinka ennen äitini taloon asettumista Mattilan talo tunnettiin kyläyhteisössä seurojen pitopaikkana, jossa sanaa saarnattiin ja virret raikuivat ja hiljennettiin rukoukseen. Eivätkä ne loppuneet hänenkään tuloonsa.

Olen viitannut usein rukoukseen. Rukous näyttää olleen tärkeällä sijalla sukupolvien ketjussa kansakuntamme arkielämässä ja sen monenlaisissa historian vaiheissa. Mielestäni rukouksen tarve ja Jumalaan turvautumisen tarve ei ole yhtään vähentynyt nykyisessä monien uhkakuvien varjostamassa yhteiskunnassamme. Taivaanisään saamme laittaa kaiken toivomme. Hän ei koskaan muutu.

Elämässämme sattuu ja tapahtuu kaikenlaista, niin iloisia kuin järkyttäviäkin tapahtumia, mutta Jumalan armo kestää. Jumalan armon kannattelemaksi saa jäädä myös elämän viimeisellä hetkellä. Hyvyyden ja siunauksen turviin saivat jättäytyä myös hukkumisonnettomuudessa kuolleet lähimmäiset. Saamme uskoa, että kun heidän inhimilliset tuet lakkasivat, Jeesuksen syli otti

Toisaalta, ei meidän tarvitse mennä 140 vuoden taakse. Sama se pätee tänäänkin, tässä ja nyt. Taivaanisan syli on avoin meille kaikille, tilanteestamme riippumatta. Yhtä hyvin heille, joilta inhimilliset tuet ovat loppuneet tai heille, jotka sinnittelevät Jumalaan turvaten tai heille, jotka yrittävät porskutella omin voimin. Syli on avoin kaikille sitä kaipaaville ja siihen turvaaville.

Hukkumisviisun kirjoittaja Olli Tirkkonen Ohtaanniemeltä on ollut Raamattunsa tunteva, koskapa hän lopettaa laulunsa kolmeen säkeistöön, jotka selvästikin viittaavat elämän yllätyksellisyyteen ja siihen, että ihmisen elämä on Jumalan käsissä.

Säkeistöt kuuluvat: ”Ne monet Herran armotyöt muistuttaa meille päivät yöt ett emme koskaan unhottais ja lamppujamme sammuttais. Jos vaikkapa yösydännä aamulla taikka päivällä meill kuuluis huuto joutukaa nyt ylkä tulee noutamaan. Olisim valmiit nousemaan taivaallist ylkää seuraamaan, Karitsan häitä viettämään iäti Herraa kiittämään.”

Tässä on vahva sanoma myös meille. Jumalan edessä valmiina oleminen ei ole väsyttävää, omiin asioihin perustuvaa kamppailua. Se on syvää luottamusta, että Jeesuksen sovitus työ riittää vapauttamaan meidätkin synnin ja kuoleman vallasta ja kantaa tässä ajassa ja yli kuoleman rajan.

Lauri Räsänen

Hernemäen Alman Lotta-retket

Alma Wetzell, s. 1918, o.s. Pekkarinen

Voisi ehkä sanoa, että harrastukseni siirtyi työn myötä Helsinkiin. Olin keväällä 1936 tullut Helsinkiin, syksyllä valmistunut laborantiksi ja lokakuun alussa aloittanut ensimmäisessä työpaikassani Yliopiston lääketieteelliskemiallisessa laboratoriossa Helsingissä.

Puutteellisesta iästäni huolimatta oli minut hyväksytty isoksi lotaksi Tuusniemellä lokakuussa 1934, paikkakunnalla kun ei pikkulottia ollut. Muonituslotta-kurssin kävin Helsingissä keväällä 1939. Kurssia käytiin iltaisin Suomalaisella yhteiskoululla ja kurssin yhteydessä annettiin toimenlotalupaus. Taitoja pidettiin yllä muun muassa suunnistusharjoituksin ja hoitamalla YH:n aikaisia muonituksia koulutoimesta hiljentyvillä kouluilla. Myös laboratoriossa työt hiljenivät, kun kaasun saanti tiloihin pysähtyi. Anoin päästä odottamaan mahdollista tulevaa komennustani Tuusniemelle kotitalalleni Juurikkamäen Hernemäelle, jossa navetan katolla oli ilmanvalvonta-asema, osasto 15.

YH:n aika – Muolaa

Ensimmäisen komennukseni sain talvisodan pääpuolustuslinjalle Muolaan linnoitustöiden työvelvollisten emännäksi. Lähtöpäivänäni Kuopiossa 6.11.1939, Kuopion Lotta Svärd -piirin puheenjohtaja Helmi Larsson saatteli minut asemalle. Hän piti siellä niin liikuttavan puheen, että nousin junaan kyynel silmässä. Veljeni Eero, joka oli majoitettuna Kuopion yhteiskoululla, antoi matkaevääksi virsikirjan. Junalla Viipuriin ja sieltä edelleen kuriirin kyydissä Muolaan Leipäsuolle. Keittiö oli parakeissa ja töitä tehtiin turvallisesti mielin, sillä paikalla olleet pojat olivat kilttejä, autonkuljettajat mukavia ja kaikki olivat yhteistyöhaluisia. Valutöitä tehtiin 24/7 ja niin toimi keittiökin, eli päivät olivat raskaita ja niinpä öitä nukuttiin joskus jopa keittiön pöydällä. Lepoaikaa lienee kuitenkin löytynyt ainakin sen verran, että Kyyrölästä kerettiin hakea kukkopilli, joka kulki sitten repussa koko sota-ajan.

Helsingin yliopistolla saatiin taas kaasua ja professori Simola anoi minut takaisin töihin. Kun saavuin kaupunkiin, niin ilma oli syksyinen, ja samana päivänä alkoi kaupungin pommitus. Nousimme Simolan kanssa yliopiston katolle seuraamaan alkanutta Helsingin pommitusta! Samana iltana saattelin nuorempaa Lauri-veljeäni Helsingin rautatieasemalle Kuopioon me-



Alma Wetzell. Kuva Raija Eronen.

nevään junaan. Lottapuvussani pääsin asemarakennukseen ja junalle asti. Siellä eräs ystävällinen majuri otti huolehtiakseen koululaisen ja raportoi vielä Kuopiosta, kun velipoika oli noussut Tuusniemelle menevään linja-autoon. Paluuni Helsinkiin oli ikään kuin turha, sillä taaskaan ei kaasua yliopistolle saatu. Sota oli alkanut ja palasin Juurikkamäkeen ilmanvalvontatehtäviin - ja odottamaan.

Talvisota – 19 KS

Uusi komennus tuli tammikuussa 1940, jolloin koottiin 19. kenttäsaaraalaan (19 KS) lähteviä joukkoja Kuopiossa. Lähtijöitä tuli paljon myös Iisalmesta ja lähtöä odottelin serkkuni Ida Räisäsän luona, joka asui Kuopion meijerillä. Idan luona ollessani

muistan käyneeni Puijolla hiihtämässä ja palelluttaneeni korvani. Viimein pääsimme matkaan ja linja-autolla menimme Harluun missä tehtäväni oli toimia 19. kenttäsaaraalan muonitusvastavana. Meitä oli kolmen kopl, Irma Räisänen, Selma Kauppinen ja minä, apunamme kaksi poikaa, joista toinen nimeltään Arto oli Irman ja minun kanssa. Kenttäsaaraala oli Harlun koululla, jonka keittolassa oli hyvä tehdä töitä. Potilaita saattoi olla kolmisensataa ja työtä tehtiin kolmessa vuorossa siten, että jokaiselle sattui joka kolmas yö ja sen jälkeen normaali päivätyö. Voileivät tehtiin yöllä, sillä potilaat kun tulivat tai lähtivät aina öisin. Päivällä ei pihamaalla saanut olla minkäänlaista liikettä. Työtä tehtiin tauotta ja oltiin tosi ystäviä keskenään. Vintillä käytiin lepäämässä, jos siihen sattui sopiva rakonen. Ruuastakaan ei ollut puutetta, mutta yksi ongelma oli, palelluneet juurekset ja perunat.

Rauhan teosta tuli uutisia yön aikana ja ne olivat kantautuneet lääkäri Amberlan korviin. Mistä lie uutiset kuullut, mutta niistä kertoessaan hän muuttui pahantuuliseksi ja apupoikamme Arto särkei keittiön kattiloita harmissaan. Tuon jälkeen päätimme Irman kanssa tyhjentää koulun ja panna pojat ensin kotimatalla junalla, itse jäisimme viimeisiksi. Junan tultua pojat pääsivät pois ja itsellemme olimme kotimatkaa varten varanneet sukset. Sortavalan tilanne kuitenkin hämmensi meidänkin lähtöämme, mutta meillä oli onnea. Sortavalasta sattui nimittäin vielä tulemaan yksi linja-auto, jolla pääsimme Kuopioon. Matkaan lähdettiin murhemieliin ja julman pakkasen saattamana. Eikä matkalla ollut mieltä ylentävää katsella, kun pakkasen tappamia kotieläimiä lojui tiellä. Tuon retken jälkeen palasin töihin lääkekemialliselle

Helsinkiin ja sitten marraskuussa 1940 siirryin Outokummun kaivoksen laboratorioon. Olin kesällä 1939 anonut päästä Outokummulle harjoittelijaksi kesälomieni ajaksi, mutta vuotta myöhemmin minua pyydettiin sinne miespuolaa paikkaamaan.

Jatkosota – VI AKE

Kesäkuussa 1941 oli Outokummussa Hovilankadulla taas lähtö edessä ja Peltosen Ida apuna pakkaamassa reppuani. Kokoontuminen oli Joensuussa ja tiedossa oli niin tehtävä kuin paikkakin. Se tuli olemaan 6. armeijakunnan esikunnan (VI AKE) emännän tehtävä. Oli hyökkäysvaihe, kun lähdettiin liikkumaan, ja meno Suistamon halki Pitkärantaan oli hektistä. Siellä vaan taeltiin ja mentiin eikä meinattu. Porukan koosta minulla ei ole muistikuvaa, mutta meitä siis vaan vietiin ja vietiin. Tehtävä oli mitä herjoin, eli kaiken kaikkiaan kurja ja vaikea tehtävä. Kaverinani ollut poika kysyi: ”Lähdemmekö viemään tulenjohtolle ruokaa?” ”Kyllähän se sopii”, vastasin. Mutta siellä ei ollutkaan telttaa paikalla, mihin ruuan olisi voinut viedä. Oli huudettava upseerin korvaan ja kysyttävä minne muonan saa laittaa. ”Juoksuhaudataan”, oli vastaus. Olimme tuolloin mukana Korpielän tykistökeskityksessä. Seuraavana aamuna liikkui huhu, että kenraali olisi todennut rintamalla liikkuvan kalpean lotan.

Kauanko siinä sitten oltiin, niin siitäkään ei minulla ole muistikuvaa. Siitä sitten siirryttiin Pitkärantaan, missä armeijakunnan esikunnan tukikohta oli Pitkärannan tehtaen vierasclubilla. Yksi dialogi muistuu mielen tuolta ajalta: komentaja Virkkuselle kun toivotti ”Hyvää huomenta. Mitä kuuluu?” Hän vastasi: ”Ei mitään joutavia.” Lisäksi on mieleen jäänyt tilanne, kun Pitkärannassa pommitettiin kauppa. Pommituksen alettua kaikki tietenkin painuimme maahan makaamaan. Pommituksen aikana eteeni lennähti kaupasta kuppi, jossa luki Kiltille tytölle. Ehyt kuppi päättyi kukkopillin kaveriksi reppuuni. Komennus päättyi lokakuussa, kun Outokumpu Oy haki minut pois armeijakunnan esikunnan tehtävistä.

Jatkosota – lähetinä rajan takana

Marraskuussa sain määräyksen käydä hakemassa opettaja Oili Kallioisen ruumis kotimaan multiin. Toimeksiantaja oli Pohjois-Karjalan piirin Kuusjärven paikallisosaston puheenjohtaja Else Mäkinen. Tehtävä oli pelottava ja vaarallinen, oli nimittäin määrä käydä läpi kaikki kaatuneiden evakuointipaikat (KEK). Paikasta toiseen siirtyminen tapahtui kuriirikydeillä. Matkaan lähdettiin Joensuusta ja tiedossa oli ensimmäinen paikkakunta, jonne lääkintälöytä Kallioinen oli mennyt. Sen jälkeen tietoja kerättiin suusanallisesti ja eteneminen tapahtui sen mukaisesti. Kun puhelimitse soitettiin kaatuneiden evakuointipaikkoihin, viesti niille oli aina: ”Ei haudata sellaista ja sellaista henkilöä”. Sitten tuli tieto, että luutnantti Karakorven autoa oli pommitettu Suojärven tuntumassa ja kyydissä takapenkillä olisi ollut Kallioinen. Olin tuolloin tehnyt matkaa Pitkärannan kautta Hirsylän mutkaan. Kyydin odotus Hirsylän mutkassa Suojärvelle tuntui pitkältä ja pelotti, sillä metsiä ei oltu haravoitu desanteista. Matkaan sitten viimein pääsin ruotsalaisten vapaaehtoisten kyydissä. Ottivatpa he vielä minut aamuhuudossaan mukaan ja sain aamiaisen. Sitten kohti Joensuuta mukanani kirjallinen todistus tapahtuneesta, jonka toimitin Else Mäkiselle. Kun Neuvostoliitto myöhemmin luovutti sotavankeja, niin Oili Kallioinen palasi heidän joukossaan ja toimi opettajana Kuusjärven pitäjässä, Harmaasalon koululla.

Retket sodan jälkeen

Aikamme isänmaan asialla pidensi asuinaikaani Outokummussa. Vasta vuonna 1946 otin vastaan uuden työpaikan ja aloitin Lastenklinikan (Helsingin lastensairaalan) laboratoriossa aprillipäivänä.

Vapaa-ajan vietosta on muisto kevättälvelta juuri ennen uuden työn aloittamista. Osallistuin Tunturilatu ry:n, Suomen Ladun jäsenjärjestön, järjestämälle hiihtoretelle Ylläkselle. Linja-auto vei Äkäsjokisuuhun, josta hiihimme Äkäslompolaan Käntin muurin hoiviin. Suomi-Filmi teki siellä etufilmiä, lyhyttä elokuvaa, joita näytettiin elokuvateattereissa ennen varsinaisen elokuvan esittämistä. Jaoin yhteisiä hetkiä tunturien rinteillä filmiryhmän kanssa, tähtiesiintyjänä oli Tapio Rautavaara. Uusien tuttavuuksien kanssa juhlimme vappua Hotelli Helsingissä. Lastenklinikan laboratorio oli vielä rakenteilla. Odotusaikaa hyödynsin tutustumalla Helsingin muiden sairaaloiden laboratorioihin. Alkua ajoilta mieleen on jäänyt Arvo Ylpön isännöimä Miina Sillanpään tutustumisvierailu uuteen Lastenklinikkaan. Myöhemmin Carl Gustav Mannerheimin osallistuminen Ylpön 60-vuotissyntymäpäiville, pitkistä matkasta väsynyt kunniavieras torkahti kesken juhlan, jolloin adjutantti herätteli hänet.

Työhuoneeni oli samalla käytävällä Ylpön työhuoneen kanssa. Ylpöllä oli aina ohi kulkiessaan aikaa sanoa muutama sana, joku tervehdys päivän jatkeeksi. Arvo Ylpöstä on jäänyt erityisesti mieleen hänen julkisuuteen antama kommentti, joka koski kotiintuloaikoja. Hänen vaimonsa oli soittanut miehelleen ”poikien iltaan”, joka oli jo hiukan venähtänyt pitkäksi. Vaimo oli todennut, että eiköhän se olisi Arvonkin aika jo tulla kotiin. Siihen Arvo oli todennut, että kuinkahan vanhaksi sitä pitää elää, että saa itse päättää omista asioistaan. Tätä samaa toteamusta olen joskus joutunut lainaamaan perustellessani menojaani jälkikasvulleni.

Aika Outokummussa oli kohtalokas, tutustuin tulevaan puolisooni Lars Wetzelliin. Avioliiton solmimme maaliskuussa 1948. Yhteiselämä alkoi Ylöjärven kaivoksella. Muutto Nivalaan vuonna 1952 ja Orijärven kautta Vihantiin vuonna 1954. Paluu Ylöjärvelle vuonna 1959 ja sieltä Kotalahden kaivokselle Oravikoskelle, Leppävirran kuntaan vuonna 1964. Noina vuosina osallistuin aktiivijäsenenä Marttaliiton, Suomen Punaisen Ristin ja Talousosuuskaupan toimintaan sekä Oravikosken kansakoulun ja Leppävirran yhteiskoulun johtokuntien toimintaan.

Kuopioon muutimme vuonna 1978. Viisikymmentäviisi vuotta olen viettänyt synnyinjuurillani Savossa, joista runsas neljäkymmentä vuotta Kuopiossa.

Kunniamerkit: Vapauden mitali VM2 1941, Talvisodan muistomitali Tsmm Laatokan Karjala soljella & miekat (Harlu), Jatkosodan muistomitali Jsmm (Pitkäranta), Muistoristi Aunuksen risti (VIAK), Lotta Svärd Sininen risti.

Alma täytti 100 vuotta Kustaa Aadolfin päivänä 6.11.2018 ja asuu Kuopiossa. Tänäpäin hän laittaa itse ruokansa, silittää pyykkinsä ja seuraa aikaansa lehdistä ja televisioista sekä antaa vinkkejä jälkikasvulle esillä olevista tärkeistä asioista ja ilmiöistä. Elää ikäisekseen ”täyttää” elämää.

*Muistelmaa kirjoittivat Alman poika ja miniä
Eero ja Eeva Wetzell*

Hernemäen historiaa Pekkaristen aikana

- Hernemäen viimeinen isäntä ennen Pekkarisia oli Heikki Räsänen s. 1838.
- Eerik Juhonpoika Pekkarinen tuli Hernemäen isännäksi vuonna 1897, kun hänen siskollaan Marketta Reetta Pekkarisella miehensä Heikki Räsänen kanssa ei ollut lapsia, niin hän myi tilan eläkettään vastaan Marketan veljelle. Hintana oli täysi eläke kirkossa käyttööneen.
- Eerik Juho toimi lautamiehenä, sekä kirkollisissa ja kunnallisissa luottamustoimissa. Hän oli kolme kertaa naimisissa, joista ensimmäinen ja kolmas olivat sisaruksia ja toinen heidän serkkunsa. Hänelle syntyi kaikkiaan 12 lasta.
- Eerik Juho Juhonpoika Pekkarinen s. 1868. k. 1954.
- 1. puoliso. Ida Fredrik Taskinen s. 1875. k. 1896.
- Tästä avioliitosta syntyi: Anna Katri 1895. k. 1979. Hän oli Kosulassa toimineen poliisi Paavo Turusen puolisona (kansan suussa ”Polliisi Puavo”)
- 2. puoliso. Anna Katri Taskinen s. 1871. k. 1898 ensimmäisen lapsensa Heikin synnyttyä. Heikki kuoli muutaman viikon vanhana.
- 3. puoliso. Anna Helena Taskinen s. 1882. k. 1960.
- Lapset: Mikko s. 1903. k. 1995. Hän oli ensin Juurikkamäen Pekkarilassa. Osti sitten maatilan Kojanlahdesta. Hän myi sen Hallikaisille ja muutti viljelijäksi Hiltulanlahteen.
- Sitten syntyi Kaarlo 1904, mutta kuoli jo 1905. Seuraava lapsi oli Eerik s. 1906, mutta kuoli jo 1908.
- Aino s. 1908. Hänestä on kirjoitettu useita lehtijuttuja. Hänet laitettiin pienenä ja heiveröisenä oppikouluun. Menestyi hyvin ja väitteli tekniikan tohtoriksi ensimmäisenä naisena Suomessa. Aino kuoli vuonna 2001
- Hilma s. 1910. Hän opiskeli meijeristiksi, oli töissä Kuusjärven meijerissä. Hiihti lomalle Juojärven poikki, sairastui kotona aivokalvontulehdukseen, johon kuoli 23-vuotiaana 1933.
- Eerik (Eero) s. 1911. Oli viljelijänä Juurikkamäen Hautamäellä ja tunnettiin Hautamäen Ierikkana. Ierikka kuoli 1997.
- Ada s. 1914. Hän oli maanviljelijä Veikko Miettisen puolisona Vehmersalmen Parolassa. Leskenä ollessaan Ada asui pitkään Kuopiossa ja oli töissä Hanna Partasen kalakukkoleipomossa.
- Juho s. 1916. Juho tunnettiin Hernemäin Jussina. Jussi eli ja viljeli Hernemäen tilaa. Jussi kuoli 1978.
- Alma s. 1918. Alman elämäkerta selviää seuraavassa kappaleessa. Hän täytti 100 vuotta 6.11.2018.
- Lauri s. 1924. Oli nuorin lapsista. Hän lähti myös opiskelemaan, menestyi hyvin ja väitteli filosofian tohtoriksi vuonna 1954. Lauri kuoli 2017.

Lähteenä: "Saloilla ja kylänmailla"-kirja, Matti Räsänen Eero Pekkarinen, nykyinen Hernemäen isäntä Ainosta ja Laurista tullaan kirjoittamaan seuraavassa Tuusniemen Joulussa.

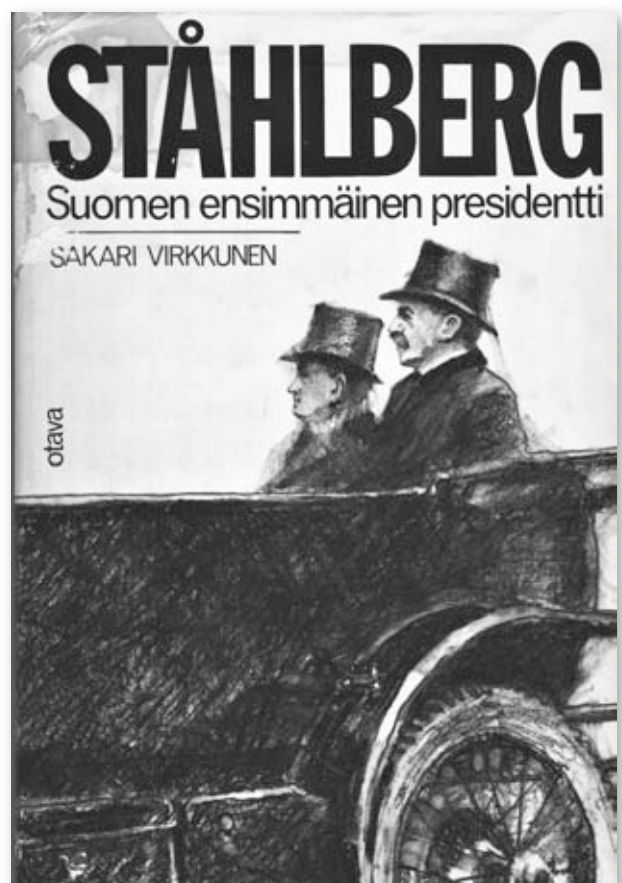
Valto Holopainen

Jahvetti Turpeinen Mannerheimin kilpailija Suomen presidentiksi

Katkelma kirjasta: Ståhlberg, Suomen ensimmäinen presidentti, Sakari Virkkunen, 1982, Kustannusosakeyhtiö Otava.

Sivulta 17. Kun Ståhlberg heinäkuun puolimaissa palasi pääkaupunkiin, hän huomasi tilanteen kypsyneen. Sosiaalidemokraatit olivat asettumassa hänen kannalleen. Vaimentaakseen Ståhlbergin mukamas suurtakin iloa Suomen Sosiaalidemokratien teräväsuinen pakinoitsija Sasu Punanen tämän johdosta lausui: ”Mieluummin vaikka Jahvetti Turpeinen Tuusniemeltä kuin Mannerheim”. Ståhlbergillä oli taipumus panna asioita mieleensä. Hän muisti nämä sanat lukiessaan viisi vuotta myöhemmin Sasun pakinan, jossa Sasu kehui Ståhlbergia korvaamattomaksi.

Mannerheim teki asiasta omat johtopäätöksensä. Hän vahvisti hallitusmuodon ja ilmoitti lähtevänsä hoidattamaan reumatismiaan Runnille ainakin siihen saakka kun presidentin vaalit on ohi.



Hyvän miehen ristin tie

Vilho Välkkeen mukaan poliisi voi selvittää pahoista tilanteista puhumalla, mutta hän itse hän joutui kokemaan myös paljon karumman kohtalon.

Monet vanhemman polven tuusniemeläiset tuntevat vielä Vilho Välkkeen (1903-198x) poliisina, joka piti pitäjässä järjestystä yllä liki kolmen vuosikymmenen ajan savolaisella lupsakkuudella, vaikka sukujuuret olivatkin vahvasti isän puolelta Hämeen sydämessä Pälkäneellä. Paikallislehti Koillis-Savon 80-vuotishaastattelussa loka-kuussa 1983 Välkettä kiiteltiin, että "Tuusniemellä hänet muistetaan lupsakkana ja leppoisana poliisimiehenä, joka oli kuitenkin varsin ammattitaitoinen ja tehtäviensä tasolla oleva mies".

Jos olivat tuusniemeläiset tyytyväisiä virkavallan edustajaansa, ei myöskään tällä ollut pahaa sanottavaa okeista ihmisistä. "Yleensä häiriöt eivät olleet vakavia, mutta sattuihan niitä pahempiakin, joskus jopa henkirikoksia", Välke muisteli vanhoilla päivillään ja sanoi, että yleensä pahoistakin tilanteista selvisi puhumalla. "Poliisin omista asenteista ja menetelmistä riippui paljon, joutuuko käyttämään kovia otteita vai ei".

Sanotaan, että elämä opettaa, ja jos ketä se oli opettanut, niin juuri Vilho Välkettä hänen omassa työssään poliisina. Jatkosodan viime vaiheissa vuoden 1944 syksyllä Välke joutui turvautumaan aseeseen kuolettavalla tavalla ja käymään sen myötä läpi liki kolme vuotta kestäneen oikeusjutun aina Korkeinta oikeutta myöten.

Unohduksen lumet ovat peittäneet lempeästi noitten ankarien aikojen muiston, mutta säilyneistä kuulustelupöytäkirjoista ja eri oikeuksien ratkaisuksista voi vielä lukea, miten kohtalo heittelee ihmistä. "Hyvän miehen ristin tie"; näin kai tuota 75 vuoden takaista draamaa voisi lyhyesti kuvata.

Vilho Välkkeen suku oli Pälkäneeltä, josta hänen Juhoisänsä muutti perheen kanssa Pohjois-Pohjanmaalle Alavieskaan ja sieltä edelleen Tuusniemelle pappilan torppariksi kirkonkylän kupeeseen.

Poliisikoulut käytyään Vilho Välke pääsi vuonna 1931 poliisiksi kotipitäjäänsä ja jatkaamaan samalla myös maanviljelystä kotitalalla. Nuori mies oli aktiivisesti mukana yhteiskunnan riennoissa ja kuului ajan hengessä myös suojeluskuntaan yleten sotavuosina aina Tuusniemen paikallis-päälliköksi. Raskaat sotavuodet näyttivät olevan jo lopultakin päätymässä vuoden 1944 kesällä, kun Vilho Välkeelle vaikeudet vasta alkoivat.

Kaikki sai alkunsa nimettömän naishenkilön puhelinsoitosta syyskuun 8. päivänä Tuusniemen tuolloiselle nimismiehelle Olavi Nikkilälle: "Täällä kylällä liikkuu sotilaskarkuri".

Susijärvellä Ukkolan tilaa viljellyt Otto Mus-

tonen oli jo kertaalleen vapautettu rintamalta heinäkuun 3. päivänä 1944 ja lähetetty Kuopioon, kun viikkoa myöhemmin hänelle tuli kutsu palata etulinjaan Raja-Karjalaan Laatokan pohjoispuolelle Suojärvelle.



Vilho Välke.

Mustonen teki ensin työtä käskettyä, mutta katsoi kesän kääntyessä syyskuun puolelle, että hän on sotansa soittanut ja karkasi asevarusteissa kotiin – aavistamatta, että aseet olisivat vaienneet itärintamalla heti parin päivän kuluttua.

Kotonaan Mustonen kätki sotilasvarusteet, vaihtoi siivilit päälle, mutta pysytteli piilossa lähimetsissä. Kuulustelupöytäkirjojen mukaan hän olisi käynyt kotonaan Kaisa-vaimonsa ja 12-vuotiaan Tauno-poikansa luona vain kolme kertaa ennen joku naapuri sai tietää tapahtuneesta ja teki ilmoituksen karkurista nimismiehelle.

Kotonaan mies oli silloinkin, kun Vilho Välke oli tullut tarkistamaan nimismiehelle tulleen vihjeen todenperäisyyttä. Ilmeisestikin polkupyörällä kulkenut Välke oli tavannut Ukkolan talolle tullessaan kyntötoissa rengiksi värvätyin työmiehes Heikki Leppäsen kuin myös Tauno-pojan ja kysynyt näiltä, oliko heillä tietoa Otto Mustosen olinpaikasta. Molemmat tiesivät varmasti tapahtuneen, mutta Leppäsen kiisti nähneensä ketään tai mitään ja tomerana oli poikakin poliisin edessä. "Se on Suojärvellä", hän sanoi.

Välke kuitenkin halusi varmistua. Hän jatkoi suopeltoja talolle ja näki pihaan tullessaan ikkunasta, että sisällä oli mies. Ovi oli säpiässä sisältä päin, ja poliisin pyytäessä miestä sitä avaamaan, tämä sanoi tulevansa, jähka saa kengät jalkaan. Välke jäi odottelemaan, kunnes huomasi, että sisällä olija olikin hypännyt tuvan ikkunasta ulos.

Siitä alkoi kilpajuoksu, jossa ensiksi kierrettiin talo ja jatkettiin pitkin peltoa kohti läheistä metsää. Pakenija oli saanut noin 30 metrin etumatkan, kun poliisi huusi häntä pysähtymään ja ampui kaksi varoituslaukausta ilmaan.

ako kuitenkin jatkui, ja takaa-ajajan ladatessa pistooliaan, välimatka kasvoi 50 metriin. Välke ampui nyt toistamiseen - nyt jalkoihin ilman, että olisi osunut. Mustonen oli pääsemässä jo pellolta metsään, kun ase puhui taas ja 88 metrin etäisyydeltä ammuttu laukaus osui pakenijan keskivartaloon. Vasemmasta istumalihaksesta sisään mennyt luoti tuli ulos vatsan oikealta puolelta.

Pakenija itse oli ehtinyt ottaa luodin pois kun poliisi ja laukausten paikalle hälyttämät vaimo, poika ja työmiehes ehtivät paikalle. Verta tuli vuolaasti niin, että Mustonen itsekin aavisti seuraukset. "Minkä sinä teit, nyt minä kuolen", hän kuulustelutietojen mukaan sanoi Välkkeelle, joka määräsi vaimon hakemaan sidetarpeita ja Leppäsen hakemaan hevosta, jotta haavoittunut saataisiin nopeasti hoitoon. Myös nimismies Nikkilälle ja lääkäri Wilskalle piti saada tieto tapahtuneesta.

Ukkolasta oli pari kilometriä maantielle, jonne lääkärikin oli jo tullut autolla yhdessä kahden upseerin kanssa. Toisen sanotaan olleen arvoltaan kapteeni, toisen luutnantti, mutta heidän nimiään ei syystä tai toisesta kuulustelupöytäkirjoissa mainita.

Lääkärin nähtyä vammojen vakavuuden hälytettiin auto viemään potilasta Kuopion lääninsairaalaan. Suojeluskunnan linja-auto tuli, mutta mitään ei ollut enää tehtävissä. Otto Mustonen menehtyi vahaat puolitoista vuorokautta ampumisen jälkeen syyskuun 10. päivän vastaisena yönä klo 2.

Kuolintodistuksen kirjoitti Hugo Hublin, joka myöhemmin tuli tutuksi pohjoissavolaisille lapsipotilaille lääninsairaalan "Hubi-setänä". Surma-aseeksi mainitaan virheellisesti pistoolin sijasta sotilaskivääri.

Välittömästi tapauksen jälkeen aloitettiin myös kuulustelut. Nimismies Nikkilä, joka oli lähettänyt Välkkeen tutkimaan Mustosen tapausta, näki itsensä jääviksi ja kutsui tapausten kulkua selvittämään Riistaveden poliisin Juho Pitkäsen. Todistajanlausunnoista ja kaaviokuvista piirtyy varsin tarkka kuva noista kohtalokkaista hetkistä.

Vilho Välke toimi sotilaskarkuria tavoittaessaan mallillisesti ja kaikkien ohjesääntöjen mukaan ja kuolettava laukauskin oli enemmänkin onneton sattuma. Toki hän oli tarkkakätiseksi havaittu mies, mutta kaikki ammuntaa harrastavat tietävät, että on liki mahdotonta osua pistoolilla 88 metrin päästä liikkuvaan kohteeseen.

Jopa Otto Mustonen oli sanonut sairaalassa vaimonsa mukaan, että itsehän hän onnettomuuden aiheutti, ei siitä pitänyt Välkettä syyttää.

Näin tuo valitettava tapaus olisi ehkä sulautunut sotavuosien tuhansien muitten murheellisten sattumusten joukkoon, ellei syyskuun 1944 lopussa solmittu välirauha olisi muuttanut oleellisesti Suomen ja Neuvostoliiton suhteita.

Neuvostoliittolaisten johtaman valvontakomission asetuminen Helsinkiin ja kommunistien paluu maan alta poliittiseen toimintaan pyyhkivät tieltään vanhat värit ja raivasivat tietä uusille. Sinimusta vaihtui punaiseksi, ja ensimmäisenä se näkyi juuti poliisivoimissa. Kommunistit ja heidän johtamansa "punainen Valpo" kävivät säälistä rakentamaan mieleistään Suomea, ja siihen myllytykseen tuli Vilho Välkekin vedetyksi.

Huhtikuussa 1945, kahdeksisen kuukautta Susimäen Ukkolan tapauksen jälkeen, Otto Mustosen leskeltä tuli "SKP:n toimistoon Helsinkiin" pyyntö ryhtyä selvittämään niin Välkkeen kuin nimismies Nikkilänkin toimintaa. Leski tuskin oli itse kirjettä kirjoittanut, hän oli vain välikätenä korkeammille voimille.

Puolueen kautta asia siirrettiin sisäasiainministeriöön, jossa vt. ylipoliisipäällikkö Erik Gabrielsson ja vanhempi hallitussihteeri Otto Brusiin antoivat kehotuksen Kuopion läähinhallitukselle "saattamaan poliisikonstaapeli Vilho Juhani Välke syytteeseen kuolemantuottaneesta pahoinpitelystä". Normaalisti päätöksen olisi allekirjoittanut tuon ajan mahtavin vallankäyttäjää, poliisivoimia johtava sisäministeri Yrjö Leino, mutta syyistä tai toisesta valtaa käyttivät nyt viranomaiset.

Käskyn saatuaan Valpon, valtiollisen poliisin, etsivät tulivat Tuusniemelle ja aloittivat uuden kuulustelukierroksen. Mieleisiäkin lausuntoja saatiin. Muuan mies todisti ensi kuulemalla väkevin sanankääntein, miten Välke oli toiminut näkyvästi äänioikeistolaisessa Isänmaallisessa kansanliikkeessä IKL:ssä, kunnes huomasi myöhemmin, että taisi tulla antaneeksi väärän todistuksen: tämä IKL-henkinen mies olikin ollut syytetyn veli, joka kaatui jatkosodan alkuvaiheissa elokuussa 1944.

Toki löytyi Tuusniemeltä Vilho Väkkeelle myös puolustajia. Antti Kokkonen sanoi lausunnossaan Otto Mustosen kertoneen hänelle äänestäneensä edellisissä eduskuntavaaleissa maalaisliiton ehdokasta, kirkkoherra Lennart Heljasta. Pelkkää hyvää lausui kyläpoliisistaan myös meijerin isännöitsijä Veikko Saarelainen.

Kuulustelujen jälkeen tuli tuomareiden vuoro antaa lopullinen tuomio.

Vilho Väkkeen kohdalla tuomio ei jäänyt yhteen, vaan peräti kolme ja kaikki erilaisia. Poliittisen luonteensa vuoksi juttua käsiteltiin näet kaikissa oikeusasteissa alimmasta ylimpään.

Tuusniemen ja Riistaveden silloisessa kihlakunnanoikeudessa Vilho Välke vapautettiin kaikista syytteistä. Sisäasiainministeriön vaatimuksesta tuo päätös oli vietävä tarkistettavaksi Itä-Suomen hovioikeuteen, ja kuinka olakaan, siellä asiat kiepsahivat aivan pääläelleen ja Väkke tuomittiin kymmeneksi kuukaudeksi vankeuteen.

Sen jälkeen oli myös Väkkeellä vuoro valittaa ylemmän oikeusistuimeen ja sen hän tekikin. Korkeimmassa oikeudessa todettiin, ettei laukauksiin ollut "laillisia edellytyksiä", mutta pudotettiin kuitenkin tuomio kahteen kuukauteen.

Vilho Väkkeen poliisiuraa ei oikeusjuttu tuomioineen kuitenkaan katkaissut. Poliittiset olotkin muuttuivat heti kohta tuomioiden julistamisen jälkeen, kun sisäministeri Leino menetti valtansa ja punainen Valpo hajotettiin vuonna 1948. Tuusniemeläisten arvostama poliisi saattoi jatkaa työssään aina eläkkeelle siirtymiseensä saakka vuonna 1961. Arvostuksesta kertoo, että säännöllisin väliajoin hän hoiti myös nimismiehen tehtäviä tämän lomien tai muiden pitempien poissaolojen aikana.

Isänmaakin osoitti arvostusta vakaalle lainvalvojalle, siitä kertoo Suomen Valkoisen ruusun ritarikunnan I luokan mitali vuonna 1955 eli heti kohta Susijärven surullisten sattumusten jälkeen.

Seppo Kononen
Materiaali: Pekka Mustonen

Rauhallista joulua



Jouluisia muistoja



Olimme muuttaneet Tiheensaaresta Tuusniemen kirkonkylälle, silti menimme viettämään joulua saareen 1960. En tiedä miksi, vai olivatko siellä jouluisemmat tunnelmat? Savusaunareissun jälkeen alkoi kova odotus. Milloin pukki tulee? Tuvan penkkejä pitkin oli hyvä juosta ja kurkistella ulos pimeyteen. Näkykö pukkia? Velipoika häipyi antamaan hevoselle heiniä. Kumman kauan hän siellä viipyi? Taas jatkui sama ravaaminen penkkejä pitkin ikkunalta toiselle. Ja hups', Alliinanihan puoleisesta ikkunasta kurkisti partasuu joulupukki. Säikähdys oli niin kova, että putosin penkiltä ja kiiruusti piti hypätä kiikustuolissa istuvan isäni syliin.

Joulupukki kolisteli sisään. "Onkos täällä kilttejä lapsia", kyseli pukki. Eihän sitä arvannut sanoa, että on, kun tuli niin paljon penkkejä pitkin ravattua, kielloista huolimatta.

Pukkihomma vähän epäilytti. Sillähän oli jalassa isän huopikkaat ja päällysasussakin oli jotain isän pomppaan viittaavaa.

Eipä se haitannut, kun lahjoja jaettiin. Sain ensimmäisen leluni silloin. Se oli punainen puinen kuorma-auto, jossa oli valot. Se oli ihmeellistä. Ihmeellisen lahjan sai isäkin, patterikäyttöisen parranajokoneen.

Kyllä sillä autolla oli käyttöä. Varmaan voisi kuutioissa laskea sen maa- ja lumimäärän mitä sillä tuli siirrettyä pimeässä, sillä ensimmäisten patterien jälkeen ei uusia hankittu.

Myöhemmin naapurin pojan, Jokiniemen Seppo Räsäsen, kanssa keskustelimme joulusta ja joulupukista. Hän kertoi, että isälle sattui harmin paikka. Isä oli antamassa hevoselle heiniä ja juuri sillä aikaa pukki kävi jakamassa lahjat. Tuntui jotenkin tutulta ja koko pukkihomma alkoi arveluttaa kovasti.

Vuodet vaihtuvat, isä siirtyi jouluviettoon sinne mistä ei tulla tänne ja joulutkin vietettiin kirkonkylällä. Mitäs joululahjatoiveita olisi? Kyseltiin meiltä nuorimmilta veljeksiltä. Asiahan oli selvä. Ilimakko.

Ennen joulua yläkerran huoneen sängyn alle ilmaantui aseenuotoinen mötikkä. Velipojan kanssa sitä puntarilla salaa mitailtiin. "Yli kolome killoa painaa. On varmasti hyvä ilimakko ja varmasti se on meille."

Tuli aatto ja joulupukki, tuttu käärö käsissään. "Tässä on pojille", sanoi pukki ojentaen painavan mötikän. Kii-reesti avaamaan pakettia ja pettymys oli kova. Hyvä eteemme itkua vääntäneet, kun käärosta paljastui lautapalaan kiinnitetty putkenkappale. Tämäkö se oli? Meitä on juk-sattu ja pahasti. Olimme hämillämme. "Käykeepäs kah-tomassa mitä tuolla etteisessä on", kehotti pukki. Loikim-me eteiseen ja siellähän oli samanlainen lahjapaketti. Siitä löytyikin Haenel-ilmakivääri. Puntarin mukaan se oli sama, jota mitailimme aikaisemmin.

Myöhemmin elämässä on päässyt joulupukki-ikään ja joulupukkina on tullut oltua niin naapureille, kuin naapuriin puolellakin. Jouluna 2000 joulunaika meni Tuk-holmassa - ja kas kumma - työvuoron sattuessa joulunaa-toksi, oli vuorossa pukeutuminen joulupukkiasuun. En-tisten suomalaisten silmiin herahtivat kyyneleet, kun puk-ki vieraili Suomi-kodin osastolla ja tunsivat heidät henkilö-kohtaisesti nimellä. Siinä samalla hämärtyivät joulupu-kinkin silmät.

Omaisista oli vierailulla ja he olivat iloisissa, kun jou-lupukin käynti tapahtui samaan aikaan heidän kanssaan. Yhdelle vierailijalle ojensin Suomesta tuodun Kivenpyö-rittäjän kylä-videon, kun tiesin että hänen hoidossa oleva äitinsä oli Lieksasta kotoisin. Harvoin saa sellaista kiitos-ta elämässä kuin sinä jouluna.

2002 joulukuusi meni jo hieman lähempänä kotiseutua. Hel-singissä. Kas kummaa, jälleen jouluaattona oli työvuoro ja joulupukin tehtävät edessä. Voi sitä iloa, mitä vanhin-ten ihmisten silmissä oli, kun vierailin nimeltä tuttuja ihmisten luona joulupukkina. Yksi heistä tunnisti minut, koska pääkaupunkiseudulla seleevee savvoo puhuvia joulupukkeja vähän. Tämän vuoden joulukuun alussa vie-railin samaisella sairaalan osastolla, siis sillä työmaalla, jossa aloitan työt vuoden 2003 puolella. "Sieltähän se Jou-lupukki tulee", kuului käytävän perältä.

Joulupukkikokemuksia on kertynyt myös kaupan puo-lelta. Erään joulun alla minua pyydettiin tuusniemeläiseen kauppaan joulupukiksi. Tehtävänä oli jakaa karkkeja, se-kä soittaa posetiivia. Molemmat tehtävät olivat uusia, niin kaupallisenä pukkina oleminen kuin soittaminenkin.

Posetiivin sävelet tahtoivat veeennyyääää, jos meni liian nopeasti (nopeastikin), eipä se haitannut pukin uskot-tavuutta.

"Montako näitä suap' ottaa", kyselivät ihmiset karkeis-ta. "No, omantunnon mukkaan", sanoin. "Otan tuosta kak-si, käykö." Nyökkäilin hyväksyvästi.

"Saanko ottaa myös lapsille?"

"Kyllä". Siinä meni puoli kourallista kerralla. Mutta onhan näitä karkkeja. Paikalle saapui nuori mies. "Mon-tako saa ottaa?"

"Ota omantunnon mukkaan", vastasin. Siinä meni täy-si kourallinen vasempaan käteen sekä samanmoinen an-nos toiseen kouraan ja karkit taskuun.

"Onpas omatunto venyvä käsite", tuli tuumailtua päi-vän päätteeksi.

Vuodet vierivät, työhommat vaihtuivat. Vuoden 2010 alussa sain töitä Palmialta, Helsingistä. Turvapuolipuol-elta ja jo loppuvuoden puolella tonttulakki päässä me-nimme asiakkaita auttamaan.

Viimeiset työvuodet olivatkin sitten Palvelukeskus Hel-singin leivissä. Pukkihomma jatkui taas ja parina edel-lisenä jouluaattona olen tehnyt hommia virtuaalipukkina, siis kuvavälitteisessä kotihoidossa. Ihme ja kumma, eten-kin miehet olivat iloisia virtuaalipukin vierailusta.

2019 joulukuusi on jo tilattu virtuaalipukiksi. Katsotaan ehtiikö?

Hannu Holopainen



Lintutornin avajaiset 21.7.2019 Koivulahdessa

*Nostetaan hattua
tornin rakentajille.
Ylpeitä ollaan tornista,
talkoolaisia kiitetään,
useasti torniin kiivetään.*

*Kenen idea torni lienee,
yhteistä henkeä tuonee.
Reipas kaunis tuote,
ymmärrystä lisännee.
Jumalaa ja Taivasta
kohtaan.*

*Tornista tuli näyttävä,
ihmiset siellä viihtyvät.
Näkevät luontoa ja lintuja.
Suuria ja pieniä,
Luojamme luomia.*

*Lintuparit keväisin,
kuin kihlaparit aina,
sopivaa asuntoa hakevat.
Pesässä munat hautovat,
pojat kasvattavat.*

*Linnuista jos välität,
torniin aina tähyvät.
Kaukoputki kädessä,
Taivaan kehätie näkyvissä.
Kuu maat väistää,
hieman vasempaan,
tähtösten valossa.*

*Innokas lintuharrastaja,
Hiljainen, ujo tarkkailija.
Hiipii aamun hämyssä
tai illan viileydessä.
Näkee outoa lahdella,
kosintotanssi vedessä.*

*Ei ollut heijastus
ei kaukainen kajastus.
Vaan linnut irroitteli,
vaipuivat romanssiin.
Kesä myöhällä
untuvia täysi pesä.
Mitäpä turhia turisen
ei tornista kukaan narise.
Toivon tornille kestoikää,
Tornissa kävijöille
siunattua kesää.
Motto.
Antakaa hurtti huumorin elää.*

*PenttiLe ppänen
kesätuusniemeläinen Iisalmesta*

Koivulahden lintutorni. Kuva Hannu Holopainen.



Jääkärieversti Veikko Räsänen maanviljelijänä Tuusniemellä



Peltoranta keväällä 2019.

Peltorannan tilasta

Tuusniemen kunnan Kiukooniemen kylässä sijaitsi Peltoranta niminen tila. Kiukoolan poikia oleva Veikko Mustonen, syntyi 1909. Veikko oli Kiukoolan Simon (1884–1930) ja Maria Mustosen (1893–1928) poika. Hän meni oppikouluun Riihimäelle, missä vanhin veli Ilmari oli asianajajana, mutta jätti koulunkäynnin kesken. Nuorena hän teki erilaisia töitä ollen muun muassa myyjänä veljensä Iivon kaupoissa. Hän avioitui samassa kaupassa myyjättärenä olleen Annikki Hynysen kanssa (myöhemmin Riekkinen). Avioliitto päättyi eroon lapsettomana. Viimeiset elinvuotensa hän toimi maanviljelijänä perintöosuudellaan Peltorannassa, jonka talouskeskuksen hän rakensi kokonaisuudessaan. Veikko kuoli 1942 hampaanpoistosta saamaansa infektiin. Lähde: Kirjasta Kiukooniemen tilan ja suvun vaiheita vuodesta 1621. Kirjoittaja: Juhani Mustonen

Jääkärieversti Veikko Räsänen Peltorannan omistajana

Peltorannan tilan sai vuonna 1945 haltuunsa jääkärieversti Veikko Räsänen. Räsänen syntyi Kuopiossa 7. syyskuuta 1893 ylikonstaapeli Vilho Räsäsen poikana. Äiti oli Maria Raatikainen. Veikko teki varsinaisen elämäntyönsä Suomen armeijassa, josta erosi jatkosodan päätyttyä vuonna 1944. Räsäsen puoliso oli Kyllikki o.s. Hannukse-la.

Veikko Räsänen kävi kahdeksan luokkaa Kuopion klassillista lyseota. Hän suoritti tykistöupseerin täydennyskurssin vuonna 1919, eli samana vuonna, kun meni Kyllikin kanssa naimisiin. Hän valmistui sotakorkeakoulusta 1925.



*Jääkäreersti Veikko Räsänen.
Kuvan omistaa Teuvo Karjunen.*

Jääkärikoulutus Saksassa

Vuonna 1915 hän liittyi 22-vuotiaana sotilaskoulutusta antavaan Jääkäripataljoonaan. Hänet siirrettiin vuonna 1916 haupitsijaokseen, josta tuli myös jääkärykistön perustamispäivä. Räsänen taisteli ensimmäisessä maailmansodassa Saksan itärintamalla Misse-joella, Riianlahdella ja Ekkau-Kekkaulla, sekä Aa-joella. Hän osallistui vielä Libaussa vuonna 1917 järjestetyille sotakoulun A-kursseille.

Palvelu Suomen armeijassa

Räsänen astui Suomen armeijan palvelukseen 7. helmikuuta 1918 luutnantiksi ylennettynä ja saapui Suomeen Vaasan kautta 18. helmikuuta 1918 jääkärien etujoukon mukana. Hänet sijoitettiin Suomen valkoisen armeijan jaosjohtajaksi Jääkärykistön 3-patteriin, missä joukoissa otti osaa taisteluihin Kurussa ja Muroleessa, sekä itsenäisen jaoksen päällikkönä Suinulassa, Vehmaisissa, Mesukylässä ja Tampereella. Tampereen valtauksen jälkeen toimitetussa tykistön uudelleen järjestelyissä hänet määrättiin Jääkärykistöprikaatin 3. jääkäripatteriston 6. patterin päälliköksi ja hän otti osaa taisteluihin Viipurissa.

Sisällissodan jälkeinen aika

Sisällissodan jälkeen Räsänen toimia aluksi patterinpäällikkönä Helsingin kenttätykistössä, sekä 1918 alkaen opettajana Suomen tykistökoulussa, josta hänet siirrettiin päälliköksi Kenttätykistörykmentti n:o 1:n 2. patteriston 4. patteriin. Hänet määrättiin 8. lokakuuta 1918 saman patteriston komentajaksi ja siirrettiin 10. helmikuuta 1919 Kenttätykistörykmentti 3:n 1. patteriston komentajaksi. Jääkärykistön varakomentajaksi hänet komennettiin 12. huhtikuuta 1922 ja edelleen 18. elokuuta 1922 komentajaksi Kenttätykistörykmentti 1:n 1. patteristoon. Tykistön tarkastajan apulaiseksi hänet nimitettiin 26. päivä maaliskuuta 1925 ja edelleen 1. heinäkuuta 1925 Yleisesikunnan koulutustoimiston päälliköksi, josta hänet siirrettiin 30. syyskuuta 1926 henkilöasiaintoimiston päälliköiksi ja 28. huhtikuuta 1927 lähtien Sotakorkeakoulun tykistötaktiikan opettajaksi. Salmin rajavartioston komentajaksi ja samalla Salmin rajakomendantiksi hänet nimitettiin 11. joulukuuta 1928.

Räsänen toimi myös tykistötaktiikan opettajana Kadettikoulussa vuosina 1925–1926.

Luottamustoimia

Hän toimi Kenttätykistörykmentti 1. kunnianeuvoston puheenjohtajana vuonna 1923. Yleisesikunnan kunnia-tuomioistuimen jäsenenä vuonna 1927 ja Tarton rauhansopimuksen mukaisen ensimmäisen paikallisen rajantarkastuskomission suomalaisen valtuuskunnan puheenjohtajana vuonna 1929.

Talvi- ja jatkosota

Talvisotaan hän osallistui erillisosaston komentajana viivytystaisteluissa akselilla Suojärvi–Ägläjärvä ja Osasto Talvelan erikoiskäytössä Tolvajärven ja Ägläjärvän taisteluissa. Talvisodan loppuvaiheessa hän toimi osasto Pajarin Aittojoella olleiden joukkojen komentajana. Väli- rauhan aikana hän toimi Jalkaväkirykmentti 42:n (JR42) komentajana ja myöhemmin rajavartioston perustamistehtävissä IV:n ja II:n Armeijakunnan esikunnassa.

Perustamistehtävien jälkeen hän sai komentoonsa Rajavartiosto 1:n ja myöhemmin Rajavartiosto 2:n. Jatkosotaan hän osallistui ensin samoissa tehtävissä rajavartioston komentajana, mutta myöhemmin hänet siirrettiin Linnoitusprikaatin komentajaksi ja edelleen Maaselän sotilashallintopiirin päälliköksi, jossa tehtävässä hän oli vuoteen 1943 saakka, jolloin hänet komennettiin Kotijoukkojen esikuntaan tarkastajaksi. Tarkastajan tehtävistä hänet siirrettiin Jalkaväen koulutuskeskus 27:n komentajaksi ja edelleen Viipurin ja Lappeenrannan varuskunnan päälliköksi.



*Reino ja Teuvo Karjunen ongella 27.7.2012.
Reino täytti samalla 89 vuotta. Saalis kymmenittäin isoja ahvenia. Kuvaa Seppo Mustonen.*

**Alikersantti Reino Karjunen s. 27.7.1923
pituus 164 cm ja paino 65 kg**

Reino oli kutsunnoissa vuonna 1941 ja saapui palvelukseen liikekannalle pannuissa joukoissa 17.9.1943. Hän otti osaa taisteluihin Itä-Syväriellä 17.1.1943 – 17.6.1944. Samoin Talin ja Juutilan suunnalla 27.6.1944 – 4.9.1944. Hänet ylennettiin korpraaliksi 16.9.1942 ja alikersantiksi 1.11.1943. Tehtävä taisteluissa ”Heittimen johtaja”. Vapautettiin vakinaisesta palveluksesta 17.1.1944. Reino luovutettiin varusteet Tuusniemellä paikalliselle päällikölle vääpeli P. Miettiselle 25.11.1944. Luovutetut varusteet olivat: paita, alushousut, housut, jalkaräkit, kesäpusero ja korkeavartist kengät.

Hän sai presidentin muistomitalin vuonna 1957, josta ei pitänyt, ilmeisesti sen takia, että se oli kirjoitettu rajajääkärille, vaikka Reino oli alikersantti. Puolustusvoimain ylipäällikkö Kenraalimajuri K.A. Heiskanen myönsi Reinolle heinäkuun 16.päivänä 1944. 2. luokan vapaudenristin.

**Naapurin tyttö Marjatta Mustonen, o.s. Leppänen,
muistelee everstin asumista**

Me asuttiin Peltorannan naapurina samalla Leppäsen tilalla, jota nyt viljelee Vilho Leppänen.

Välimatkaa metsäpolkua pitkin oli vain pari sataa met-

riä. Peltorannassa oli puhelin ja sieltä kävimme soitattamassa, jos oli asiaa. Me itse ei soitettu, talon väki soitti meidän puolesta. Meidät lapsetkin laitettiin soitattamaan. Ilmeisesti meillä oli soittoasia paperille kirjoitettuna mukana. Meille jäi mieleen everstin ja rouvan ystävällisyys. Rouva oli päällepäin hyvin hieno ihminen, mutta ystävällisesti meihin suhtautuva.

Maantiellä nähtiin everstin hevonen, jota Reino Karjunen ajoi. Hevonen oli koristeltu muun muassa koivun oksilla ja se perässä oli hienot myös koristellut kärrit (kiesit).

Peltorannan myöhempiä vaiheita

Everstin vielä ollessa Peltorannan isäntänä, puoliso Kyllikki, o.s. Hannuksela, kuoli. Leskimies ihastui, kun taloon tuli tarkkailukarjakko Mirja Brilli ja niinpä eversti avioitui hänen kanssa.

Everstillä ei ollut omia perillisiä ja hänen kuoltuaan vuonna 1954 tila jäi Mirja Brillille, ja hän perusti Lauri Juutilaisen kanssa uuden perheen. Tila on edelleen suvun hallussa.

Valto Holopainen

Lähde kirjasta: Kotiseutumme värikuvina Kaavi-Tuusniemi.

Elämä asbestin varjossa



Teuvo kotinsa edustalla.

Teuvo Karjunen asuu Tuusniemen Paakkilassa. Vaikka Teuvo on asunut Harjanteentiellä lähes koko ikänsä, hän ei syntynyt tällä paikalla. Hän syntyi Tervolan mökissä Liukonpellontien varressa olevassa Peltorannan mökissä.

Teuvolla on monipuolinen työn ja elämän kokemus Paraisten Kalkin Paakkilan asbestikaivoksen läheisyydessä. Paraisten Kalkista hänellä ei työnantajana ole huonoa kokemusta. Se oli hyvä työnantaja. Ei se heti heittänyt pois, vaikka hommat eivät aina niin toivomusten mukaan menneetkään, Teuvo kertoilee.

Hän meni yhtiön maatilalle töihin jo kansakouluikäisenä vuosina 1964–1967, 13–14 -vuotiaana. Ensimmäisiä hommia oli kun niitettiin Parviaisen Jannen kanssa ruista. Kun viljoja puitiin puimakoneella, niin asbestipölyä oli ilmassa. Kaivoksen ampukivet lentelivät joskus pelloille asti.

Kasvettuaan Teuvo oli kaivoksen korjaamon varastolla vuosina 1967–1969 lastaajana vuosina 1967–1974. Lastaus oli kovaa hommaa. Asbestisäkit painoivat 40–50 kiloa. Säkkejä pinkattiin niin moneen kertaan, että korkea halli tuli viimein täyteen ja kattoon saakka. Ensin säkkejä viskattiin aina korkeammalle. Sitten, kun ei enää jaksettu viskata, käytiin aina seuraava kerros latomassa. Sitten kun kuorma-autot tulivat hakemaan säkkejä, ne pudotettiin ensin pinkkojen päältä ja sitten aina alempaa ja sitä mukaa autojen lavalle.

Palkka muodostui siten, että ensin oli pohjapalkka 5.80 markkaa piiskana. Sen jälkeen jokaisesta tonnista niin sanottu tonnilisä. Koska kysymyksessä oli pitkälle urakapalkka, niin töitä tehtiin kovasti ja ansiotkin olivat hyvät. Teuvo oli töissä myös korjaamon varastolla ja rakennusremonttitoissa 1969–1970 ja myös säkittäjänä. Teuvo

oli myös kaivoksen porarina, vaunuporarina ja myös asbestin rikkoporarina ja laturina.

Poratessa ja laturina palkka laskettiin samalla tavalla. Poratessa lohkareiden mukaan ja ladattaessa siitä miten paljon pani ammuksia reikiin.

Sitten kun kaivos lopetettiin vuonna 1975, työt Paakkilassa loppuivat. Osa pääsi Outokumpuun kursseille. Ne, jotka pystyivät ja halusivat, saivat lähteä Paraisten Kalkin töihin Lohjalle. Toiset sanoutuivat kokonaan irti, niin teki Teuvokin ja muutti rakennustöihin. Siihen aikaan Tuusniemellä rakennettiin paljon ja töitä riitti.

Oliko asbestipölyssä työskentely vaarallista?

Asbestin vaarallisuudesta ollaan hyvin tietoisia ja sitä se onkin. Monet Paakkilan työmiehet sairastuivat niin sanottuun asbestoosiin. Asbestipöly ei irtoa keuhkoista, kun se sinne joutuu.

Teuvon asbestitutkimukset

Vuonna 1992 Teuvo oli valtakunnallisessa asbestisairauksien seulontatutkimuksessa, jolloin hänellä todettiin olevan asbestin aiheuttama keuhkosairaus, joka on ammattitauti. Teuvolla on tallessa Pohjola-yhtiön paperi, jossa mainitaan seuraavasti: ”Koska ammattitauti ei ole aiheuttanut Teille työkyvyttömyyttä eikä vähintään toisen haittaluokan suuruista pysyvää haittaa. Teille ei makseta tapaturmavakuutuslain mukaista korvausta”.

Teollisuusvakuutus oli lähettänyt Teuvon paperit Pohjolaan, seuraavalla syyllä: ”Koska olette olleet viimeksi tekemisissä asbestin kanssa Tuusniemen Rakennus Oy:n työssä. Tuolloin tämän yhtiön lakisääteinen tapaturmavakuutus on ollut Pohjola-yhtiössä”.

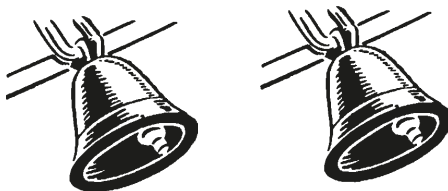
Työterveyslaitoksen papereissa lukee muun muassa seuraavaa: Asunut 1,5 km päässä Paakkilan louhokselta 1956 lähtien louhoksen lopettamiseen asti ja todennäköisesti myös jossain määrin ympäristöperäistäkin altistumista asbestille. Vuosina 1975–1992 työskennellyt etupäässä talonrakennusalalla. Tavan mukaan myös tällöin tekemisissä asbestin kanssa. Hän muistaa altistavana työnä Tuusniemen Rakennus Oy:n palveluksessa saunan rakentamisen, jolloin asbestilevyä, Mineritiä käytettiin. Sen jälkeen ei muista selvää asbestialtistumista.

Työterveyslaitoksen loppulausunto: Kyseessä siis

43-vuotias entinen Paraisten Kalkin Paakkila antofyllibittiasbestilouhoksen ja tehtaan työntekijä, jolla selvä asbestipölyaltistuminen tässä työssä 1967–74. Tämän lisäksi talonrakennusalalla todennäköisesti ajoittaista lievää asbestipölyaltistumista ollut. Asbestitehtaan ja louhoksen työtehtävissä luonnollisesti asbestipölyaltistumisen taso ja määrä toista suuruusluokkaa kuin ajoittaisessa talonrakennustyössä.

Teuvo ei siis ole saanut asbestin takia mitään korvauksia. Hän elelee kotimökissään ja harrastaa pyöräilyä ja kalastusta.

Valto Holopainen



Haulikon tarina

Huskvarna on pikkukaupunki Tukholman lounaispuolella. Siellä on vahvaa metalliteollisuutta jo ilmeisesti 1800-luvulta alkaen. Siellä pyssysevän käsissä, varmaan-kin sarjatyönä syntyi tämäkin haulikko, todennäköisesti 1900-luvun ensimmäisellä tai toisella vuosikymmenellä.

Tuusjärvellä asuneet Mustoset olivat ostaneet ase-
en, ehkäpä uutena. Kun kunta, ehkä 1923 tai 1924, oli ostanut Tuusniemen kirkonkylän Turulan talon, siitä jaettiin pientiloja ja palstoja. Mustosetkin saivat Litmaniemi 4:n puolelta tilan, nimeksi tuli Savipohja.

Olisiko ollut rahasta puutetta, vai oliko työväenliikkeen miehillä pelko ase-
en omistamisesta niin sanottuina lapu-
alaisvuosina 1930–1933, kun haulikko tuli myytyä naapurin Erkki Välikkeelle. Kun Erkki kaatui talvisodassa, haulikko jäi veljelle Vilholle, poliisille.

Muistikuvani mukaan oltiin Vpk:n poikaosaston kanssa 1941 kesällä naamioimassa Tuusniemen Apteekkia, vaaleata asbestilevykattoa ja valkeita nurkkalautoja töhrittiin vihreällä kurrimaalilla, ettei vihollisen lentokoneet huomaisi pommittaa, (olisko se lentokoneesta katsoen paremminkin voinut herättää kinnostusta). Siellä oli mukana myös nimismies Olavi Nikkilä. Kysyin häneltä, että saisinko haulikon ostoluvan. Niin hän sen antoi vajaan 16-vuotiaalle pojalle, ei tainnut tarvita isän suostumustaan. Ostin Vilholta haulikon 500 vanhalla markalla.

Tallessa oleva hallussapitolupa on päivätty 1946, mutta varmuudella haulikko oli jo vuosina 1943–1945, koska kotonani palveluksessa ollut serkkuni ja siskoni Laila oli-

vat 1944 syksyllä metsästäneet oravia Myhkyrinmäestä (vesitornin mäki). 1945 veli-Leo oli ampunut kanaa, mutta kun se ei ollut kuollut, oli lyönyt haulikolla kanaa, jolloin siitä perä katkesi. Minua se harmitti. Yritin tehdä samantyyppisen perän, mutta se ei ihan onnistunut.

En ollut kovin hyvä metsästäjä, mutta Musti-koira kyllä löysi linnut. Jo kolmen kuukauden ikäisenä pentuna se kävi jo Myhkyrinmäessä haukkumassa lintuja. Kun kukaan ei tullut katsomaan se alkoi raapia puuta, että sai linnun liikkeelle. Myöhemminkin siitä oli haittaa; piti joutua ampumahollille ja usein kävi, ettei lintu ehtinyt puussa huomata, kun se lähti jo.

Happolan Maunun kanssa olimme vesilintuja metsästä-
mässä heti rauhoitusajan päätyttyä. Karpansaareissa rantapöytäsi-
kossa tallusteli koppelo. Manu ampui sen ja ristittiin se sitten karpasorsaksi. Happolan emäntä siitä oli paistin tehnyt.

Oliskohan ollut vuosi 1946, kun ei saanut mustaa ruutia ja muita tarvikkeita muualta kuin Uurtajan myymälästä Koivulahdesta. Eino Härmäläinen oli myymälänhoitaja ja teki bisnestä omaan lukuunsa, ostaen myös riistaa. Uurtajan johto ei katsellut sitä hyvällä ja niin Eino joutui eroamaan ja perusti oman kaupan kirkolle Happolan vastapäätä kauppias Aaro Tirkkosen entiseen taloon.

Täpläisiä "syrjähyppyjä" tämä tarina haulipyssystä poiki.

3.12.2018 Lauri Happonen

Maidon ja voin parissa kotona, meijerillä ja tiloilla

Kun olin lapsi, meillä oli kotona neljä lehmää, hevonen ja lampaista. Äiti lypsi lehmät käsin. Maito separoitiin, kerma hapatettiin. Äiti kirsusi kerman voiksi, joka suolattiin ja paloitetiin yhden kilon paloiksi. Sitten ylijäämävoi myytiin Kuopion torilla. Kaupunkilaisrouvat olivat hyvin vaativia voin laadun suhteen. Niinpä äiti kyllästyi torikauppaan, ja isä lähti asioille, josko maito kelpaisi meijeriin. Hyvin kelpasi.

Maitoauto alkoi kulkea Hoikantietä ja maito vietiin pystöllä (maitotonkalla) tien varteen ja pystöt lähtivät meijerille. Paluukyydissä tulivat takaisin. Samalla tulivat myös tilatut tuotteet, voi, piimä, juusto jnnä muut.

Kotitöitä tehdessä tuli mieleen, josko ne huolisivat meijerille töihin. Isä lähti asialle meijerin isännöitsijää jututtamaan. Isännöitsijä oli Veikko Haapalainen. Hyvä tuuri. Työt alkaisivat ensi maanantaina. Työpaikkani oli meijerin tuotelähetys.

Esimiehenäni oli Aili Koponen. Hän oli kuin äiti-hahmo. Opasti oikein arkaa maalaistyttöä. Laittelimme tuottajille lähtevät tilaukset voita, juustoa ja kermää. Puhelin oli myös outo vekotin, mutta Ailin opastuksella siitäkin selvittiin hyvin. Niin viikot ja vuodet vierivät tuttuun tapaan. Aloin haikailla, josko tuota valitsisi meijerian elämäntyöksi.

Alkoi harjoittelu tositoimiin. Välillä tehtiin kirjalliset kuulustelut ja välillä tehtiin jopa voitakin. Voimestarina

oli Paula Mäentakainen. Kirnu oli valtavan kokoinen. Siihen pumpattiin 1800 litraa kermää, joka sitten valmistettiin voiksi, noin 900 kiloa. Voi suolattiin kirsussa ja siirrettiin teräksiseen vaunuun, josta se paloitetiin kilon paloiksi. Välillä tehtiin myös Valiolle niin sanottua sullovoita, jotka olivat 25,5 kilon painoisia isoja paketteja. Sain myös opetella maidon vastaanottoa ja separointia. Siinä se harjuriin arki jatkui. Toinen harjoittelupaikka oli Varhaisen seudun osuusmeijeri. Meijerikoulun kävin Hämeenlinnassa.

Nykyisen mieheni tapasin myös meijerillä. Perheen perustimme ja elimme onnellista perhe-elämää. Meijerin yhdistyminen alkoi ja myös Tuusniemen meijeri fuusioitui Kuopion Osuusmeijeriin vuonna 1945. Toiminta loppui Tuusniemellä 15.7.1987. Mieheni jatkoi Kuopiossa käyttöpäällikön töitä ja minä hoitelin maakunnassa neuvontatyötä eläkepäiville asti. Jäimme eläkkeelle, mieheni vähän aikaisemmin ja myös minä jäin nauttimaan eläkepäivistä. Mieheni otettiin minulta Taivaan isän kotiin. Niinpä jatkan elämäni niin kauan kun minulle elonpäiviä annetaan.

Mirja Ollikainen

Vuosiluvut lainattu Esko Kulhonmäen kirjasta.



Jokainen maitotonkka kaadettiin käsin ja maito mitattiin. Samalla otettiin myös näyte. Kuvassa vas. Anja Kolari, Lyyli Ovaskainen ja Olavi Ollikainen. Kuva kirjoittajan.



Vasemmalla Aune Miettinen ja kirjoittaja. Kuvattu Kuivinniemiellä Oiva ja Aune Miettisen tilalla. Kuvan omistaja Mirja Ollikainen.

Leena Hyvösen Pahkasalon kunnalliskodin aikaista muistelua

Tuusniemellä pohdittiin vaivaistalon perustamista kunnallislautakunnan kokouksessa jo vuonna 1873. Asiasta ei oltu yksimielisiä, joten vaivaistalon perustamispäätös tehtiin kuntakokouksessa vasta 24.10.1892. Kokouksessa päätettiin ostaa vaivaistalon paikaksi maatila Pahkasalon saaresta Juho Hyväriseltä. Kuopion lääninhallitus vahvisti 19.6.1893 yleisen vaivashoidon ohjesäännön Tuusniemen kunnalle. Niin toiminta pääsi käyntiin isännöitsijä D.J. Mömmön valvonnassa. Maatilalle hankittiin muun muassa lehmii, sikoja ja hevonen.

Suomen vaivashoidon tarkastaja teki tarkastusmatkan Pahkasaloon vuoden 1894 alussa ja totesi, ettei ohjesääntö oltu noudatettu ja määräsi korjauksia hoitolaisten elinolojen korjaamiseksi. Miehet ja naiset tuli sijoittaa eri huoneisiin, samoin terveet ja sairaat, ja kouluikäiset lapset tuli saada kouluopetuksen piiriin. Vähitellen olot kohentuivat, muun muassa rakennettiin Rantala mielisairasosastoksi. Yleisestä osastosta erotettiin niin sanottu ukkotupa. Hoitolaiset saivat tehdä maatilalla askareita vointinsa mukaan. Naiset tekivät käsitöitä ja avustivat muun muassa pyykillä. Yksinäiset äidit kävivät synnyttämässä lapsensa kunnalliskodilla ja osallistuivat talon töihin. Vaivaistalo-nimike muutettiin vuonna 1923 kunnalliskodiksi. Vuonna 1975 valmistui kirkonkylään tiilitalo uudeksi kunnalliskodiksi, jonne asukkaat siirrettiin jäätietä pitkin alkutalvella 1975. Nimi muuttui 1979 vanhainkodiksi ja 1.1.1992 palvelukeskukseksi johtaja Katriina Kankkusen aikana. (1.)

Leena Hyvönen (ent. Hirvonen, o.s. Rissanen) muistelee työskentelemistä ja asumista kunnalliskodilla Pahkasalossa. Hän meni keittiöapulaiseksi kunnalliskotiin 1963. Silloin siellä oli asukkaita ja potilaista yhteensä 30–35 ja Rantalan asukkaat lisäksi. Ukkotuvassa asui noin seitsemän ukkoa, sairasosastolla pienissä huoneissa oli kolme potilasta huoneessaan, yhteensä noin 20, ja lisäksi käveleviä asukkaita, jotka osallistuivat talon töihin. Aamuisin



*Takana Annikki Pekkarinen,
Sinikka Räsänen. Saimi Andersin.
Edessä Vaula Malinen, Mirja
Lempinen, Sisko Kettunen ja Leena
Hirvonen, nykyisin Hyvönen.*

kahvit keitettiin isolla kuparipannulla puuhellalla, myös ruoka valmistettiin hellalla. Vuodepotilaille annettiin aamupalaksi pullamössöä, joka tarjottiin kolhiintuneista emalimukeista. Päiväruoaksi oli yleensä perunaa ja kastiketta tai liha- tai kalakeittoa. Ilta-ruoka oli kevyttä, esimerkiksi velliiä tai marjakiisseliä ja leipää suolakalan kanssa. Kaikki leivonnaiset leivottiin talossa, leipä erillisessä leipätuvassa. Emäntänä toimi Liisa Poutiainen ja keittiö-apulaisina Liisa Tukiainen, nykyisin Rahunen, Sirkka Räsänen, nykyisin Rahunen.

Keittiössä vilisi pimeän tullen russakoita, jotka desinfektori kävi myrkyttämässä joku talvi, muisteli Leena työympäristöään.

Kunnalliskodin johtajattarena toimi Inkeri Puranlahti. Henkilökuntaan kuului kodinhoitaja ja hoitoapulaisia. Talonmies huolehti kiinteistöistä ja kuljetuksista saaren ja mantereeseen välillä sekä kuljetti ruoat kunnalliskodille. Henkilökunta asui heille rakennetussa talossa, yleensä kaksi samassa huoneessa. Johtajattarella oli käytössään keittiö ja kaksi huonetta, joista toinen työhuoneena. Vapaa-aikana läheltä kotoisin olleet työntekijät läksivät saarelta kotikonnuilleen ja pitkämatkalaiset viettivät usein vapaata saarella. Varsinkin kesällä aika kului rannalla aurinkoa ottaen ja uiden. Lisäksi tehtiin käsitöitä rupatellessa toisten kanssa.

Inkeri Puranlahti pyysi Leenaa siirtymään keittiöltä hoitoapulaiseksi osastolle, ja Leena vaihtoi mielellään työpaikkaa. Uusia työntekijöitä ei juurikaan perehdytetty, vaan työhön piti tarttua heti omatoimisesti. Illat ja yöt tuli selviytyä yksin, mutta johtajattaren sai herättää hätäta-pauksessa. Vuodepotilaat vannattiin joka päivä ja heidät kannettiin käsin kylpyammeeseen. Hanasta sentään tuli lämmin vesi. Siihen aikaan ei ollut mitään kertakäyttö-tuotteita käytössä, ei edes vaippoja, vaan potilailla tarpeet menivät vuoteeseen poikkilakanalle, jonka alla oli vaha-kangas. Nämä vuodevaatteet pestiin päivittäin. Osa vuodepotilasta syötettiin vuoteeseen, osa pystyi ruokailemaan itse. Muutamista sängyistä sentään pääty nousi koholle käsin nostamalla. Hoivatyön lisäksi henkilökunta huolehti siivoukset ja vaatehuollon.

Työaika oli 40 tuntia viikossa. Aamuvuorossa työskenteli kolmesta neljään työntekijää, ja niin sanottu varalla-olija illan ja yön yksin. Aamuvuoro oli kello 7-15. Varalla-olija oli ensin töissä 7-10, päivän vapaalla ja palasi ilta-vuoroon kello 15 auttaen potilaita kello 20 saakka. Sitten varalla-olija jatkui aamuun kello 7 saakka. Joissakin potilashuoneissa oli soitto-kello, mutta harvat osasivat sitä käyttää. Varalla-olija kierteli huoneet muutaman kerran yössä. Varalla-oluhuone oli laitoksen yhteydessä, joten varalla-olija sai nukkua osan yöstä, jos elo oli rauhallista. Lisä-



Kunnalliskodin päärakennus Rantalasta päin otettuna. Leena Hirvonen poikansa Kimmon kanssa.

työtehtävinä yöllä oli muun muassa pyykin viikkausta ja muuta pientä puuhaa. Varallaoljärjestelmä kesti sinne saakka, kun Lapinlahdella paloi mielisairasosasto. Sen jälkeen kunnalliskotiin tuli yövuorot.

Muutamat asukkaat tekivät talon töitä ja saivat siitä ahkeruusrahaa. Saimi Andersin työskenteli pyykkärinä. Pyykki pestiin omassa pyykkituivassa, missä oli Peko-merkinen laitoskone ja linko. Mirja Lempinen avusti pyykkäriä ja siivosi. Eero Nenonen, Ukkotuvan asukas, kuljetti Tuula-venettä kirkonkylän ja saaren väliä. Muutoin Ukkotuvan asukkaat kävelivät pihapiirissä ja askaroivat jotakin pientä. Tupakansavu täytti usein Ukkotuvan asukkaiden sauhutellessa sisätiloissa. Armas Savolainen kuljetti postin ja toimitti muita asioita kirkonkylällä matkan taittuessa vaikka soutuveneellä soutuena, jos ei ollut muuta kyytiä. Marja-aikaan Tuula-vene vei asukkaita muihin saariin puolukkaun. Puolukkaa poimittiin syksyisin jopa viisi pärekorillista kerralla. Marjat siivottiin ja survottiin astioihin. Talvella niistä keitettiin puolukka-puuroa. Maito ostettiin saareissa toimineelta tilalta, koska kunnalliskodin maatila oli vuokrattu vieraille. Lisäksi osa asukkaista sienesti, ja kaloja ostettiin nuotan vetäjiltä Inkeri Puranlahden kalasaaliin lisäksi. Hänhän oli ahkera kalastaja.

Mantereelle pääsi Tuula-laivalla, jos se sattui olemaan menossa meijerin rantaan. Muutoin kuljettiin soutuveneellä. Lyhin matka oli Savonniemestä Ritoniemeen, siitä kävellen kolme kilometriä kylälle. Rospuuttoaikaan ei saaresta päässyt pois. Saarella sentään oli kaksi puhelinta, toinen johtajattarella ja toinen laitoksella. Talvella aurattiin jäätie Ritoniemen kautta. Sitä pitkin käveltiin kylälle ja talonmies toimitti asioita köryyttäen traktorilla kaukoille.

Lääkäri Antti Mustonen kävi kierroksella sairasosastolla silloin tällöin ja välillä pyydettäessä jonkun potilaan luona määräten potilaille lähinnä sydän- ja särkylääkkeitä. Potilaan kuoltua kutsuttiin arkku kirkonkylältä hautaustoimistosta. Potilas laitettiin arkkuun, veisattiin virsi ja hautaustoimisto vei vainajan seurakunnan ruumishuoneelle hautausta odottamaan.

Ulkopuolisia viihdykkeitä oli tarjolla vähän. Osalla asukkaista kävi läheisiä vieraisilla. Jotkut heistä pistäytyivät jostakin syystä juuri eläkepäivinä, kun johtajatar haki silloin asukkaiden eläkerahat kunnalliskodille. Arkiaamuisin potilaat ja työntekijät kuuntelivat yhdessä radiosta aamuhartauden ja pyhänä kirkonmeiningin. Seurakunnan työseurat ja pappi vierailivat lähinnä talvisin pitämässä hartaustilaisuuksia. Päiväsalissa oli kuitenkin mustavalkea televisio, jota hoidokit katsoivat mielenkiinnolla. Näin hekin pysyivät kärryillä maailman tapahtumista. Johtokunta kokoontui noin kerran kuussa kunnalliskodilla. Se päätti kunnalliskodin asioista ja samalla tutustui laitoksen toimintaan.

Mielisairaajat, yhteensä noin 20 potilasta, asuivat Rantalassa. Miesten ja naisten puolella oli putkat, joita ei enää Leenan aikaan käytetty potilaiden eristämiseen. Isossa huoneessa asui 6-7 potilasta ja lisäksi oli kahden hengen huoneita. Henkilökuntaan kuului koulutettu mielisairaanhoidtaja Lea Eskelinen, mielisairaanhoidtaja Saima Happonen ja hoitoapulainen Elsa Rissanen. Rantala oli hyvin siisti ja potilaat yleensä tyytyväisiä ja rauhallisia, käytettiin hoidossa vahvoja mielialalääkkeitä. Osa potilaista teki töitä, muun muassa veivät pyykkejä kuivamaan, siivosivat huoneensa ja osallistuivat pöydän kattamiseen ja tiskaamiseen. Kävelevät potilaat käytettiin kerran viikossa saunassa, muut kylvetettiin ammeessa.

Kunnalliskodilla ilmapiiri oli rauhallinen ja kodinomainen. Asukkaat ja työntekijät tyytyivät elämäänsä, kun vaihtoehtoja ei juuri ollut. Työntekijöiden välille muodostui hyviä ystävyssuhteita, ja romantiikka roihusi niin, että syntyi avioliittoa johtaneita rakkaussuhteita työntekijöiden ja muiden saareissa asuneiden välille. Saarella kävi myös sulhasia työntekijöiden luona, kun kyyti vain veti.

Leena Hyvösen työpesti kesti ensin vuoden 1963 kesäkuun alusta tammikuulle 1964. Sitten hän lähti Mikkeliin apuhoitajakouluun, joka kesti yhden vuoden. Leena palasi Juankosken kautta takaisin Pahkasaloon vuonna 1965 ja työskenteli kunnalliskodissa kuusi vuotta apuhoitajana. Hoivatyö kehittyi ja keveni, kun käyttöön saatiin kertakäyttötuotteita, muun muassa käsineitä ja kroonikkovaippoja. Myös koulutettua henkilökuntaa palkattiin yhä enemmän, esimerkiksi sairaanhoitaja aloitti tehtävässään sairasosastolla 1960-luvun lopulla, ja apuhoitajia lisättiin hoivatyöhön. Leena siirtyi mielisairasosastolle Rantalaan hoitajaksi vuonna 1965. Hänen tiensä kulki Pahkasalosta Outokumpuun vuonna 1971, hoitajaksi Outokummun vanhainkodille. (2.)

Lea Mustonen

Lähteet: 1. Tuusniemen pitäjän kirja, toim. Matti Räsänen, RT-Print Oy, Pieksämäki 2000, sivut 199–201. 2. Leena Hyvösen haastattelu 5.7.2019.

Valokuvat omistaa Leena Hyvönen.

Suku- ja asutustarinoita Tuusniemeltä

Kertoja: Antti Juutilainen 88-vuotias mökissään 23.8.1936. Haastatteli ja muistiin kirjoitti opettaja Otto Räsänen Juurikkamäen Koivumäeltä.

Susiniemellä vanhin talo oli Seppälä. Siinä asui Pelkosia, joita yhteen aikaan oli koko kylä. Pelkoset olivat tulleet Vuorsalosta Vehmersalmen pitäjästä. Susiniemeltä niitä meni Kaaville Nuolvuaraan. Susiniemen kylällä niitä ei ole yhtään. Eikä koko pitäjässä muualla kuin Salonkylässä Koirajärvellä lampuotina. Suvussa on ollut rikollisuuttakin, esimerkiksi murhamiehiä. Eikö lie Jumala ihan hävittänyt, arveli kertojamme.

Susjärven vanhin talo Vanhala, Smolandereja Hietamäiltä. Susjärvellä olj neljä talloa: Susjärvi, Palomäki, Jussila ja Uoleela. Kaikissa näissä samoja Smolandereja, kahdella numerolla.

Susmäkeen tuli ensimmäinen asukas Hartikainen Litmaniemenstä Vehmersalmen pitäjästä. Ne levisivät aluksi, että oli jo 4 taloa, mutta nyt on suku hävinnyt kokonaan. Heistä jäi jällelle vain nimitys Litmaniemen huuto n:o 1. Nykyään ne omistaa Susmäen Hovi, Jussi ja Iivar Smolandereja nekin. Näiden isä oli Juho Pekka ja hänen isänsä Pekka.

Kiukooniemessä asukas jo ennen edellisijä s.o. Mustosia. Vanha tarina kertoo, että kun ensimmäinen asukas, perikunta, oli saapunut tähän niemeen ja söi vehkapetäjäistä, arveli ukko eukolleen, että vielä jatkettaisiin matkaa eteenpäin, mutta eukko siitä kieltäytyi, sanoen: Vehkasuo on iärelläin ja laves laijallain. Niin jäi tämä suku

siihen elämään ja olemaan. Suku oli nimeltään Valkosia, mutta kun sitten kerran syntyi perillinen, joka oli hyvin musta, niin muutettiin suvun nimi tämän pojan mukaan Mustosiksi. Samoja Mustosia on talossa vieläkin. Kiukoonientä lukuun ottamatta, ei ole Mustosia säilynyt Tuusniemellä muualla kuin Maunolassa, Ohtaanniemellä. Pinomäissä niitä oli ennen, mutta ei ole enää.

Hietamäillä on ollut asukas ennen kuin Mikkolanmäillä, Ohtaanniemellä. Hietamäin asukas on ollut Smolandereja, kuten tässä on mainittu ja Mikkolanmäin asukas Miettisiä. Kun Mikkolanmäin Miettinen tuli, häräsi Hietamäin emäntä, että kun tulij pellon seipäitä särkemään, vaikka välimatkaa on yli ruotsinvirsta.

Mikkolanmäin asukkaat ovat tulleet Mietinsaaresta. Isäntä varmaan lienee ollut Mikko, josta nimi Mikkolanmäki.

Konttimäillä vanhimmat talot Konttimäki ja Riihimäki. Molemmissa taloissa samoja Ohtaanniemen Miettisiä. Riihimäin Miettiset niin kovia taikureita, ettei osaa sanoa, tiesi kertojamme A. Juutilainen.

Mikkolanmäin ryssäin poltosta pakkoon päässeestä ryssästä syntyi Vennäin-Taipalen kylä. Tämä pääsi pakkoon lakeistorvesta. Ei tuo koko kylä lie yhestä miehestä siinnyt, epäili Antti J. tarinansa päälle.

Jäljennetty aivan alkuperäisen tekstin mukaan. Juttu säilytettävänä Kuopion kulttuurihistoriallisessa museossa.



Tuusniemen kirkonkylän Turulan talosta ja sen isännästä Jussi Turusesta

Talon entinen renki Otto Räsänen, joka oli syntynyt vuonna 1893 kertoi 6.9.1936 seuraavaa:

Toimituksen huomautus: Haastattelija on pyrkinyt kirjoittamaan tarinat sen aikaisella murteella, jota haastateltavakin puhui.

Paljon maita, eläimiä ja työväkeä

Olin Turulassa renkinä kolomatta vuotta, silloin olj talo täysimmillään. Siihen kuului maita: varsinainen Turulan paikka, Luakonmäk, Haalin paikka (tunnetaan nykyisin Haalilana Mustosen lammen takana), Soitunsalo, Viitamäk, Viitajärven Antti Nissisen paikka ja Hiijenlahen Mustola. Talossa piettiin viijettäkymmentä lehmeä, 14 ajettavvoo hevosta – kaikki kantakirjoissa, 6 varsoo.

Siihen olj 6 renkiä, 4 ylivuoteista kasakkoo, 6 piikoo ja 2 sisäkköö. Lisäks emäntä polok kunj sorvalj ja pit ruokapuolesta huolen. Immeisten ruokapuolen lisäksi huoleht emäntä vielä sisäpiikoin kanssa lammasten ja vasikoihen ruokinnan. Talon tyttäret Lyyli ja Hilima, pitivät vuoroviikoin yhen kongin navetasta puhtaana.

Kova työ, mutta hyvä ruoka ja vaate

Kovasti se ukko vuati työväil-tä työtä, mut hyvä siinä siitä olj ruoka ja vuate rengillä. Kun se sai kehen nenänsä sijan, niin ei siinä kestännä olla, lähtä siitä pit ja iliman palakkoo. Kerran muuan renk riitaatu ukon kanssa eikä ruvenna mittää tekemään, makaili vuan uunin piällä ja söi välillä. Aikoi näin suaha tiliin tai kuitata palakkasa syömällä. Viikon salli tämä Jussi näin tapahtuva, mut siitä kun se otti sitä niskasta ja laitto ulos, niin ei mies sen koommin ennee käpistellykkään talossa tilijä oottamassa.

Kumma mies se olj, ihan mahoton kerrassaan. Hevosmiesten piti pittee huolj siitä että valjaat olj kunnossa kun tul ajuun lähtö tai muuten ei hyvä seuranna. Talavella kun oltiin hevosajossa ja jos kuka ajo juosten, niin heti se häräht: Osta oma hevonen. Tai jos viipyi kauemmin mitä hänen mielestään olis pitännä, niin kohta kuulit korahtavan: Missee makasit. Se olj tarkon laskenna mittee millai matkalla viipyy: Olpa usein ite laitarekhevosella mukana. Mut jos siitä kuka hänen mieltään myöten ajo ensimmä joutu kottiin, niin het olj sikartupakka käissä ja pyhä-uamuna voi olla usseitai.

Sillä olj luonto etesmutkanen. Kerrannii minä olin laavan sahuussa, kun ukko tulj sinne ja sano: Kun työ käyp hyvästi, niin hihkaskee. No mikäpäsi siinä, myö tehtiin isännän mieliks ja hihkastiin.

Hevosetkin pelkäsivät isäntää

Hevosettii ne tiesivät millon ukko talliin tulj. Ne akovat iukuva ja natista pelosta, kunj hiiren poijat. Se niät pistelji niitä terävillä rassilla, että niistä tulis iukuja, koska iukuhevoset oovat kovempiji mänijöitä.

Aikamies tappelua Ierikka Keinäsen kanssa

Ierikka Keinänen olj Turulassa renkinä ja kynti rantapeltöo. Jussi olj kutkailutuulella ja ehti tappeluva ja kun ei muuta aihetta löytännä, niin kulukee jurras Ierikan rinnalla ja ropsi hevosta varvulla selekään. Siitä kun hevonen syönty mänemään, niin olj Ierikan vaikee pysyvä kuressa, josta syystä tämä sano: Tule ite kurkeen, en minä tässä pysy. Ja silloin sitä ei muuta tarvittu. Het paikalla siitä syn-ty tappelu ja se ollii ihan aikamiestapeluva, ryskätappe-

luva. Pellon vieressä oli uutta pisteaitoo. Kun sen lähelle tultiin ja toinen tarttu siihen ja toinen vet, niin silloin kuatu sitä monta syltä kerrassaan. Seppä Kettunen, joka asu siihen aikaan rantamökissä ja ikkunastaan näk tämän ryskeen, alako kokkoilla tavaroita, luullen koko mökin kuatuvan, jos ne millon sattuvat ylyväätävään mökkiä kohti.



Turulan talo sijaitsi nykyisen koulukeskuksen paikalla. Kuva Tuusniemi valokuvin 1997.

Kerran saman isäntä oli emäntänsä savuun tukehduuttaa. Kerran emäntä olj männä saunoo lämmitä panemaan. Silloin

tämä heittäjä mänj ja salapas oven kiini. Mitenkähään siinä ois käynnä, jos ei renkinä ollut Jussi Vout ois appuun männä.

Kimpastu se ukko poikansa Jannen majanmuutossakin

Janne osti Halolan hovin Muaningalta. Talosta se sai mm. 14 lehmeä. Seul talaven aikoo kun sinne muutettiin. Leh-mät olj pantava rekkeen. Niitä siinä nuoriteltiin. Puosta otettiin nuoroo ja kun siinä olj kiire, eikä jouvettu päitä solomimaan niin alakovat ne litistyvä. Siitä ukko kimpaa-tu, alako kirrkoila ja öhkee: Mittee nuista yrittääkää viijjä sinne asti, kun ei ennää sua oikeen nuoritetuksi. Anttoo vuan kirvestä ohtaan.

Turula monissa kaupoissa

Jussi möi Turulan pojalleen Jannelle, se tuas tuomarj Andessiinille ja Anderssiin Tuusniemen kunnalle. Nyt on saman Turulan kartanon paikalla kansakoulu.

Alkuperäistä aineistoa säilytetään Kuopion kulttuurihistoriallisessa museossa.

Syksy 2019 oli erikois

Se loisti täysillä ainakin kahden viikon ajan myös Maakuntajärvi Juojärvellä, sen rannoilla ja saarissa. Kaikki kuvat kuvattu samalla kuvausmatkalla 10.10. 2019.



Tuusniemen satamasta.



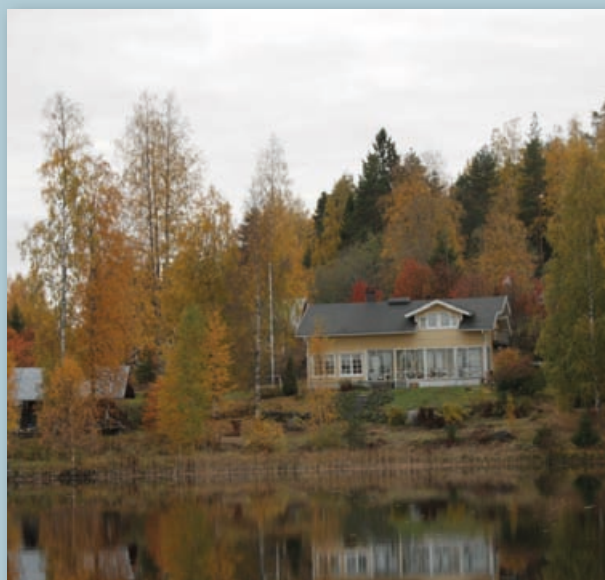
Kaasilansalmen sillan alta.



M/S Hanna -alus tuli takaisin.



Salkojoen nuottakota on vielä hyvässä kunnossa.



Ramin ranta.

en kaunis ruskasyksy



Kalliorannan niemi Tiheensaaresta.



Isosta Konkasta.



Pahkasalosta.



Pentin ranta.



Kaasilansalmen silta.

Kuvia vuoden 2019 varrelta



Kutujuhlien paistetut muikut. Vas. Sirkka Heiskanen, Tuula Puustinen ja Tarja Palomäki. Pais-topiste LC Tuusniemi. Kuva Hannu Holopainen.



Vuoden vastamestari 2019 Marita Räsänen vas. Kilpailun järjesti kotiseutuyhdisys. Kotiseutuneuvos Anna-Liisa Happonen oik. Kuva Hannu Holopainen.



Vuoden 2019 kesätuusniemeläiset Kari ja Maija Happonen. Kuva Hannu Holopainen.



Saha puolsi romantiikkaradan kilpailussa Kutujuhilla 2019. Kuva Hannu Holopainen.



Smolanderin Eeron traktorit maisemassa Kutujuhilla 2019. Kuva Hannu Holopainen.

Kuvia vuoden 2019 varrelta



DOGPARK. Juojärven Helmi satamassa oli kesällä miellyttävä ja uusi Tuusniemen vetonaula. Koirillekin oli oma parkki. Ritva Taskinen tutustutti koiriaan. Kuva Esko Taskinen.



Kutujulien romantiikkaradan 2:n ja 3:n palkinnon saajat Isossa Konkassa. Palkintona rantakala-savusauna ja risteily.



Tuusniemen kunta palkitsee Timo Säisän taideharrastuksestaan. Vas. hallintojohtaja Sirpa Hartojoki ja kunnanvaltuuston puheenjohtaja Asta Tirkkonen-Hersio.



Sotiemme rintamamies Väinö Miettinen sai Presidentiltä ansiomitalin ja kunniakirjan 22.4.2019. Luovuttajana rintamamies Lauri Happonen.



LC-Tuusniemi aloittaa vuoden 2019-2020 toimintavuotensa. Vas. sihteeri Osmo Väisänen ja presidentti Olli-P. Hersio.

Tapahtumia vuoden 2019 aikana



Kuopion Pursiseura ry:n
matkaveneilijät ovat myöntäneet
matka- ja perheveneilyn
ansiokkaasta edistämisestä
Vuoksen vesistöllä

VUODEN 2018
VIERASSATAMAKUNNIAKIRJAN

Tuusniemen vierasvenesatamalle

Kuopiossa, Kallavesj'-messuilla, 29.3.2019

Kuopion Pursiseura ry

Ossi Sivén
Kommodori

Henrik Fogelholm
Matkaveneilytoimikunnan pj.

Tuusniemen satama palkittiin vuoden vierasvenesatamana.

Rovasti Pertti Lamppu – yhteyksien rakentaja

Pertti Juhani Lamppu syntyi 12.2.1945 Tampereella tai tarkemmin sanottuna Lempäälässä. Hän sai kutsun odotamaan ylösnousemuksen aamua 24.7.2019 sairastettuaan vakavaa sairautta kaksi ja puoli vuotta.

Pertin sukujuuret olivat Karjalassa Sakkolan pitäjässä, mistä hänen vanhempansa lähtivät evakkoon ja asettuivat lopulta Hämeeseen Lempäälään. Rautatieläisen kuusilapsisessa perheessä kasvanut Pertti tuli ylioppilaaksi Tampereen klassisesta lyseosta 1967. Jo kouluaika klassisten kielten parissa kuvasi hänen kiinnostuksensa kohteita. Hän suoritti Turun yliopistossa humanististen tieteiden kandidaatin tutkinnon 1974 aineina Rooman ja Kreikan kirjallisuus, teoreettinen filosofia ja uskontotiede. Kiinnostus kieliin jatkui muun muassa italian ja venäjän opiskeluna vielä virassa ollessa. Teologian kandidaatin tutkinnon hän suoritti Helsingin yliopistossa 1980 ja pastoraalitutkinnon Kuopiossa 1982.

Piispa Paavo Kortekangas vihki Pertti Lampun papiksi 1.6.1980 ja tuomiokapituli määräsi hänet muutamaksi kuukaudeksi Suomussalmen vt. kappalaiseksi ja sen jälkeen Tuusniemen viralliseksi apulaiseksi. Tuusniemen seurakunta valitsi hänet vaalissa kirkkoherrakseen 1985, missä virassa hän toimi eläköitymiseensä saakka vuoteen 2005. Rovastin arvon hän sai 2003. Hän oli hiippakuntakokousedustajana 1996–1999. Sivutoimista Tuusniemen yläasteen uskonnonopettajantehtävää hän hoiti 1986–1989.

Ihminen ei voi koskaan tuntea toisen ihmisen elämää. Siksi on hyvä kysyä yksinkertaisesti, mitä kuusilapsiseen karjalaisperheeseen syntynyt ja vaikeita fyysisiä vammoja läpi elämänsä kantanut rovasti Pertti Lamppu toi savolaiseen perinnepitäjään, Tuusniemen seurakuntaan ja Nilsiän rovastikuntaan elämäntyöllään ja vaatimattomalla olemuksellaan?

Hiljaisen ihmisen kohtaamisen ja kuuntelemisen. Yhteisöt tarvitsevat niitä, jotka asettuvat aloilleen ja joita voi

kuka tahansa lähestyä. Pertin omat asiat, pyrkimykset, kivut, sairaudet tai edes unelmat eivät näyttäneet olleen keskiössä. Hän eli pappina ja ihmisenä, jota voi lähestyä ja johon voi luottaa.

Hiljaista viisautta. Pertti oli jo opinnoiltaan sivistynyt pappi. Hän kiinnostui sukututkimuksesta, mikä vei perehtymään paitsi omiin juuriin myös ajattelemaan laajemminkin mukanamme kulkevaa perintöä ja perimää. Elämän ymmärtäminen ei rajoittunut arkipäiväisyyksiin vaan katse pyrki avarammalle ja syvemmälle.



Pertti Lamppu. Kuva Sirkka-Liisa Lampun kokoelmista.

Hiljaista uskon ja yhteyden tajuamista. Omakohtainen usko oli aistittavissa Pertin tavassa asetella sanojaan ja elää arkeaan. Kirkkoheran tehtävä on pitää laumaa kasassa. Pertti liikkui arvostavasti uskossaan heikkojen ja vahvojen sekä erilaisista perinteistä elävien joukossa. Ortodoksinen perinne näkyy myös hänen kodissaan.

Täsmällisyyttä ja luotettavuutta. Kirkkoheran tehtävä on myös hallinnollinen ja byrokraattinen. Jos sitä puolta ei hoideta, kaikki kärsivät. Suurelta yleisöltä on näkyvyydessä se tarkkuus, jolla Pertti hoiti hiljaisuudessa virkaansa. Kun esimerkiksi lääninrovastina sain eteeni vaikkapa Pertin loma- ja vapaa-aikasuunnitelmat, saatoin luottavasti pistää nimeni alle

lukemattakin, koska ne olivat aina jämäptisti kohdallaan.

Pertin elämän keskuksessa oli perhe. Hän kohtasi Suomussalmella puolisonsa Sirkka-Liisan, joka työskenteli silloin seurakunnan lehtorina. Tyttäret Anna-Kaisa ja Sonja syntyivät Tuusniemellä. Koti rakennettiin Rinnetielle. Siellä Pertti eli mukana rakkaittensa vaiheissa. Lopulta yllättävän nopea kuolema kohtasi hänet kesken KYS:n reissua, kun hänellä oli mielessään kotiinpaluu ja läheisten tapaaminen. Toteutui Simeonin sana: ” – Herra, nyt sinä annat palvelijasi rauhassa lähteä, niin kuin olet luvannut. Minun silmäni ovat nähneet sinun pelastuksesi, jonka olet kaikille kansoille valmistanut.” Luuk. 2:29–31.

Hannu Komulainen
Pertin kollega

Emäntä Sohvi Hyvärinen Ohtaanniemeltä muistelee

Muistelu- ja haastattelu-aika Ohtaanniemen Sotkalla 1930-luvulla Haastattelija Otto Räsänen kirjoittaa haastatteluvasta seuraavaa:

Sohvi Hyvärisen omista elämän vaiheista:

Hänen syntymäpaikkansa on kirkonkylän Voutila. Pikku tyttönä joutui hän lankonsa Pekka Tirkkosen mukana ensin Juurikkamäkeen, kotitaloni (Koivumäki) naapuriin n:o17 kahdeksi vuodeksi. Se omisti silloin Korpelan Olli Pelkonen. Sitten hän tuli Pekan mukana Ohtaanniemelle, Sotkalle. Siinä hän joutui naimisiin Mikko Hyvärisen kanssa lunastaen Pekalta ja muilta osakkailta talon, tullen niin Sotkan emännäksi. Sotkalla asuu yksi hänen poiki-
aan ja toinen Mikkolanmäällä.

Emännällä on Mikkolanmäällä oma pikku rakennus asuttavanaan. Muuten hän näyttää olevan vielä hyvissä voimissa, niin henkisesti kuin ruumiillisestikin.

Sohvi Hyvärinen muistelee:

Kapina-aikana 1918 käytti kauppias Jussi Turunen Tuusniemellä Korpilakia. Kauppias J. Turunen oli kapina-aikana jonakin esikunnan herrana Tuusniemellä. Tämän toimesta kutsuttiin sinne Kuopiosta Forseliuksen piiripäällikkö Louhelainen, entinen Lindberg, joka esiintyi kenraalina ja langetti useille tuusniemäläisille punaisille kuolemantuomioita. Näin tuli ammu-
tuksi muiden mukana eräs Kalle Järveläinenkin, saman nimisen palstatilallisen poika Kulajoen takaa aivan syyttömästi, koston uhrina, yksityisten henkilökohtaisten asiain vuoksi. Näiden maat olivat rajakkain ja olivat joutuneet riitoihin karjan laiturista. Todistuskappaleena oli Kalle Järveläisen kirje, joka oli osoitettu paikkakunnan punaisille ja kapinahommiin kehoittava. Se oltiin sitten mukana matkalla saapinaan takavarikkoon. Mutta kirje oli todellisuudessa J. Turusen itsensä kirjoittama. Ei siinä syytetyllä ollut sen enempää oikeutta. Henki meni.

Jussi Turunen harjoitti myös kauppaliikettä. Turulan talo kasvoi tavattoman nopeasti. Se paisui kuin hyvä vehnähullu. Mutta nyt on kaikki hävinnyt muistojen joukkoon. Se komeasta kartanostakaan ei ole jäljellä kiveä kiven päällä. Niin tyystin se purettiin uuden koulun tieltä.

Siihen aikaa kun Turula oli kukoistuksessaan, oli Tuusniemen kirkolla kolme suurta taloa, s.o. Lautala, Turula ja Happola. Niin ja muutapa ei oikeastaan ollut koko kirkonkylässä, muutamia pikkupaikkoja lukuun ottamatta.



*Reetta Sofia Hyvärinen 1864-1944.
Kuva Olavi Nissisen kokoelmista.*

Sellaisina pienempinä paikkoina näiden kolmen suuren talon rinnalla voi mainita apteekin nykyisen Melalahden Osuuskaupan rakennuksen. Kauppias Iisakki Tolppasen, Kauppa – Iekun, Hulttiinin, kansakoulun, pienen mökkikylän Valkeisen lammin rannalta ja samoinikään pari mökkiä Turulan rannasta, Kankaan paikalla pikku mökki ja suuri Pitäjän tupa nyk. Suojeluskunnan talon luona.

Sillä tilalla, missä nyt on kirkonkylän Happola, oli siihen aikaan kaksi taloa. Eljak-sela ja Mikko Hyvärinen. Samoja Hyvärisiä molemmissa taloissa. Happolan nykyisen omistajan Juho Pekan isä, Antti Jussi tuli Petti Hyväri-selle vävyksi. Antti Jussi, joka joku vuosi sitten kuoli hävitti entiset talot ja rakensi ensin Vanhan Happolan, missä on Lottakahvila ja sitten uuden Happolan.

Piiskuupahas ja viimeinen piiskattava

Piiskuupahas oli ennen Tuusniemellä, jatkoi kertojamme Sohvi Hyvärinen. Voutilan pellon vieressä, suunnilleen siinä paikassa mistä nykyään tie kääntyy apteekille nimittäin maantieltä. Siinä kasvoi petäikköä, minkä minäkin muistan (Otto muistaa).

Viimeinen piiskattava oli mustilainen. Hänet kuten muutkin vedettiin paaluun riippumaan ja ropsittiin selkään. ”Armoa hyvä vallesmanni” rukoili tämä. Mutta kun siitä ei ollut apua lisäsi: ”Eihän se syntinen toista syntistä auta”. Lyödessä oli kaksi vitsaa yhdessä.

Jalakapuu ja musta penkki

Äitini kuului vielä siihen aikaan, jolloin käytettiin jalkapuuta ja mustaa penkkiä Tuusniemellä, kertoi emäntä Hyvärinen. Jalkapuu säilytettiin kellotapulissa ja tuotiin se niin kuin musta penkkiin ristikongille kirkkoajaksi tarvittaessa. Niissä pidettiin Karjalasta Kuopioon kuletettavia vankeja ja pahantekijöitä. Siihen aikaan ei nimittäin saanut kuletaa pahantekijöitä pyhänä kirkon sivu, vaan piti ne tuoda kirkkoon jalkapuuhan ja mustaan penkkiin toisille opiksi.

Lautakirkon ja yhen papin ajoilta

Muistan minä sen ajan, kun Tuusniemellä oli lautakirkko ja yksi pappi, kertoi emäntä Hyvärinen edelleen. Muistan kun Sarlinin aikana Borgi Kuopiosta oli toisena pappina kinkerillä. Kerran tämä saman Borgi tyrehtyi niin hommissaan, että pillahiti itkemään, kun piispantarkastuksessa joutui alttarille.

Siihen aikaan kun minun mummoani, siis äitini äitiä tuotiin Salonkylään Suureen Taskilaan Maunolanmäeltä Juurikkamäestä, niin piti käyvä Kuopiossa kirjoihin panna-ammassa, sillä Tuusniemellä ei ollut kirkkoja eikä kouluja.

Lahkouskosista

Kysyessäni eikö Tuusniemellä ollut ennen körttiläisiä tai muita lahkolaisia, vastasi emäntä H. että ei Tuusniemellä koskaan kuulunut körttiläisiä, ainakaan körttipuvuissa olevia. Villiuskossa vain veljekset Heikki Miettinen nykyään helluntailiikkeeseen kuuluvia. Viime mainittuja noin muutamissa kymmenissä lukien.

Tarina Kuumannista

Eli ”hyvästi on rouvan leivät uunissa, ei pala eikä paistu”. Kuavilla ollessaan oli pappi Kuumanni luottanut rouvalla leivät uunin vierelle lattialle ja sanonut sitten ”Hyvästi on rouvan leivät uunissa, ei pala eikä paistu”. Tämä on sitten sananparsa.

Muistelmat pyritti kirjoittamaan tarkoin samalla tavalla kun haastatteli on ne kirjoittanut: Toimituksen huomautus.

Emäntä Reetta Sohvi Hyvärisen hautajaiset

Reetta Sohvi Hyvärinen o.s. Voutilainen s. 7.6.1864 ja kuoli 5.10.1944 oli äitini Ida Sofian äiti ja minun mummoni. Mummon puoliso, ukkini oli Paavo Hyvärinen s. 9.9.1850 kuoli 9.2.1906. Mummolle ja ukille syntyi kahdeksan lasta.

Hyvärinen suku oli tullut Etelä-Savosta lähelle Kuopiota Puutossalmelle. Mattz Hyvärinen s. 1543 oli Tavinsalmen ni-

mismies. Mummoni suvusta Voutilaisista kerrotaan erään Voutilaisen olleen vuosisatoja sitten Olavinlinnan Vouti.

Mummo ja ukki omistivat ja viljelivät Ohtaanniemen kylässä Kärkkäälä-nimistä tilaa. Alkuunsa tilan pinta-ala oli yli 800 hehtaaria. Ukin kuoltua mummo jäi leskeksi ja perheen huoltajaksi. Mummo hoiteli tilaa lastensa kanssa. Tila jaettiin kolmekymmmentäluvulla. Mummo eli poikansa Aaron perheessä kuolemaansa saakka. Kun mummo hoiteli leskenä lastensa kanssa Kärkkäälä-tilaa, niin sinä aikana Suomi itsenäistyi ja syttyi veljessota. Mummon haastattelu toisaalla.

Muistikuvat mummosta ovat hyvin vähäiset. Jatkosodan loppuvuosina mummo kävi meillä Saunaniemessä. Olin silloin 6–7-vuotias. Lapsen silmissä mummo oli tavattoman vanhan näköinen. Vieraillessaan hän taisi tehdä jonkin verran talon töitä. Viimeinen muistikuva mummosta on, kun hän läksi kävelen kohti Tuusniemeä. Lähtiessään hän otti pihalta pitkän kepin, jota tarvitsi kävellessään.

Mummo sairastui ja poikansa Aaron perhe hoiti häntä. Mummon kuoli 5.10.1944. Hautajaisiin mentiin isä, äiti, sisareni Eli ja minä. Hautajaisista muistan sen mihin paikkaan mummo haudattiin, se paikka on lähellä kirkkoa kiviaidan vieressä. Hautapaikka oli sukuhauta. Kun mummo oli siunattu haudan lepoon ja hauta luotu umpeen, niin joku hautajaisvieras tai omainen esitti, että lähellä oleva hautakivi nostetaan paikoilleen. Sitä ei kuitenkaan nostettu.

Hautajaisvieraat ja meidän perhe mukana nousiin kuorma-auton lavalle, johon oli laitettu istuimet. Minulle auton kyyti tuntui hyvältä. Menimme viettämään muistotilaisuutta Sotkalle Aaron perheen taloon. Saattoväkeä oli runsaasti. Virsiä veisattiin kanttori Huttusen johdolla. Seurakunnan pappi, joka taisi olla rovasti Heiskanen piti muistopuheen. Saattoväelle tarjottiin ruokaa ja ilmeisesti kahvina kahvinkorviketta, koska sota-aikana ei kahvia ollut saatavilla.

Muistotilaisuuden jälkeen menimme jalkaisin Ohtaanniemen Alataloon yöksi. Emäntänä siellä oli tätini. Tie sinne kulki karjapolkuja pitkin. Kun silloin oli syksy ja lokakuu, niin karjapolut ja solat olivat hyvin märkiä ja rapaisia. Kengät ja jalat kasvuivat läpimäriksi. Alatalossa oltiin sitten yötä.

Aamulla tuli varhainen herätys. Alatalon Tauno, tätini poika, lähti saattamaan meitä Tuuslahen rannalle ja sieltä veneellä Liiselahteen. Siitä kävelimme miltei juoksujalkaa kangasmaita pitkin Ritoniemeen. Siellä oli meillä vene ja sillä sousimme Saunaniemeen. Saunaniemen koulu oli silloin mökissä, meidän peltöjen ja Jynkänlahden takana. Sinne juoksimme kovasti ja jouduimme vielä oikeaan aikaan kouluunkin.

Olen ajatellut mummo Reetta Sofia jälkeenpäin, että on hänen täytynyt olla voimakas ihminen, kun pystyi pitämään pitkän aikaa suuren talon kunnossa. Kun oli suuri lapsijoukkokin huollettavana. Myös ajat olivat monin tavoin vaikeita. Muutama vuosi sitten kävimme laittamassa mummon hautaan kuntoon. Tällaiset vähäiset muistot ovat jääneet mummostani Reetta Sohvista mieleen.

Olavi Nissinen Rovaniemi

Arvi Smolander, lupsakka ulosottomies



*Arvi Smolander Petäjämäen Ala-Räsälästä vuonna 1985. Petäjämäen Arvi Tyhjälle sivulle
1. Autohuolto Petri Räsänen vuoden 2019 Tuusniemen vuoden yrittäjä
Tuusniemen AD-Autohuolto vietti samalla 10 vuotista taivaltaan. Petri osallistuu kahden asen-tajan lisäksi myös itse käytännön töihin, mutta*

Arvi (Arvid) Smolander osti 1930-luvun loppupuolella Tuusniemen Petäjämäen kylältä Ala-Räsälä -nimisen tilan. Tilalle hän sitten itse muutti ja ryhtyi viljelemään vuonna 1938.

Arvi valittiin Tuusniemelle ulosottomieheksi. Tämän merkittävän viran hoitaminen kesti aina vuoteen 1963. Homma oli virallisesti sivutoiminen, mutta vaati varmasti kokoaikaisen val-veilla olon. Maksamattomat verot, vakuutusmaksut, kauppaliik-keiden saatavat ja muu vastaava saattoivat joskus joutua vähä-väkiseltä kansalta väkisin ulosmitattavaksi. Asia ei ole vieras nykypäivänkään ihmisille. Nykyisin taitavat niin sanotut pika-vippifirmat olla ulosottomiesten merkittäviä asiakkaita. Ulosot-tomiehiä sanottiinkin ennen vanhaan "ryöstövouviks".

Opiskellessaan Muuruveden maamieskoulussa hän oppi lah-jakkaana 19-vuotiaana nuorukaisena asioiden kirjallista esittä-mistä. Siihen aikaan maamieskoulussa tehtiin erittäin runsaasti monenlaisia tilastoja, päiväkirjoja ja kertomuksia. Lannoitus-ja satomääriä tilastoidessa tarvittiin myös tarkkaa numeropäätä.

Arvi lähti maailmalle ja hakeutui ulosottomieheksi Ouluun. Siellä vierähtikin peräti seitsemän vuotta ja samalla tuli mahta-va kokemus.

Maanviljelyn ja ulosottotoimen lisäksi Arvi oli melkoinen kulttuurivaikuttaja muun muassa kulttuurilautakunnassa. Mer-kittävä kulttuuritehtävä oli toimia pitkään Tuusniemen Miesten-kerhon sihteerinä. Tuusniemen Miestenkerho oli pitkäaikainen toimija ja vaikuttaja. Kerhon puheenjohtajana toimi "Anaski" Ananias Happonen. Ananias on taas oman kirjoituksensa arvoi-nen.

Arvi toimi pitkään myös Petäjämäen Pienviljelijäyhdistyksen sihteerinä. Voi vain arvata, että pöytäkirjat ovat taidokkaasti kirjoitettuja, juohevia tarinoita.

Sirkka Korhonen tehnyt ja tallentanut Arvin haastatteluja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkistoon. Nä-mä haastattelut tulisi kaivaa esiin ja esitellä lukijoille vaikkapa tämän lehden sivuilla.

Tuusniemen Miestenkerhon arkistoista löytyy Arvin kirjoit-tamia pöytäkirjoja ja niistä voidaan todeta, että ne eivät muis-tuta "tippaakaan" nykyajan päätöspöytäkirjoja.

Arvi kuoli Tuusniemellä 1987

Tallennetaan tähän ainakin yksi pöytäkirja helmikuun 19. päivästä 1968, kun Miestenkerho teki retken Kuopion Osouskassaan.

"Kultakuumetta ja rahavirtoja"

Vähän ennen Jonssonin pommia ja kultakuumetta Lontoon ja Nev-yörkin pörsseissä, tapahtumia, jotka vavistuttivat mail-maa, alkoi levitä huhuja miestenkerhon jäsenien keskuuteen his-torian suurimmista kultaharkkojen salakuljetuksista. Marseillen satamassa oli murhattu kaksi hyttipoikaa, kun eräällä alamaa-ilman hailta ryövättiin matkalaukku, joka sisälsi 300,000 taalan arvosta Singaporesta salakuljetettua kultaa. Tuli kova päänsärky eräille kerhonne jäsenille rahavirtojen vyörystä, jospa ne hul-juvat pois päin omasta paketista. Ne meistä, jotka muistivat Klon-diken kultarynnäköä, ajattelivat kauhistuksella kuinka monta

papperoista nukkui arktisen Alaskan armottomille jäätiköille. Anaski sanoi: Menkäämme heti katsomaan paikan päälle niitä rahavirtoja. No Ruposen Bussihan se vei meidät aikamoisella porukalla. Oli iltayö, kun ajettiin Puijonkadulle Kuopion Osuuskassan eteen. Jotkin herrasmiehet katukulkijoista ihmettelivät noin suurta pankkiryöväreiden joukkoa. Me varalla pantiin Tirkosen Topi ulos vartioitamaan poliiseilta meitä. Mutta Johtaja Kallio sanoi jotta jos te ajattelettekin ryöväystouhuja, niin hälytyskello poliisilaitoksella ilmoittaa ajatuksenne ja te olette putkassa heti joka kynsi. Mitämaks, pankkiherra oli oikein kohtelias, nosti meidät kaikkein pyhimpään ja näytti taululla piirrosten ja lokaritmien avulla niiden rahavirtojen liikkeitä. Anaski ja me muut rauhoituimme heti kun pankkiiri selitti että raha ei kuvia palvele, tuli inflaatio, Devalvaatio tai mikä muu tahansa katastrofi, sillä rahahan sukeltaa milloin viivan ala. ja milloin viivan yläpuolitse, sama se on tuli pääoma julkiselta tai yksityiseltä sektorilta, meidän talon kauttahan se kulkee ja toisten samanlaisten. Talo oli muuten ensiluokkainen ja ihmeellinen ja se katseltiin läpikotaisin. viimein meidät rullattiin pölkkysaunaan vaikkei meitä. ketään pölkkytetty. Löylyt olivat mainiot ja makara maistui, se saunalenkki. Sitten todettiin se vanha totuus, jonka joku lausui julki, että oli hyvä että ammuttiin Bodrikoff muttei Sinebrykoff.

Miesten kerhon puolesta Arvi Smolander

Ajanratas pyöri aikamme, kuin Miestenkerhonkin historiassa aina vuoteen 1975. Kerho oli kutsuttu Kuopion taas vierailemaan Osuuspankille Kuopioon. Tämä aikana Osuuskassa muuttui Osuuspankiksi. Oli syyskuu ja kauden ensimmäinen kokous.

Tästäkin retkestä Arvi Smolander kirjoitti seuraavanlaisen pöytäkirjan: Kokoonnuttiin Säästöpankin pihalle ja lähdettiin kohden Kuopiota. Meidät oli Kuopion Osuuspankki kutsunut vieraaksi. Veli Vellonen ei ollut mukana, koska lie mennyt Harold Willonin luokse neuvomaan kuusen ja männyn istutusta Skotlannin kallioille. Olipas sentään mukana Vatikaani joten hätiä mitiä. Pankinjohtaja Pasanen otti meidät vastaan pankkipalatsin ala-aulassa ja veti meidät kädestä pitäen rahasäkkien välistä korkeita tikapuita myöten kerros kerrokselta palatsin ylimpään kerrokseen. Olipas, olipas kerrankin rohkea kundi, vaikkei meistä kukaan siepannut seteliäkään taskuunsa. Sitten aloitettiin kova neuvottelu kuin jossakin Etykissä.

Alkutoimitusten jälkeen lyötiin uusiksi jäseniksi Tolonen ja Keränen.

Estradille astui sitten se rohkea pankkiherra ja varoittelee hi-moiten pälyilemästä niitä rahasäkkejä, koska niitä ei muualla lienekkään reteesti. Olemme joutuneet inflaation kouriin ja ki-reä tilanne kopistelee koko läntistä maailmaa. Pankit ovat jo varoitelleet aikaisemminkin. Vientikauppa tyrehtyy meillä ja vaihtotaseen vajuus on jo kuusi miljoardia. Joka neljäs marka maahamme on tullut viennillä ja valuuttavarantomme on supistunut pelottavaksi ja antolainaus ylittää ja talletukset. Puutavaramarkkinat maassa, satamissa tyhjiä laitureita. Kauppataaseen vajuus jo kuusi miljoardia. Ulkomainen velkamme nousee 20

miljardiin. Säästäjät jo hävinneet tähän asti ainakin 10 % miljardeihin kohonneista talletuksistaan j.n.e. ja niin pois päin. Urho Kekkonen jo ajat sitten varoittelee meitä yli varojemme eläimestä. Mikäs nyt sitten eteen Pinneberg?.....

Mutta eteenpäin vaan rohkeasti, tilanteesta on kyettävä nousemaan.

Alustuksesta kehkeytyi erittäin vilkas keskustelu ja mielipiteiden vaihtaminen.

Sitten pankin emännät voitelivat meitä kahvilla ja vehnäsel-lä hyvän kylläisiksi, ajoivat meidät kuumaan saunaan vastojen kanssa, hieroivat ja juottivat meille olutta. Hengissä kuitenkin me selvitettiin vaikka meitä hierottiin kuten Knut Hamsunia norjalaisten löylyissä. Ja jutut vain sakenivat ja tunnelmat tihenivät.

Juttu on sellainen, että on niistä aikoinaan maksutaseita ja rahajuttuja selvitetty ennenkin. Jopa Tuusniemelläkin. Haalin paikalla kerrotaan ennen vanhaan aikaan olleen ”Herra-söötinki” Hahl niminen mies joka tulopoliittiset ongelmat ratkaisi eri näppärästi.

Toinenkin rahantekijä viime vuosisadalla vaikutti Tuusniemellä. Hän oli Lassi Kust Pelkonen, joka vaikutti Susiniemen Lassilassa. Siinä talossa kuin vanhat ihmiset muistavat oli kivistä muurattu niin sanottu alatupa, joka oli vyövattu maan sisään kellariksi koko kartanon pituudelta. Hilma Smolander kertoi tämän kirjoittajalle pikkupoikana, että Lassi-Kustilla oli ennen vanhaan siellä kellarin toisessa päässä rahapaja ja toisessa päässä viinankeitin. Se on ollut sitä se viinan keitto, mutta sen rahanteon luvallisuus oli jo eri juttu. Tämä muuten vaan osoittaa, että maksutase, että on niitä maksutaseongelmia Tuusniemelläkin ratkottu aikoinaan kun silimäkkäät miehet panivat toimeksi.

Muuten mainittakoon tässä, että olemmehan lukeneet miten jo muinoin kun Puuseppämestari opetti oppipoikia rahan käsitteilyssä. Joku oppipojista oli erehtynyt kättämään rahoja sukan varteen ja saunan kivijalan alle ja mihin milloinkin sattui. Tällöin mestari kehotti häntä tallettamaan ne rahat Osuuspankin Nasareetin konttoriin. Ne taisivat olla vielä puuseppien ammatiliiton jäsenmaksurahoja ja siitä aiheutui jo liitolle korkohävikkiä aika paljon.

Niitähän oli sinulla hoidettavana kymmenisentuhatta taalaa. Kuules poika opetti mestari. Jos sinä hoidat ne raha-asiat viisaudella, kertyy meille melkoiset pääomat. Jos vaikka käy niin, että jos tuo Betlehem - stiil teräsfirman osakkeet tulee pörssiin myyntiin on meidän parasta sijoittaa osa rahoista niihin.

Arvi Smolander, sihteeri

Valto Holopainen

Lähdeaineisto: Kirja Koillis-Tuusniemen kylistä ”Neljä kylän tarina”. Tuusniemen Miestenkerhon arkisto

Taksiautoilijan näkökulmasta 1950–1960-luvulta



*Pobeda oli 1950-luvulla yleinen taksissa.
Kuva Vilho Vinska.*

Viisikymmentäluku aloitettiin kunniallisesti palvelleilla ajoneuvoilla, mutta sitten alettiin saada venäläisiä Pobeda-henkilöautoja, Gaz-merkkisiä kuorma-autoja sekä itävyöhykkeeltä tuotuja moottoripyöriä. Jos joku halusi ajaa länsimaisella, mikäli sattui auton jostakin käytettynä saamaan, se ajoneuvo oli silloin jo täysin palvellut. Poikakaverini osti Jawa-merkkisen moottoripyörän ja meni naimisiin, myi Jawan edelleen kaverilleen ja niinhän hänkin meni naimisiin. Aloimme sitä pyörää kutsua ”Eukkokooneeksi”. Siitä Jawasta tuli poikamiesten keskuudessa hyvin kysytty, kuka sen saa seuraavaksi, koska sen pyörän omistaja saa myös eukon itselleen.

Kertoilen taksiautoilijan näkökulmasta, sanoisinko iloisesta 1950-luvusta, kun nuorisoa oli paljon maaseudulla, eikä ollut televisiota, nuoret olivat paljon yhdessä ja näin elämä oli tapahtumarikasta.

Kun lähdimme ajelemaan kaakosta Palokin koskelle, silta oli silloin pitempi ja kapeampi, joten oli pakko hiljentää nopeutta.

Ehdimme nähdä kosken kuohuja, koska silloin koski oli vielä ohjaamatta tunneliin. Siinä oli oikealla Ville Pykäläisen kotimökki, jossa sisällä tunnettiin Villen äiti Martta Sentraali-Santrana. Martta pisteli keskuksen tappeja ja yhdisteli puheluita. Sittenpä siinä oli jo vastassa korkeahko mäki, joten kuljettajan piti ajatella otanko vauhtia vai vaihdanko pienemmälle. Tätäkään mäkeä ei enää ole. Kukahan lienee Laukansalon ja Ko-

sulan väliltä Pitkänmäen alta suoralta käynyt pyörittämässä pois sen ison mökin kokoisen kiven, jonka tie kiersi kuten nykyisessä liikenneympyrässä?

Eikä ole enää näissä teissä niitä mukavia nyppylöitä, joissa sai hiukan tarvittaessa matkustajia hypäyttää. Teissä ei ole niitä mutkia, että saisi ”ventata” mitähän tuon mutkan takana näkyy. Näin tiet ovat nykyisin ”aakeeta laakeeta”. Ei ihme, että ajaessa nukuttaa.

Muistuu mieleni eräs kevätkesä. Kosulassa oli elokuvat ja oikein kaksi elokuvaa samana iltana. Minulla oli kyyti sinne, ja kun olin poikamies, jäin tietysti elokuviin. Kollegani Juurikkamäestä, autoilija Miettinen, toi myös kyydin sinne, mutta lähti pois ja sanoi tulevansa sitten hakemaan kyydittävät. Kun molemmat kuvat olivat loppuneet läksimme ajelemaan paluumatkalle, mutta kuinka ollakaan Halla-ahon tien risteyksestä vähän eteenpäin notkossa, siellähän se kollega Miettinen oli liejussa autoineen ja kun hän oli kahden elokuvan ajan heilutellut autoaan siellä liejussa, oli se todella syvässä. Minulla oli nuoria miehiä koko autolasti ja niin me menimme pikkukengissä sinne liejuun ja saimme sen auton nostettua sieltä pois, vaikka oli se liejussa kuin imukupissa. Sitten joukolla havun oksia hakeman, ne poljettiin sinne liejuun ja yli siitä mentiin.

Ei tämä ollut ainut kerta, kun jouduimme havuihin turvautumaan, koska kevätkesällä oli teillä usein näitä liejupaikkoja. Kuljettaja sai turvautua havuihin ja jännätä pääseekö jo yli.

Pakkasnestettä ei silloin vielä autoihin ollut. Olimme kerran talvella Laukansalossa tansseissa ja kun läksimme pois, huomasimme että jäädyttäjä on jäässä. Ei siinä auttanut muuta kuin polttaa tuliroihuja jäädyttäjän edessä ja kun moottori pyöri, niin se imi ilmaa sekä tulta jäädyttäjään ja näin saimme sen sulamaan, mutta paloi siinä reikä jäädyttäjän kaihtimeenkin.

Kerran kauniina kesäiltana Tuusniemen kirkonkyläläiset pitivät ohjelmailtamat Kosulassa. Iltamien onnistumista oli kirkonkylältä valvomassa eräs silloin arvovaltainen keski-ikä ohittanut mieshenkilö. Onnistuneiden iltamien päätyttyä vastaava henkilö päätti hiukan rentoutua, joka päättyi Kosulan kylän tuolle puolen notkoon mutaojaan.

Tanssit olivat päättyneet ja suoritin kyydin jonnekin Laukansaloon päin. Kaikki ihmiset olivat jo poistuneet raitilta. Kun paluumatkalla saavuin Kosulan kylän lähelle notkoon, kömpi mies silloisesta maantien mutaojasta. Mies, jonka kyllä tunsin, ja joka yritti viittoilla minulle. Hän oli jo aikansa ottanut eteen ja taakse, ja kopistellut valkeasta paidasta ja mustasta puvusta mutaa sekä vettä. Lopuksi hän totesi herrasmiesäänellä: ”Olin minä alkuillasta herrasmies”. Hän pyysi minulta kyytiä ja minä tietysti ehdotin, että vienkö teidät kotiin. Silloin mies hädissään julisti: ”Ei, ei, ei”. Kun näin hänen hädän, neuvottelimme ja keksimme paikan, minne minä vien hänet toistaiseksi toipumaan.

Kun minulla oli Mustinlahdessa Pobeda-taksi, eräs kylämme nuori pari soitti ja tilasi kyydin Litmaniemen lavalle tansseihin. Myöhemmin soitti kylämme poliisi Veikko Kukkonen ja sanoi: ”Kun tuo nimismies käski hänenkin mennä Litmaniemen lavalle tansseja katsomaan, sopiiko kyytiin”. Siihen minä: ”Tottahan sopii, kun ennestään on vain kaksi henkeä lähtemässä”.

Kävin hakemassa poliisin kyytiin ja ajettiin nuoren parin tien risteykseen, mutta kuinka ollakaan siellä oli risteys mustanaan joukkoa. Tälle nuorelle parille oli tullut Helsingistä vieraita. Pykäytin auton ja istuimme vähän aikaa äänettöminä, kunnes poliisi otti johdon käsiinsä ja sanoi: ”Tulukee kyytiin, mittee työ ootatta”. Enhän minä voinut kieltää, kun poliisi käskee. Tuntui kuin Pobedan seinät olisivat pullistuneet ulospäin, ja niin me ajeltiin Litmaniemen lavan eteen virkapukuinen poliisi etupenkissä.

Iloista sakkia paljon kuskasin, mutta yhtään järjestyshäiriötä ei sattunut. Tässä muutamia taksimiehen sattumia 1950-luvulta.

Vilho Vinska

Toimituksen lisäys:

Vilho Vinska luovutti 9.5.1960 liikennelupaoikeuden Paavo Kopposelle ja lopetti taksiajot. Litmaniemeläinen Paavo Kopponen ajoi runsaasti ja tietenkin joka viikonloppu tanssiporukoita Tuusniemelle. Talvella Suojaharjulle ja kesällä Mikonniemen lavalle.

Vilho Vinska syntyi maalaistalon poikana Vehmersalmen Mustinlahdessa. Hänellä kerkesi olla taksina neljä autoa, kaksi Pobedaa, yksi Chevrolet ja yksi Volga. Vuonna 1959 Vilho muutti Kuopioon. Siellä hän ajoi linja-autoa ja iltaisin Finnairin bussia lentokentälle. Hän opiskeli työn ohessa automekaanikoksi. Viimeiset 20 vuotta hän työskenteli osastopäällikkönä Saastamoisella.

Vilho työskentelee ja harrastaa nykyäänkin hyvin monipuolisesti. Puoliso Aino Vinskan kirjoitus Tuusniemen Kojanlahden Benjolan historiasta oli luettavana Koillis-Savossa 19.9.2019.

Rauhallista Joulua



EH

Virka- ja työsuhteinen henkilökunta Tuusniemen kunnanvirastolla 31.12.1983



Kokosi: palkkasihteeri Senja Ovaskainen.

Takarivi:

1. Kokkonen Tuula, toimistosihteeri
2. Pitkänen Helena, apulaiskirjanpitäjä
3. Räsänen Anja, apulaiskanslisti
4. Itkonen Maija-Liisa, toimistoapulainen
5. Forsman Anja, siivooja
6. Nuorento Jarmo, sosiaalisihiteeri-lastenvalvoja
7. Mäkinen Harri, toimistovirkailija
8. Kuusela Pirkko, arkistinhoitaja
9. Hallman Seppo, nuorisosihteeri
10. Antikainen Pekka, kunnan-rakennusmestari

Keskirivi:

11. Antikainen Leena, johtava maatalous-lomittaja
12. Karvonen Anita, toimistovirkailija
13. Haapasalo Helli, liikunta- ja raittiussihteeri
14. Happonen Marjatta, toimistovirkailija
15. Nuorento Pirjo, toimistovirkailija
16. Kasanen Martti, toimistoapulainen / palkanlaskija
17. Räsänen Pauli, koulutoimenjohtaja
18. Pelkonen Eeva, toimistosihteeri
19. Holopainen Valto, maataloussihteeri
20. Mustonen Matti, palomies

Eturivi:

21. Voutilainen Sointu, toimistoapulainen
22. Miettinen Ritva, toimistoapulainen
23. Tervo Pirjo, toimistovirkailija
24. Hassinen Kaija, toimistovirkailija
25. Miettinen Maire, toimistovirkailija
26. Forsman Tuula, perhepäivähoidon ohjaaja
27. Kärnä Erkki, kunnanjohtaja
28. Heiskanen Kari, korjausneuvoja
29. Kähkönen Martti, kunnansihteeri
30. Holopainen Marja-Liisa, toimisto- ja suunnittelusihteeri
31. Tenhunen Marja, insinööri
32. Väänänen Jussi, päiväkodin johtaja

Kuvassa ei ole seuraavat virka- ja työsuhteiset.

Hammar Ari, laitosmies
Hammar Anneli, toimistoapulainen
Häkkinen Seppo, rakennustarkastaja
Karvonen Marjatta, kanslia-apulainen
Koistinen Kaisa, apulaiskanslisti
Koponen Helena, hoitava kodinhoitaja
Korhonen Jouko, kunnall.tekn. rakennusmestari
Kruus Jaakko, elinkeinoasiamies
Lankinen Arja, toimistovirkailija
Marku Anja, apulaiskanslisti
Marku Alpo, kansalaisopiston rehtori
Miskala Maija, lomalautekunnan sihteeri
Mustonen Erkki, palopäällikkö -vss-ohjaaja
Mustonen Raisa, palkanlaskija
Miettinen Aili, päiväkotiapulainen
Ovaskainen Tapio, ulkoilupaikkojen hoitaja
Ovaskainen Senja, palkanlaskija
Puustinen Tuula, sosiaalitarkkaaja
Pöyhönen Ida, apulaiskanslisti
Taskinen Elli, kanslisti
Tiilikainen Anja, päiväkodin johtaja



Muistoissamme

Veikko Koponen 4.12.1919 – 11.7.2019



Veikko Koponen.

Veikko syntyi Vehmersalmen kunnan Litmaniemen kylässä sijaitsevalla Sepänsaarella. Jo toisessa polvessa sepän hommia tehnyt Veikko aloitti sepän työt jo koulupoihana. Töihin hän meni vuonna 1937 muutaman kilometrin päässä Jänissalossa olevalle Larssonin tiilitehtaalle. Aluksi hän teki remonttihommia, siirtyi sitten laivaan konemieheksi, jolloin suoritti koneenhoitajan tutkinnon.

Veikko määrättiin kutsuntoihin 16.9.1939 ja astui vakinaiseen palvelukseen 18.3.1940, jossa palveluksen laatu oli kk-pataljoona. Talvisodan ajan hän teki miinoja Sampontehdaalla. Jatkosodan aikana Veikko oli mukana hyökkäämässä Petroskoihin saakka. Tänne suomalaisittain Äänislinnaan oli komennettu puolustusvoimain palvelukseen kuopiolaisen Heikkisen Konepajalta Kuopiosta 75 miestä. Siellä tehtiin paljon armeijan autoja, koneita, laitteita ja aseita. Osia valmistettiin itsekin. Mistään ei voitu uusia tilata.

Suomalaiset olivat siellä miehittäjinä, siitä Veikko kertoi murheellisia tarinoita. Parempaan elämään tottuneet papin rouva ja everstin tyttökkin oli komennettu likaisiin ja raskaisiin töihin. Veikko koki, että paikallisia tavallisia ihmisiä kohdeltiin suomalaisten taholta huonosti. Veikolle kertyi sota-aikana paljon monenlaisia kokemuksia, vaarallisia rintamakokemuksia myöten, joista hän kertoi paljon tarinoita.

Veikon rintamasota loppui aivotärähdykseen 27.11.1941, jolloin hän sai komennuksen Heikkisen Konepajalle Kuopioon. Siellä korjattiin autoja ja tehtiin niihin varaosia.

Veikko vapautettiin vakinaisesta palveluksesta 17.3.1942 ja siirrettiin täysin palvelleena reserviin 1.10.1946.

Veikko kohtasi tulevan vaimonsa, Soitun Räsälän talosta kotoisin olevan, Elsan, Litmaniemen lavalla 1948. Yhteistä taivalta jatkui pitkään kultahäihin saakka ja pitempäänkin. Veikko ja Elsa vaimo muuttivat Kuopioon ja rakensivat mökin Rönön saareen. Sieltä he muuttivat takaisin Sepänsaareen. Kun tiilitehtaat lopetettiin he muuttivat pysyvästi Tuusniemelle.

Tuusniemellä sepän töitä riitti. Oli putkihommia, peltikattojen tekemistä, polkupyörien ja mopojen korjauksia ynnä muuta. Parhaimpina vuosina hän takoi tuhat viikattetta. Perhe asui pappilaa vastapäässä olevassa omatekoisessa talossa, jonka alakerrassa oli paja ja siellä monenlaista sepän työtä helpottavaa kojetta ja laitetta. Veikko oli kekseliäs ja neuvokas. Hän teki monet tarvittavat työkalut ja koneet itse. Kansan parissa oli paljon tarinoita siitä, mitä ihmeellistä Veikko oli keksinyt ja osannut tehdä. Tästä esimerkkinä omatekoinen rollaattori. Veikon rakentamat veneet olivat myös pitkälle omia keksintöjä ja oivalluksia täynnä. Kesäisin hän teki pitkiä veneretkiä Suur-Saimaalle asti.

Jäätyään leskeksi Veikko teki sepän töitä pajassaan vielä vuosia, mutta joutui sitten siirtymään vuokralle, jossa hän asui itsenäisesti ja viimeaikoina kotipalvelun turvin elämänsä loppuun saakka. Veikon virkeyttä saatiin ihmetellä vielä 99 vuotta täyttäneenä, kun hän kävi eläkeläisten tansseissa avustajan käsipuolella kuluvanakin vuonna.

Asevelijärjestöjen taholta piipahdettiin aina joskus Veikon luona ja varsinkin vuosittaisina syntymäpäivinä. Viimeisenä syntymäpäivänä 4.12.1918 hän vielä muisteli vilkkaasti elämänsä merkkitapahtumia. Sata ikävuotta ei aivan täytynyt, vaan jäi muutamaa kuukautta vaille.

Sepänsaari oli Veikon mielessä aina. Hän pääsi käymään siellä rakkaassa kotisaarensa vielä 2018 kesällä. Veikko oli onnellinen siitä, että sai luovuttaa saaren omille perillisilleen ja suvun perinne saaressa jatkuu.

Veikon siunaustilaisuus Tuusniemen kirkossa oli herkkä, kaunis ja jopa miellyttävä. Veikkoa muisteltiin muun muassa Paula-papin lisäksi lapsenlapsien laululla ja veteraanikuoron esiintymisellä.

Valto Holopainen

Lähteet: Hannu Holopaisen haastattelu 1988, Seija Immosen (tytär) tiedot.

Elsa Harjuniemi 1941 – 2019



Elsa Harjuniemi.

Räiske pohjan pakkasten, myrsky viima vimmainen, revontulten leimutessa synnyit Elsa Tervolassa Lapinmaassa. Isäsi kaatui sodassa, olit puolitoistavuotias, äitisi kuoli ollessasi kymmenenvuotias, olit täysi orpo. Elämä jatkui lastenkodissa. Koulut käytyäsi työskentelit apulaisena maalaistaloissa. Valtio koulutti sotaorvot ammattiin. Sinun Elsa koulutuspaikkasi oli Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos Siilinjärvellä. Pyhän aikana vierailit koulutoverisi luona Tuusniemellä. Koulun jälkeen muutit Koivulahteen. Sieltä Juurikkamäen kautta kirkonkylälle. Tulit toimintakeskuksen asiakkaaksi. Toimintakeskus sai sinusta ahkeran ja toiset huomioon ottavan asiakkaan. Olit helmi työyhteisössäsi.

Hakeuduit kansalaisopiston eri piireihin. Olit erittäin rohkea ja ahkera. Halusit oppia aina uutta. Käsityökeskus sai sinusta Elsa uskollisen jäsenen ja vapaaehtoisen työntekijän oli sitten kyse näyttelyiden valvonnasta tai arvan myynnistä.

Elsa mikä esimerkki olitkaan meille kaikille. Sinun hyväntuulisuutesi, auttamishalusi ja ahkeruutesi jäivät meille muistoksi. Et koskaan arvostellut ketään, näit aina kaikissa asioissa hyvät puolet. Siihenpä olisi meidän jokaisen pyrittävä. Käsityösi ja hyvytyesi jäi muistoksi meille. Äkillinen kuolemasi oli järkytys meille – Elsa. Jäimme sinua kaipaamaan. Kiitos ja siunaus iäisyysmatkallesi, elät muistoissamme.

Anna-Liisa Happonen

Eila Tirkkonen (o.s. Smolander) 1951 – 2019



Eila Tirkkonen.

Eila, lapsuuskotisi oli Loukeisella. Äitisi sukutarinan tunnen hyvin, onhan sukumme Etelä-Tuusniemeltä. Tulimme tutuiksi työpaikassasi Kelan toimistossa. Kävimme monet keskustelut kahvikupposen äärellä, eikä ne aina koskeneet Kela-asioita.

Sinä ja miehesi Erkki olitte usein auttamassa äitiäsi maa- ja kotitaloustöissä. Myöhemmin piditte huolta sisarustesi kanssa äidistäsi mahdollistaen kotona asumisen. Täytitte neljännen käskyn. Olitte kulttuurin kuluttajia. Teidät tapasi kotipitäjämme juhliissa vakiovieraana. Viimeinen tapaaminen oli sinun kanssasi Eila maakuntatalolla kulttuuritilaisuudessa.

Olit myös miehesi ja ystäväsi kanssa monet kerrat katselemassa maailman kaukaisia paikkoja lukuisilla ulkomaanmatkoilla. Oli helppo asioida työpaikallasi. Olit asiallinen ja ystävällinen asiakaspalvelija. Meille jäi sinusta kuva valoisasta, ystävällisestä ihmisestä. Et valitellut sairauksistasi, jotka sinut viimein uuvutti. Sinusta jäi meille valoisia muistoja. Olisimme halunneet pitää sinut keskuudessamme. Yllättäen tuli tieto kuolemastasi. Kiitollisena muistamme sinua.

*Kaivaten
Anna-Liisa Happonen*

Hilkka Happonen muistolle



Hilkka Happonen.

Kirjanpitäjä Hilkka Happonen o.s. Korhonen menehtyi pitkäikäisen sairauden uuvuttamana 14.5.2019 Tuusniemen sairaalassa 94-vuotiaana puolisonsa Laurin ja poikansa Pertin läsnä ollessa.

Hilkka syntyi Tervossa, silloisessa Karttulan kunnassa nelilapsisen perheen toisena lapsena ja vanhimpana tyttärenä 7.4.1925. Syntymäkoti oli tuolle ajalle tyypillinen pienviljelystila, jota Vilho-isä piti hyvässä kunnossa. Tunnollisena isäntänä hänelle lankesi kotiseudullaan myös erilaisia luottamustehtäviä. Tästä Hilkka lienee saanut jo lapsena mallia työeteläisyyteen ja yhteisten asioiden hoitamiseen. Isänsä kaaduttua talvisodassa keväällä 1940 Hilkka joutui 15-vuotiaana ottamaan vastuuta monista taloudenhoitoon ja viranomaiskäynteihin liittyvistä asioista.

Koulutaipaleensa Hilkka aloitti innolla, ”karkaamalla” jo kuusivuotiaana Hyvölän supistettuun alakouluun. Oppivelvollisuuden päätyttyä aikuisiän kynnyksellä hän hakeutui Helsingin kauppakouluun oltuaan sitä ennen apulaisena Rake Oy:n tukkuosaston lähettämässä. Syksyllä 1944 alkanut opiskelu keskeytyi tilapäisesti Hilkan sairastuttua tuolloin vaaralliseksi pidettyyn lavantautiin. Mutta sitkeydellä hän siitä toipui ja sai lisäopetuksen turvin opintonsa päätökseen aikataulun mukaisesti keväällä 1946.

Kauppakoulun käytyään Hilkka jäi kotiinsa odottelemaan Tervon kunnasta luvattua työpaikkaa. Suunnitelmat muuttuivat, kun hänen opiskelutoverinsa ja ystävänsä Laila Happonen suosittelee häntä tulemaan konttoriapulaiseksi Ol. Uurtajaan. Lailan lähdettyä kotoaan jatko-opiskelemaan hänen huoneensakin oli vapaana Hilkan tulla siihen asumaan. Niin alkoi uuden konttoristin työt Tuusniemellä 4.9.1946.

Hilkan asetuttua asumaan Lailan kotiin hän tuskin arvasi, että sillä tulisi olemaan kauaskantoiset vaikutukset hänen elämäänsä. Talon Lauri-pojalta ei jäänyt huomaamatta ahkera, taitava ja viehättäväkin vuokralainen, kuin kohtalon lähettämä. Vähin erin nuoret lähestyivät toisiaan, ja kipinä oli syttynyt. Talvella Hilkan ollessa saunalla sukkapyykillä oli Lauri mielellään mukana pi-

meän pelkoa torjumassa. Ja kyläläiset noteerasivat nopeasti tapahtumien kulun, josta nokkelat sanataiturit loivat kronikan yhdeksi ohjelmanumeroksi laskiaisiltamiin:

”Pellolta kuuluu Lassin laulu, paarlepuu,
Uurtajalta Hilkan nauru, eikös juu,
Lassi uuden viran keksi,
rupes pyykinpesijäksi,
inke pinke paarlepuu”.

Kesäkuussa 1948 vietettiin Hilkan ja Laurin häitä. Nuoren parin asuminen jatkui edelleen Laurin kotona Peltolassa kolmen sukupolven yhteisessä kodissa. Avioliiton alussa Hilkan työ Uurtajalla keskeytyi vähäksi aikaa jatkuen ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen syksyllä 1949. Työura kesti sitten yli 35 vuotta, siihen saakka, kunnes hän jäi eläkkeelle 60-vuotiaana. Ollessaan tauolla Uurtajasta Hilkka aloitti sivutoimisena Kelan piiriasiamiehenä jatkaen sitä vielä muutaman vuoden päätyönsä ohella, kunnes tehtävä siirtyi hänen puolisonsa Laurin hoidettavaksi. Lisäksi hän huolehti useiden järjestöjen kirjanpidosta. Hilkka tunnettiin työssään aikaansaavana ja ammattitaitoisena. Vielä eläkkeellä ollessaankin hän hoiti muun muassa Tuusniemen ja Vehmersalmen seurakuntien kirjanpitoitehtäviä.

Hilkalle ja Laurille syntyi kolme poikaa, Kari, Olli ja Pertti. Viisihenkisen perheen asuminen ukkilan pienessä kammariissa kävi jo ahtaaksi, Kelan arkistokaappikin otti sieltä sijansa. Oman talon rakentaminen ja muutto siihen toteutuivat 60-luvun alussa. Saatuaan oman pihan ja puutarhan Hilkka pääsi toteuttamaan haavettaan ryytimaasta ja marjapensaista, joita hän hoiti yhtä tunnollisesti kuin muitakin tehtäviään. Marjastus oli yksi hänen intohimoistaan.

Harrastusten parissa Hilkka oli aktiivinen koko aikuisikänsä. Laulaminen ja liikunta kuuluivat hänen jokapäiväiseen elämäänsä vanhuusikään saakka. Kotona touhutessaan Hilkka hyräili tai lauleli paljon. Kirkkokuorossa hän lauloi yli 65 vuoden ajan – yhdessä Laurin kanssa. Liikkuminen luonnossa sujui yksinkin. Kesää ei voinut ajatella ilman saunomista ja uimista Honkaniemen mökillä. Varmaan moni kyläläinen pani merkille, kun Hilkka lenkkeili päivittäin kylän raitilla, sauvojen kanssa tai ilman, tahi hiihti Pahkasalon lenkkejä Juojärven jäällä. Hänellä oli vielä 80-vuotispäiväänsä mennessä kyseisen talven tavoitteena hiihtää 800 kilometriä, mutta se jäi harmillisesti vähää vaille hänen lounastuaan kätensä suksia irrottaessaan hiihtolenkin päätteeksi.

Hilkan voimat alkoivat hiljalleen ehtyä sairauksien edetessä. Harrastusten tarjoama virikkeellisyys väheni. Sen sijaan perheen lapset, lastenlapset sekä lastenlastenlapset toivat sisältöä hänen elämäänsä. Asuminen Laurin tukemana sujui useiden vuosien ajan, kunnes kaatumisesta aiheutuneen vamman seurauksena Hilkan hoito kotona kävi ylivoimaiseksi. Viimeiset kolme vuotta häntä hoidettiin Tuusniemen sairaalassa, jossa Lauri kävi lähes päivittäin syöttämässä häntä.

Kiitollisin mielin muistelemme Hilkkaa hänen elämäntyöstään perheensä ja kotiseutunsa hyväksi.

***Maija Happonen**
Hilkan miniä*

Tuulikki Keränen (o.s. Tirkkonen)

3.2.1928 – 8.8.2019



Tuulikki Keränen. Kuvan omistaja kirjoittaja Anna-Liisa Happonen.

Mitäpä olisi talo ilman aitan polulla astelevaa emäntää? Tuulikki teki elämäntyönsä Salonkylän Pantamäen emäntänä miehensä Veikon kanssa hoitaen karjatilaa ja kasvat- taen ja kouluttaen neljä lastaan. Sota-aikana Tuulikki kä- vi Helsingissä kauppaopiston. Hän työskenteli ennen nai- misiinmenoaan Vehmersalmella kerhoneuvojan ja kan- sanhuollossa.

Pantamäen isäntäväki seisoo rappusilla toivottaen hy- mysuin vieraat tervetulleiksi. Tuulikki sanoi usein kesä- aikana, katsottaisiinko ensin pihaa ja puutarhaa. Ome- napuut huumasivat tuoksuvilla kukillaan marjapensaiden ympäröimänä ja hyvin hoidettuina kasvimaaineen. Pihan ympärillä oli silmiä hivelevä kukkaloisto. Piha palkittiin 1. palkinnolla Koillis-Savo pihakilpailussa.

Pantamäki valmistui vuonna 1948. Tuulikki Keränen asui siellä lähes 70 vuotta. Leskeksi jäätyään vuodesta 2006 lähtin hän asui yksin. Kuva 2.11.2019.

Tuvassa odotti runsas katettu ruokapöytä, karjalanpais- ti tuoksui, hellankulmalla höyrysi potaatit ja muut lisuk- keet. Seurustelun ja ruokailun jälkeen kylläiset vieraat saateltiin autolle asti. Talon lämmin henki seurasi muis- toineen lähdettyä. Hyvä mieli ja kiitollisuus päällimmäi- senä. Keräset olivat innokkaita karjankasvattajia ja jalos- tajia. Monet palkinnot ja kunniakirjat tuli tästä työstä.

Tuulikki oli taitava käsityöihminen. Kaikki kodintek- stiilit omaan kotiin, lapsille, sukulaisille ja ystäville hän valmisti. Hän oli myös taitava ompelija, pysyipä muuraus- kihvelikin hänen käsissään, kun ei saatu muuraria ranta- saunan piipun ja uunin muuraukseen. Tuulikki muurasi ne. Rakennustarkastaja tuli ja hyväksyi työn kehuen työn laatua. Eipähän hän arvannut kuka oli ollut muurarina. Rantasauna piippuineen jäi muistoksi kotijärven rantaan.

Tuulikki oli yhteiskunnallisesti valistunut. Hän hoiti monia kunnallisia ja seurakunnallisia luottamustoimia. Vapaaehtoistyö täytti myös Tuulikin elämää. Maatalous- tuottajat, maa- ja kotitalousnaiset ja keskustapuolueen luottamustoimet tulivat tutuiksi vuosikymmenien aikana. Erikoisen rakas vapaaehtoistyö oli sotaveteraanijärjestös- sä ja sen naisjaostossa 20 vuotta. Tuulikille sopii hyvin isänmaan värit sininen ja valkoinen, värit ovat vapauden. Hän jos kuka ymmärsi isänmaan vapauden.

Tuulikki oli jäänyt leskeksi ja eli yksin Pantamäellä. Voimat väheni ja muutto tuli kirkonkylälle vanhusten ta- loon. Vielä sielläkin Tuulikin vieraanvaraisuus oli erikois- ta runsaine kahvipöytineen. Tuulikki oli henkisesti virkeä loppuun asti. Muisti pelasi. Paljon meni tietoa ja taitoa tämän sota-ajan eläneen Tuulikin myötä. Rantasaunan piippu ja paljon muuta jäi muistoksi jälkipolville ja meil- le ystäville, kiitollinen mieli. Hyvää taivasmatkaa toivot- taen.

Anna-Liisa Happonen



Hilma Räsänen 1928 – 2019



Hilma Räsänen.

Hilma Katri Räsänen syntyi Tuusniemen Kolonsalossa. Vanhemmat olivat Heikki Happonen ja Helena o.s. Kärkäinen. Hilma syntyi keskimmäiseksi seitsemäslapsiseen perheeseen. Kansanopiston käytyään hän avioitui jo 22-vuotiaana Simo Räsänen kanssa ja muutti emännäksi Salonkylän Hapolaan.

Heille syntyi neljä lasta. Kaksi poikaa ja kaksi tyttöä.

Hyvin hoidetun talon lisäksi Hilma oli hyvin osallistuva. Juurikkamäen naiset yleensäkin olivat poikkeuksellisen osallistuvia. Sanottiin, että kylällä on oma ”akkarotunsa”. Hän oli näiden rientojen keskeinen innostaja ja toimija. Taustayhteisöinä olivat muun muassa Juurikkamäen maatalousseura ja maatalousnaiset. Hilma oli lähes vakioesiintyjä monissa juhlissa, milloin juontajana, näyttelijänä ja lausujana. Hän esitti monesti myös kirjoittamiinsa kronikoita.

Hilma tuli hyvin tutuksi ja kuvatuksikin oltuaan kymmeniä vuosia myymässä tuotteitaan Kuopion torilla. Joulumyyjäisissä olivat myös taitavasti tehdyt olkityöt suosittuja. Hilma voitti useana kesänä Rukiinleikkuun suomenmestaruuden ja kultaisen sirpin.

Tuusniemen kunta järjesti Millenium-juhlan vuosituhannen vaihtuessa 31.12.1999. Hilma piti juhlassa ansiokkaan juhlapuheen, jonka hän aloitti seuraavasti: ”Hyvät ihmiset, hyvät tuusniememäiset. Ensimmäiseksi muistutan että elekee unneuttoo tätä Savon murretta, vuan piittää tämä arvossa ja kunniassa. Ollaankohan myö tuusniemen oikeita ihmisiä, myö jotka on synnytty kasvettu, oltu koko ikämmö tiällä. Ollaan synnynnäisiä oikeita ihmisiä. Mutta ne jotka on tulleet tänne muualta ja ouvat ihmisiksi, niin nekkii suavat olla oikeita ihmisiä”.

Valto Holopainen

Maija Asikainen o.s. Puolakka 1927 – 2018



Maija Asikainen.

Maija tulit Hiidenlahteen 1950-luvulla kankaankudonnan opettajaksi. Ystävystyimme me kaksi muualta tulleet. Osallistuit kylän nuorten elämään. Harjoittelimme näytelmää, jossa olin minä, Iskolon Oton, tulevan elämänkumppanisi äiti. Otto kirjoittaa minun vieraskirjaani ”Pävee vuan äit, Otto on tuas suluhaspoikoo, sen nimi on Maija, se ei ossoo kirjuttaa, mutta se ossoo lauloo ja kuttoo.” Siitähän se tarina alkaa yhteiselle elämälle.

Teidät vihittiin kotipitäjässä Vesannolla, olimme runsaslukuisasti mukana. Sinusta tuli Iskolan emäntä. Perheenne kasvoi kolmella pojalla ja kahdella tyttärellä. Ostitte kotikylältämme Mäntyrinteen pikkutilan. Siitä tuli kotinne.

Olit käsityön ammattilainen. Muistan kuinka opetit tyttäresi jo ennen koulua neulomaan. Tuusniemelle perustettiin kansalaisopisto. Etsimme kankaankudonnan opettajaa. Tapasin sinut ja kysyin haluaisitko ottaa työn vastaan – jatkoin – mieti asiaa ja vastaa sitten. Otit Maija tehtävän vastaan, hoidit sitä vuosikymmenet. Kansalaisopiston ensimmäinen kevätnäyttely oli Hiidenlahden määmiesseuran talolla. Olit sitä rakentamassa. Sinun ohjauksessasi tehdyt käsityöt koristavat kotejamme.

Maija olit kylämme tietopankki. Muistit tapahtumat, päivämäärät ja ihmisten nimet. Vaikka voimasi pettivät, järjenvalo kesti loppuun asti. Valoisa luonteesi, myönteinen elämänasenteesi ja vieraanvaraisuutesi jätti meille sinusta muiston. Kaipaamme kyläyhteisömme valonpilkkua. Kiitollisena muistaen.

Anna-Liisa Happonen

Kalervo Huhtinen 19.3.1944 – 29.7.2019



Kalervo Huhtinen.

Jyrki Kalervo Huhtinen syntyi Vihdissä kolmilapsiseen perheeseen. Hänellä oli vanhempi veli ja kaksi nuorempaa siskoa. Lapsuutensa ja nuoruutensa hän vietti Hyvinkäällä, jossa kävi koulunsa. Armeijan hän suoritti Turun It-patteristossa. Kalervolla oli Taija ja pieni poika jo armeija-aikana. Siinäkin asiassa hän piti kiirettä ja siitä johtune, että hän sai niin paljon elämässään aikaan.

Perhe muutti Ruotsin Fleniin, jossa vielä syntyi toinen poika. Kotimaassa tarjoutui työnjohtajan paikka Tampereella Johnsson Metall Oy:ssä ja sitten käyttöpäällikön toimi Kankaanpäässä. Hänelle oli tarjolla työpaikkoja muun muassa Kiirunassa ja Mexicossa, mutta hän halusi yrittäjäksi ja niin pääsi.

Kalervon varsinainen elämäntyö alkoi vuonna 1978 Tuusniemen Paakkilassa, jossa oli vuokrattavissa ja sitten ostettavissa Partek Oy:n metalliosasto. Perhe muutti tänne, ja perustettiin nyt jo kuuluisaksi ja tuusniemeläisittäin merkittäväksi investoijaksi ja työllistäjäksi kasvanut Paakkilan Konepaja Oy.

Paakkilan Konepaja on kuulunut sarjaan Suomen vahvimmat sertifikaatin piiriin katkeamatta vuodesta 2007 vuoteen 2019. Vuonna 2007 yritys sai maakunnan vahvin yrityspalkinnon.

Alkurahoitusta saatiin omilla patentoiduilla tuotteilla ja päästiin nopeasti kasvamaan. Yrityksen tiloja kasvatettiin moneen otteeseen ja 2000-luvulla lähes 6000 neliöön.

Kalervo toimi aina hyvin näkyvästi ja hänet kutsuttiin moniin metalli- ja teknologiateollisuusjärjestöihin. Hän oli myös muun muassa Ek-edustajistossa, Kuopion käsi- ja tehdasseurueessa, Fennian hallintoneuvostossa ja Finnveran neuvottelukunnassa. Tuusniemelläkin Kalervo toimi ja oli mukana monissa yhdistyksissä ja kunnallisissa luottamustoimissa. Konepaja ja Kalervo sai useita yrittäjäpalkintoja. Kalervo ja Taija saivat kutsuja moniin arvokkaisiin tilaisuuksiin ja vuonna 2001 tuli kutsu myös presidentin linnaan itsenäisyyspäivän juhliin. Talousneuvoksen arvonimen Kalervo sai 1996. Erilaisia diplomeja ja kunniakirjoja on tullut mittava määrä.

Nuorempana Kalervo harrasti jousiammuntaa, jopa kilpailutasolla, vesivärimaalaus ja kitaran soittoakin olivat mieluisia. Saunominen oli mieleistä ja rantasauna lämpisi usein. Kalervo ja Taija matkailivat paljon ja eri puolille maailmaa. Eurooppa ja kaukomaat tuli käytyä, monet matkat myös työn puolesta.

Luonteeltaan Kalervo oli optimisti ja näki asioissa aina valoisat puolet. Kalervo ja Taija eivät piiloutuneet. Vaativasta ja aikaa vievästä yrittämisestä huolimatta he olivat kotipaikkakunnallaan Tuusniemellä näkyviä ja osallistuvia. Kalervo muisti hyvin kaikkien työntekijöidensä nimet ja taustat, jopa kauan sitten poistuneetkin, mikä teki hyvin läheisen vaikutuksen.

Heidät nähtiin usein monissa yleisötapauksissa ja kokoon-tumisissa. He olivat kiinnostuneita myös koko Tuusniemen menestyksestä ja olivat valmiita näistä asioista keskustelemaan, niin kuin muistakin kiinnostavista asioista. Kalervo piti Tuusniemeä hyvänä tolkun immeisten paikkakuntana. Hänellä oli paljon ystäviä ja hänen valoisa olemuksensa jäi voimakkaana mieleemme.

Puoliso Tajan, lasten ja lastenlasten lisäksi jäimme kaipaamaan Kalervoa ja olisimme vielä pitäneet häntä pitkään keskuudessamme.

Lähde: Taija Huhtisen muistopuhe

Valto Holopainen

Paakkilan Konepaja 2019.



"Ville" Miettinen



Ville Miettinen.

Lehtemme pitkäaikainen ja uskollinen avustaja Eino Vilho Henrik Miettinen kuoli tammikuussa kotipihansa valkeille hangille Enonsalon Suurusjärvellä. Kaikki olivat jo hänen oikean nimensä unhoittaneet ja häntä sanottiin vain Villeksi. Ville-nimestä hän itsekkin piti.

Ville syntyi 21.4.1934 Suurusjärven tilalla, jossa hän sitten asui koko ikänsä. Suurusjärven tila sijaitsee harvaanasutulla Enonsalon kylällä. Ympäriällä on paljon luontoa lähellä kalaisaa Suurusjärveä. Tila erotettiin Villen isän aikana Suurusmäen talosta, joka on seutukunnan ensimmäisiä asuttuja taloja.

Historia ja perinteet olivat Villelle tärkeitä. Niinpä hän oli innokas avustamaan muistoillaan tätä Tuusniemen Joulua. Hän hankki lehtemme monet muistelmakirjoitukset, joista mainittakoon muun muassa vuonna 2018 "Hevonen ja lehmä ystävinä", "Äiti käytti viikatteita Palokin sepällä", vuonna 2017 "Amerikan vieraita", vuonna 2015 "Muistoja Enonsalon koulusta" ja 2012 "Isonkiven Antti". Ville innosti myös toisia kirjoittamaan. Tästä hyvä esimerkki, kun hän sai lapsuuden kaverinsa Toivo Laitisen kirjoittamaan hyviä ja ansiokkaita perinnekirjoituksia kuten "Osuusliike Uurtajan muistolle" ja "Paimenkoikana Lautalassa".

Ville oli luontoihminen, villieläinten ja lintujen asiantuntija. Monet luonnontutkijat ja harrastajat kävivät häntä tapaamassa. Myös linnut tykkäsivät Villestä, lintulaudalla vieraili harvinaisia lintuja. Villen ansiot ja elämä olivat hyvin monipuolisia. Nuoruudessa Ville oli kova hiihtämään ja mielellään hän kertoi hiihtomatkoista Kuopioon saakka. Paljon matkustelleena, mutta vaatimattomana juttumiehenä, Villestä pidettiin. Kesäisin hän piti Sinikkansa kanssa monipuolista kasvimaata, jossa monet kasvit ja kukatkin olivat mukavaa katsottavaa.

Tämän kirjoittajalle Ville oli korvaamaton apu myös kirjoittaessani sukukirjaa Hilma ja Heikki, Katsaus tuusniemeläisiin Tirkkosten ja Miettisten sukuihin. Voin rehellisesti sanoa, että kirja olisi jäänyt ilman Villeä kirjoittamatta. Monet perinnetarinat jäivät vielä kirjoittamatta. Olen kuitenkin ikuisesti kiitollinen ja muistelen lämmöllä hyvää ystävääni Villeä.

Kirjoitettu Villen hautajaispäivänä 16.2.2019

Valto Holopainen

Ville säilytti perinnettä. Mm. tämän vanhan aitan pihapiirissään Suurusjärvellä.



Rakkaita lemmikkejä

Jenna Kulajoki 5.lk

Siru-koira

Siru on seitsemän vanha beagle koira. Olin 3-vuotias, kun meidän toinen koiramme Kira sai pentuja ja yksi niistä oli Siru. Sen lempinimi pentuna oli Lehmä, koska siinä ei ollut yhtään ruskeaa. Siru on tyttökoira. Se on vähän jääräpää, mutta silti kiva ja fiksu. Se tykkää silityksistä ja ruuasta, mutta se haukkuu paljon, eikä se tykkää olla häkissä. Siru tykkää kun käymme yhdessä mökillä. Se tykkää käydä metsässä juoksemassa. Siru ja Kira tykkäävät meidän kissasta Mokasta. Mokka oli ennen minun isotäti kissa. Hän antoi sen meille siksi, koska hän muutti pois.

Abel Koskinen 5.lk

Kissani Lilli

Minun kissani nimi on Lilli. Lillillä on monta väriä: musta, valkea ja oranssi. Lillillä on myös sileä turkki. Se metsästää yleensä kesällä hiiriä ja lintuja. Se myös syö pehmeää ruokaa ja normaali kissan raksuja. Lilli yleensä nukkuu sohvalla, uunin päällä ja sängyllä. Silloin kun me oltiin hakemassa Lilliä ja hänen veljeänsä Kaapoa, niin he olivat hyvin arkoja. Kun me oltiin kotona, minun veljeni tykkäsi Lillistä, mutta nyt minä tykkään siitä. Ne on jo kuusivuotiaita. Tykkäsin kutsua Kaapoa Karhuksi, koska se näyttää mustalta karhulta.

Koirani Bero

Koirani Bero eli 3-vuotiaaksi. Se oli sairas ja se puri minua monta kertaa. Minun kädessäni on vieläkin arvet. Se ei ollut hyvä koira eikä huono koira, mutta ei ollut mitään muuta vaihtoehtoa kuin lopettaa se. Bero haudattiin torstaina 12.6.2016. R.I.P Bero. Berolla ei ollut hyvä elämä eikä hyvä tarina. The End.

Ossi Miettinen 5.lk

Kissani Vili

Minulla on kissa nimeltä Vili. Se on mustavalkea. Se on hieman yli kymmenen vuotta vanha. Vili on iso-kokoinen. Sen turkki on sileä ja pehmeä, ja se nauttii siitä. Se on joskus hieman aggressiivinen, mutta yleensä se on rauhallinen. Se on kesällä paljon ulkona, mutta etenkin talvella se tykkää maata sohvalla. Se tykkää metsästää hiiriä ja lintuja. Pääasiassa se syö pussiruokaa. Sitä ruokitaan muutaman kerran päivässä. Vili katosi kerran kun asuin kylällä. Se oli noin kuusi viikkoa kateissa. Se löytyi.

Patrick Keinänen 5.lk

Minulla on 3 vuotta vanha poikakissa, jolla on harmaamusta turkki. Se asuu navetan vinnillä. Se puree tunteettomia kavereita. Ja sen nimi on Ruohopoika, joka tykkää olla ulkona. Minä ruokin sitä kaksi kertaa päivässä. Se oli 6 viikkoa häveissä.

Veeti Flander 5.lk

Minulla on 4-vuotias tyttökoira nimeltä Tirri. Tirri on maataiskissa ja sillä on harmaita raitoja. Tirri on luonteeltaan leppoisa ja äksy, ja Tirri saattaa raapaista jos kulkee ohi tai puraista pohkeesta, mutta silti hän tulee viereen nukkumaan. Tirri rakastaa laatikoita, ja se yrittää änkäytyä pieniinkin laatikoihin ja kaikkiin laatikoihin, jopa keittiön työpöydän laatikkoihin. Sitä ruokitaan 2 kertaa päivässä ja se nukkuu tosi paljon.

Miro Tuovinen 5.lk

Tom

Minulla oli koira nimeltä Tom. Tom ulkoili päivässä monta kertaa. Tomin lempiruokaa oli koiran raksut. Tom oli ruskea sekarotuinen koira. Tom ei painanut paljoa. Hän myös leikki Raxin kanssa, se oli Tomin koirakaveri. Tom leikki paljon vinkuvilla leluilla. Tom ei haukkunut melkein koskaan koirille, mutta se saattoi haukkua enemmän ihmisille. Tomilla oli isot korvat ja ne oli myös pitkät. Tom tykkäsi uida paljon kesällä. Tom yleensä valloitti sohvaa. Eräänä jouluna Tom sai ison leikki possun. Tom oli meillä useita vuosia. Sitten me myytiin se, ja se kuoli uuden omistajan kotiin.

Onni Vuojolainen 5.lk

Pontso

Pontso on kissani, joka on paljon ulkona ja tykkää leikkiä vähän. Pontso tykkää syödä eniten säilykettä ja se tykkää myös kalasta. Pontso on mustavalkoinen jase on kolme vuotta vanha. Se ei pelkää vieraita ihmisiä paljon. Se tykkää saalistaa hiiriä, lintuja ja rottia. Pontso nukkuu päivällä paljon ja seuraa minua usein kaikkialle ja leikkii usein Nasun kanssa.

Nasu on kissa, joka on alle 1-vuotias ja leikkii paljon. Pontso nukkuu usein sohvalla tai saunalla. Joskus Pontso söi meidän kasveja ja puri leluja, mutta ei enää. Kun Pontso oli pieni, se kiipesi vesikuppiin, josta se joi vettä. Pontso leikkii myös meidän toisen kissan kanssa, joka kiipeää

monesti parvekkeelle tikkaita pitkin. Se kiipesi myös katolle meidän entisessä kodissa.

Pontso yrittää monesti änkeytyä jääkaappiin. Pontso ei ole ollut kipeä eikä sillä ole ollut mitään sairauksia. Pontso saatiin äidin kaverilta.

Otto Hentelä 5.lk

Topi

Topi on pitkä musta pieni mäyräkoira. Se tykkää nukkua sohvalla ja syödä, totta kai. Se ei tykkää kovista äänistä. Sen luonne on kiltti mutta suojelevainen kokoonsa verrattuna. Sillä on suuri sydän, mutta se myös metsästää siilejä. Topi on ulkonäöltään pitkä mutta pieni mustaruskea pikku makkara. Se syö melkein mitä vaan. Topi alkaa olemaan hyvin vanha, siis kahdeksan vuotta vanha. Topilla on myös epilepsiaa ja kaihia, mutta se pärjää hyvin. Olen tuntenut Topin kolmen vuoden ikäisenä ja meillä on ollut pitkä historia. Jos Topin päästäisi irti etupihalle, se karkaisi, mutta olemme saaneet sen aina kiinni. Topi on helppoihoinen koira. Minä käytän sitä lenkillä joka päivä. Topin tarvitsee syödä vain kerran päivässä, mutta se saa luun illalla. Päivällä se syö koiran raksuja. Topi on minulle erittäin tärkeä koira, olisi hirveää, jos se kuolisi.

Veikko Kekäläinen 5.lk

Haluaisin lemmikin

Haluaisin papukaijan, mutta kerron ekaksi tarinan yhdestä kesästä. Eräänä kesänä kuulin heinäpaalin sisältä rapinaa. Sieltä tuli ulos hiiri. Se kiipesi hankooni, joka oli maassa. Mutta kun oltiin lähdössä kotiin, se karkasi.

Nyt kerron papukaijasta, jonka haluaisin. Se voisi olla monivärinen tai vaikka yhden värinen. Sekin voisi olla hauska. Mutta en tietäisi, minkä nimen antaisin sille. Mutta se voisi oppia matkimaan puhetta. Se voisi olla hauska taito. En tiedä paljoa papukaijoista.

Vaikka haluaisin papukaijan lemmikiksi, minulla ei ole ollut ikinä lemmikkiä. Olen miettinyt, minkä lemmikin haluaisin, mutta papukaija olisi ykkösenä jos kysyttäisiin minkä lemmikin haluaisin. Olisi kiva omistaa lemmikki. On olemassa monia lemmikkejä, ja monelle on varmaan vaikea valita oma lemmikki. Kaikki eivät välttämättä halua lemmikkiä, mutta monet pitävät lemmikeistä monista eri syistä.

Leo Koponen 5. lk

Kissani Piku

Piku on 13-vuotias mustavalkoinen kissa. Piku syö kaloja, hiiriä ja kissalle tehtyä ruokaa. Se pitää pienistä neulotuista koristeista ja pienistä autoista ja lankakeristä. Piku ei pidä kovista äänistä, vieraista ihmisistä ja muista eläimistä. Piku nukkuu normaalisti sohvalla. Se on päivisin ulkona ellei sada. Piku ruokitaan kahdesti päivässä. Äitini ruokkii Pikun.

Jimi Lievonen 5. lk

Minun koirani

Sen nimi on Ellu. Rodultaan se on corgi. Se on mustavalkea ja ruskea. Ellu syö banaania ja koiran ruokaa ja juo vettä. Se käy näyttelyssä. Ellu on tosi hassu koira. Se nukkuu sohvalla ja hyppii mahan päällä. Ellu on villi koira, tosi pieni koira. Ellu vihaa kynsien leikkausta ja se ei tykkää uinnista.

Teemu 5.lk

Minun kissani

Minulla on kissa nimeltään Mikki. Mikki on mustavalkea poikakissa. Mikin lempiruokaa on märkäruoka ja se juo vettä. Mikki metsästää myyriä, lintuja hiiriä ja oravoita. Mikillä on paljon veljiä ja siskoja. Yksi veljistä asuu meidän luona. Mikki on 8-vuotias kissa. Mikki tykkää nukkua sohvalla päällä. Mikki tykkää rapsutuksesta. Mikki tykkää olla sylissä.

Emma Voutilainen 5.lk

Kanit ja koirani

Kanieni nimet ovat Bert, Robert ja Hoge. Robert on iloinen aina, paitsi joskus outo. Hoge on leikkisä eikä se pure. Bert on yleensä ujo mutta myös hyvin leikkisä ja Bert puree myös joskus. Kanit syövät heinää ja miniporkkanoita ja juovat vettä.

Koirien nimet ovat Heta ja Heppu. Koirat syövät koiran raksuja ja erilaisia makkaroita ja juovat vettä. Heppu ja Heta ovat molemmat todella hyväkuuloisia.

Iida Hassinen 5.lk

Ansa kissa

Ansa on kiva ja vähän pullea kissa. Ansa tykkää syödä, loikoilla kuistilla ja metsästää hiiriä. Ansa syö mitä vaan, mutta sen lempiruoka on varmaan kinkku tai raksut. Ansa on harmaa ja sillä on tummemman harmaat tassut. Ansa on jo aika vanha, se on 16-vuotias. Ansa tykkää nukkua kesäisin ulkona ja talvisin sisällä tai takakuistilla. Meillä on myös 3 koiraa, mutta Ansa ei pelkää niitä. Ansa on myös pari kertaa pienempänä oksentanut sohvalle.

Kolme koiraani

Meillä on myös 3 koiraa. Koirien nimet on Jörö, Emma ja Siru. Siru on 2 vuotias, Emma on 6 vuotias ja Jörö on 3 vuotias. Jörö on venäjänajokoira ja Emma ja Siru ovat suomenpystykorvia. Emma ja Siru ovat samassa häkissä ja Jörö on omassa häkissään Emman ja Sirun vieressä.

Sara Voutilainen 5.lk

Koirani ja pupuni

Meillä on mustavalkea pupu, jonka nimi on Lilli. Lilli on 3-vuotias. Lilli on rodultaan leijonan harjan ja kääpiön sekoitus. Lilli on luonteeltaan arka, mutta se puraisi keran sormestani. Lilli syö omenaa, leivänmuruja ja porkkanaa. Lilli on talvet sisällä ja kesät ulkohäkissä.

Meillä on koira, jonka nimi on Sanni. Sannin turkki on musta ruskein merkein. Sanni on 11-vuotias. Sanni on rodultaan Saksanmetsästyksenterrieri. Sannin rotu tarvitsee paljon liikuntaa ja sitä käytetään luolametsästyksessä.

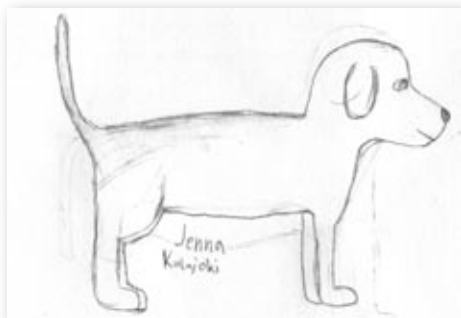
Sanni aina alkaa haukkua kun me tullaan kotiin autolla. Me annetaan Sannille aina iltaisin sen verran ruokaa että se pärjää päivän ja Lillille.

Pihla Räsänen 5.lk

Meidän pieni pallero Mogu

Minun perheessäni on koira, jonka nimi on Mogu. Hän on ruskea irlanninsetteri, joka on vuoden vanha. Hän on aina iloinen ja reipas. Mogu on aina iloinen, kun joku perheenjäsen tulee kotiin, ja se huolehtii, jos minä olen kipeä. Yksi päivä kun olin kipeä ja heräsin, Mogu oli minun kainalossa nukkumassa. Samana päivänä hän ei enää nukkunut yhtään, koska hän vahti minua. Hän rakastaa luita ja nameja. Mogu ei vihaa ketään vaan päinvastoin hän rakastaa kaikkia ja on aina valmis leikkimään. Hänellä on ihanan pehmeä turkki, jota kaikki rakastaa. Mogun päässä on valkea täplä, josta hän sai nimensä. Kun näimme Mogun ekan kerran, se täplä oli juttu joka oli upea ja halusimme heti Mogun. Nimi, Mogu tulee elokuvasta, jossa oli hirviö nimeltä Mogu, jolla oli valkea täplä päässään. Hän ei osaa pysyä paikoillaan vaan aina pitää olla tekemistä. Metsä on hänen oma leikkipaikka, jossa hän juoksentelee vapaana ja välillä ottaa salaa sankosta mustikoita. Koulupäivänä kun tulin kotiin, Mogu oli vetänyt kaikki pyykkit lattiaalle, ja hän vain katsoi minua silmiin pää alaspäin eli hän oli noloissaan. Kun Mogu tuli taloon, me emme halunnut että Mogu oppisi mennä sohvalle, mutta yksi yö hän oli päässyt sohvalle ja tiesimme silloin että peli on menetetty.

Tämä tarina oli vasta alkua!



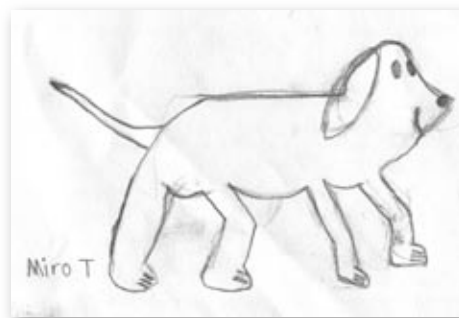
Iina Toivanen 5.lk

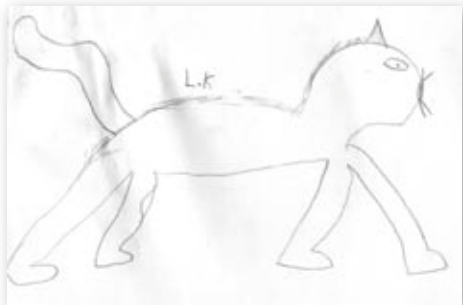
Koiramme Jysky

Kun minä olin vauva, meillä oli 2 labradorinnoutajaa, mutta aion kertoa Jyskystä. Jysky oli 7-vuotias, kun minä synnyin. Jyskyn turkki oli musta ja silmät siniset. Vanhempieni mielestä Jysky oli uskollinen ystävä. Minun isäni kävi Jyskyn kanssa erilaisissa kisoissa ympäri Suomen. He voittivat kisat todella monesti. Isäni ja pari muuta kaveria metsästäivät Jyskyn kanssa sorsia. Joskus kun vanhempani tulivat kaupasta, Jysky hyppi innoissaan siitä, kun he tulivat. Joka jouluna, kun lahjat oli kuusen alla Jysky ja Siru menivät aina etsimään omat lahjansa. Talvella kun Siru ja Jysky pääsivät ulos leikkimään lumella, ne tunkivat päänsä lumihankeen ja pyörivät siinä!

Kun Jysky oli vanha koira, sen takajalat lakkasivat toimimasta, kun Jysky sairastui. Jysky oli todella sairas, joten se lopetettiin. Jysky ja Siru olivat isälläni jo ennen kuin äitini tuli kuvioihin. Kun minä katson joskus vanhoja kuvia Sirusta ja Jyskystä, minulle tulee jotain muistoja mieleen. Se on kyllä ihme, koska olin silloin vauva. Siru oli tyttökoira ja Jysky oli poikakoira. Mielestäni Siru ja Jysky olivat sisaruksia, mutta en ole varma.

Loppu!





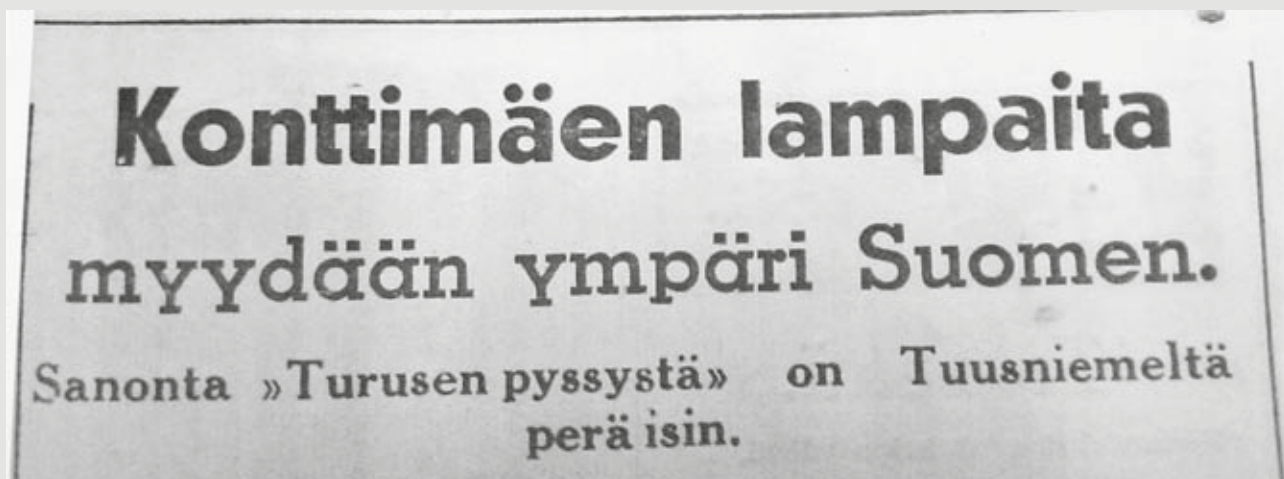
Yöhauki tomaatilla



Hauki tykkää tomaatista ja sipulista. Pilkotaan vadin pohjalle kaksi kohtalaisen kokoista sipulia. Pirskotetaan murskeen päälle hieman rypsiöljyä.

Ladotaan ruodottomat haukifleet sipuleille. Pilkotaan lisää sipulia 1–2 kpl. Kierretään myllyllä merisuolaa maun mukaan. Leikellään muutama tomaatti fileiden päälle. Lisätään vielä öljyä tai voita. Juustoraaste tekisi vielä poikaa. Jotain vihreääkin, vaikkapa sipulin varsia tai tilliä. Kansi päälle ja uuni 90 asteeseen. Aamulla noin 10 tunnin kuluttua avataan kansi ja hämmästyttään.





SAVO – lehden otsikko vuodelta 1942

Konttimäen lampaita myydään ympäri Suomen

Sanonta ”Turusen pyssystä” on Tuusniemeltä peräisin ”Käväisimme Tuusniemen kansanhuollon toimistossa ja tapasimme siellä kansanhuollon johtajan kunnanvaltuuston puheenjohtajan mv. Ananias Haposen. Hän kertoi meille Tuusniemestä monenlaisia asioita. Juojärvi jakaa pitäjän kahtia ja toista puolta sanotaan ”seläntauspiirik-

si” ja toista ”mannerpiiriksi” Seläntakaa on liikenne nyt hankalaa ja se vaikeuttaa jonkin verran kunnan taloudellista elämää. ”Muuten täällä ihmiset ovat tyytyväisiä elantoonsa ja niinhän tuleekin Tuusniemen väen. Tuusniemellä on 1122 karjanhaltijaa. Karjanhoidon edistämiseksi on täällä pari sonniosuuskuntaa. Konttimäen tienoo on tunnettu hyvistä lampaistaan. Sieltä on nytkin ostettu lampaita ympäri maan.”

Autohuolto Petri Räsänen vuoden 2019 Tuusniemen vuoden yrittäjä

Tuusniemen AD-Autohuolto vietti samalla 10 vuotista taivaltaan. Petri osallistuu kahden asentajan lisäksi myös itse käytännön töihin, mutta myös toimistotyö vaatii aikansa.



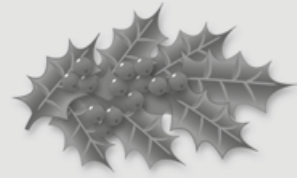
*Toivotamme ystävillemme
ja tuttavillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

*Seppo ja Sirkka Heiskanen
Olli-Pekka Hersio ja Asta Tirkkonen-Hersio
Valto ja Tuula Holopainen
Pentti Hätinä ja Helga Ukkonen
Raimo Hätinä ja Eila Kuismanen
Allan Karpansaari
Lasse ja Marja Koistinen
Olli ja Irene Lehto
Seppo ja Seija Miettinen
Reino ja Maija Miskala
Antti ja Jaana Nissinen
Eerik ja Anni Nissinen
Arto ja Tarja Palomäki
Heikki ja Helena Pitkänen
Kari ja Tuula Puustinen
Onni ja Vieno Ryyänen
Heimo ja Marja Räsänen
Esa Simanainen ja Kaija Laitinen
Eero Smolander
Hannu Smolander
Timo ja Lea Säisä
Hannu ja Pirjo Tervo
Timo ja Sirpa Tirkkonen
Jarkko ja Arja Toivanen
Jorma ja Sirpa Voutilainen
Teuvo Voutilainen
Osmo Väisänen*



Tuemme tällä yhteisellä ilmoituksella Tuusniemen Joulun julkaisemista.

Joulutervehdys



Airaksinen Pirkko ja Markku
Antikainen Maire ja Pekka
Forsman Tuula ja Aimo
Hakkarainen Kaarina ja Olavi
Hallman Irma ja Seppo
Happonen Lauri
Happonen Anna-Liisa
Heiskanen Sirkka ja Risto
Hiltunen Helvi ja Reino
Hirvonen Aili
Hirvonen Irina ja Auvo
Holopainen Aili ja Reijo
Holopainen Aino-Marjatta ja Timo
Huttunen Paula ja Esa
Huumonen Raija ja Pertti
Hämeen-Anttila Riitta
Hämäläinen Saara ja Tahvo
Härkönen Ulla ja Arvo
Hätinen Riitta ja Korhonen Heikki
Jahkonen Elina ja Heikki
Junkkari Tuija ja Anssi
Jäntti Eevariitta ja Eero
Keinänen Anne ja Teuvo
Kekäläinen Irma ja Kaarlo
Kolari Terttu ja Tirkkonen Martti
Koponen Elvi ja Pentti
Korhonen Kaija ja Jouko
Kröger Sinikka ja Taisto
Kröger Vilma ja Marko
Kurki Reino
Kähkönen Anja ja Martti

Lempinen Marja-Leena ja Arvo
Lempinen Tauno
Leppänen Liisa ja Pentti
Marku Anja ja Alpo
Martikainen Erja ja Pekka
Miettinen Kirsi ja Antti
Miettinen Esko Viljami
Mustonen Liisa ja Erkki
Mustonen Lea ja Pekka
Mäkelä Marja-Leena
Neuvoset Kiitokset lintujen ruokkijoille
Nissinen Maila ja Olavi
Nissinen Tuula ja Teuvo
Nupponen Eira ja Erkki
Närvänen Riitta ja Erkki
Paananen Pirkko ja Broglin Mario
Parviainen Aira ja Heimo
Patrikka Tuula ja Korhonen Simo
Pekkonen Marjatta
Pohjolainen Helmi ja Reino
Poutiainen Matti ja Kätsyri Ritva
Ronkainen Hilikka ja Teuvo
Räsänen Sisko
Savolainen Eeva ja Raimo
Taskinen Ritva ja Esko
Tenhunen Marja ja Pekka
Tikkanen Anja ja Viljo
Toikkanen Soili
Tuunainen Eeva ja Erkki
Vartiainen Tuula ja Kalervo

RAUHALLISTA
JOULUNAIKAA
ja
ONNEA VUODELLE
2020!



Tuusniemen kunta ja Tuusniemen Teollisuus Oy

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*
TUUSNIEMEN LÄMPÖ ja VESI Oy
Meijerintie 16 (vanha meijeri) Tuusniemi
Puh. 040 502 3130

Heimosen
PUUTARHA

Puh. 0201-557020 | www.heimosenpuutarha.fi

*Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!*

Eikala Oy

Sepäntie 9, 71200 Tuusniemi | Puh. 0500 671 898
eirasanen@gmail.com



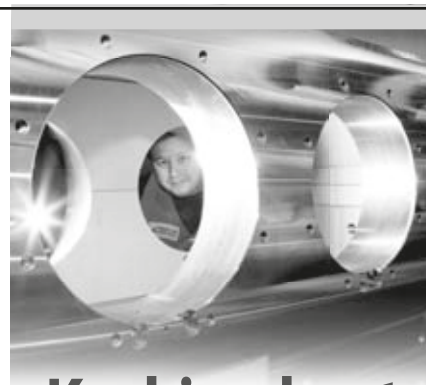
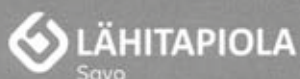
PUUKEIDAS
OUTOKUMPU
WWW.PUUKEIDASOUTOKUMPU.FI
PUUKEIDAS, OUTOKUMPU

Avoinna ma-pe 8-17 la 9-13
Puh. 010 820 1340
Kuopiontie 97 B, 83500 Outokumpu

(puhelunhinta 8,21 snt/ puh + kiinteästä verkosta
5,90 snt/ min tai matkaviestinverkosta 16,90 snt/ min)

**HYVÄÄ JOULUA
JA TURVALLISTA
ALKAVAA VUOTTA**

Paikallisoimaa
omasta alueyhtiöstäsi
lahitapiola.fi/savo



Keskiraskaat alihankintakoneistukset

- tuotantotilat 5100 m²
 - levytyöt
 - särmäys
- robottihitsaus max 2500 kg
 - CNC -koneistus max
x=2100 mm y/z=1500 mm
 - pintakäsittely
 - kokoonpano

Vuodesta 1978

 **PAAKKILAN
KONEPAJA OY**
Katseenkestävää laatua

www.paakkilankonepaja.fi



**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA 2020**

- Rakennustarvikemyynti
- Remonttipalvelut

SAWON NOVAS Oy

Keskitie 12,
71200 Tuusniemi
Puh. 045 261 5100



Hyvää joulua ja
onnellista uutta vuotta !

OP Tuusniemi 

**Ystävällinen ja
joustava palvelu**
Koulutetut kuljettajat

**Monipuolinen
kuljetuskalusto**

**Paikallinen tilausajon
ammattilainen**

hojo-matkat.fi

www.hoj-matkat.fi

email: tilausajot@hoj-matkat.fi

Puh. 050 570 9553, Fax (013) 550 336

KAIVINKONEURAKOINTIA

Mikan koneurakointi

Mika Laukkanen, Tuusniemi

Puh. 050 560 1291

www.mikankoneurakointi.fi

*Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!*

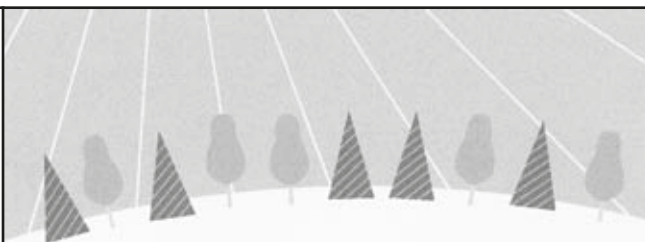
TMI ASA RÄSÄNEN

Puh. 0400 579 782

Pohjois-Savon Isännöinti Oy
Hyvää Joulua

*Hyvää Joulua ja Onnellista
Uutta Vuotta 2020*

KONEURAKOINTI
PEKKA KOPONEN
Puh. 0440 193 899



**Kilpailuta puukauppa
Suunnista metsänhoitoyhdistykseen**

Palvelemme kaikissa metsän käyttöön, hoitoon
ja suojeleluun liittyvissä kysymyksissä.

Toimihenkilömme Tuusniemellä:

Risto Toivanen, metsäasiantuntija 040 538 2555

Mikko Koistinen, metsäasiantuntija 040 580 2033

Hemmo Nikkonen, metsäasiantuntija 040 573 7506

Jukka Väisänen, erityisasiantuntija/metsäsuunnittelu,
arviot, LKV, 0400 171 628

Jaakko Moilanen, metsähoitoesimies 040 500 8126



**Metsänomistajat
POHJOIS-SAVO**

Edunvalvontaa puun juurelta Brysseliin

Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Savo • Tehdaskatu 37 •
70620 KUOPIO • puh. 0400 330 674 •

etunimi.sukunimi@mhy.fi • www.mhy.fi/pohjoissavo

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*



LIIEKIRJAPAINO

offset

digipoint

www.kuopionliikekirjapaino.fi
www.painetaan.fi

- Kaivutyöt
- Talonpohjien kaivut ja täytöt pitkäpuomi- ja minikoneella
- Imetyskentät
- Vanhojen talojen ja ahtaiden paikkojen salaojitukset lyhytperäisellä koneella
- Maansiirtotyöt
- Rantojen ruoppaukset ja massojen siirrot kuorma-autoilla
- Kosteikkorakentaminen

Koneyhtymä
Happonen & Holopainen
040 727 4791, 0400 172 884

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

**KONEURAKOITSIJAA
ESKO HOLOPAINEN**

Puh. (017) 721 710 ja 0400 295 883

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

**KONEKORJAAMO
A. KARTTUNEN**

Luostaritie 2404
0400 421 823

Koivuharjun KANALA

Lähituotettuja
lattiakanalan munia Tuusniemeltä.



Puh. 0400 499 136, Tarleena Tirkkonen ja Samu Kiiski
Huom! Myös kotimyynti.

Hyvää Joulua ja
kiitos kuluneesta vuodesta

Tuusniemen Autohuolto ja Varaosa Oy
Puh. 040 767 3787

ON Rauta/ON Agri Oy

Olli Nykänen, kauppias
Kaavintie 5, 73600 KAAVI
+358 400 792 268
olli.nykanen@rautia.fi



Lämmin kiitos asiakkaillemme ja yhteistyökumppaneille kuluneesta vuodesta!
Rauhallista joulun aikaa ja onnellista uutta vuotta!



040 545 5788

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!



Iisakki Tukiainen, 0400 651 240
Sannimari Tervo, 0400 273 204
Sanna Tervo-Tukiainen, 0400 651 129

Kuljetusliike Tervo & Co. Oy
Kuopiontie 151, 71200 Tuusniemi
toimisto@kuljetusliiketervo.fi
www.kuljetusliiketervo.fi

TÄPLÄNTUPA OY

Hyvää Joulua.
Täpläntupa kiittää asiakkaitaan
menneestä vuodesta.
Puh. 040 413 1405.

Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!

MINVERA OY

Erolanniementie 66, 71260 Juurikkamäki
Puh. 044 210 4057

Kiitämme asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta ja toivotamme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!



Kuopiontie 151, 71200 Tuusniemi
pub. 0400 651 240
www.tuusniemensora.fi
iisakki.tukiainen@tuusniemensora.fi

Merkillisen Hyvää Joulua!



OUTOKUMPU
Kivukatu 2 • 83500 Outokumpu
puh. 013 555 535 • outokummun.varaus@propani.fi

POLVIJÄRVI
Varauksentelefonit 4 • 83700 Polvijärvi
puh. 013 569 660 • polvijarven.varaus@telema.fi

**KUKKA-, HAUTAUS- JA JUHLAPALVELU
KUITTINEN**

Puh. 044 970 5388

Hautauspalvelu:
Kaavintie 12, Kaavi
(Kenkäkaupan vieressä)

Juhlahuoneisto:
Rantatie 6, Kaavi

WWW.KUITTINEN.FI

**PERINTEINEN HIERONTA, VOICE MASSAGE JA
INTIALAINEN PÄÄHIERONTA**

Mirja Poutiainen

• koulutettu hieroja • Voice Massage -terapeutti

Lahjakortteja pukinkonttiin!

Kenttätie 6, 71200 TUUSNIEMI Puh. 040 502 8091

PALVELUPISTE

TO - PE 8 - 17
LA 8 - 12

GRILLI

TO - PE 8 - 17

PAISTOPISTE

JOKA
PÄIVÄ

KMarket

TUUSNIEMI

PALVELEMME
MA - PE 7 - 21
LA 7 - 19
SU 10 - 18

DB SCHENKER
MATKAHUOLTO

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

KARVOSEN PUUTARHA

Levälahti

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2020*

**Traktoriurakointi
Jarkko Toivanen**

Susijärvi, 71240 Paakkila
0400 193 564



HANNAN

Kampaamo

Keskitie 26 • 71200 Tuusniemi • 0400 273 489

TEBOIL

TUUSNIEMI

Puh. 045 216 4772

Tuusniemen parturi- ja kampaamopalvelut

Parturi-Kampaamo Eeva

Keskitie 25, puh. 044 563 0347

Parturi-Kampaamo Pirjo Miettinen

Keskitie 13, puh. 044 366 1790

Parturi-Kampaamo Pirkko Pääkkönen

Poikkitie 2, puh. (017) 661 051

Toivotamme asiakkaillemme

Hyvää Joulua ja Onnea vuodelle 2018

SAVON KONETYÖ OY

Puutavaran hakkuu- ja metsäkuljetuspalvelut

Paronlahdentie 38, 71280 KOSULA • Puh. 0400 982 997

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta



MARKET

TIMANTTI

sanna.sillman@k-market.com

Kaivotie 2, Kaavi, puh. 020 741 7810

Ma-Pe 7-21, La 7-19, Su 10-18

www.k-market.com

MAATALOUS- JA KONEPALVELU

HEIKKI NISSINEN

- Pyöröpaalausurakointia ja karhoitusta
- Piennarten niittotyöt

TUUSNIEMI PUH. 040 413 5065

*Rauhallista Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta 2020!*

**Rautasepäntäliike
Y. Rissanen**

Tuusniemi. Puh. 25.
Suorittaa kaikkea alaan kuuluvaa
työtä ja korjauksia.

HOKE

www.HoKe.fi

**Suunnittelu- ja
Rakennuspalvelu
Hoke Oy**

Olli Holopainen 0400 130 185

Arvi Kekäläinen 044 561 6285

JG-KULJETUS Oy

Kaavi

- muuttokuljetukset
- lannoite-/rahtikuljetukset

Puh. 050 566 7442

Kukka-, hautaus- ja juhlapalvelu KUKKATUPA

Avoimna:
ma - ke 9 - 16
to - pe 9 - 17
la 9 - 13



Puh. 017 661 610
044 5565 003

posti@kukkatupa.fi
www.kukkatupa.fi

Huoltotie 5, 71200 Tuusniemi

Hyvää Joulua!

OKUN KONEOSA

Kiisukatu 17, Outokumpu Myynti 020 787 9510
www.okunkoneosa.fi

Hyvää
Joulua!

Loma Jussila

Toivottaa
MTY Kekäläinen - Tuomainen

Onnellista
Uutta
Vuotta!

**AUTOHUOLTO
HASSINEN**
p. 044 2435 509

**Hierontaa ja kalevalaista
jäsenkorjausta Kaavilla ja Tuusniemellä**

Vetrex

Matti Räsänen,
koulutettu hieroja, 040 533 0226

POHJOLAN TILIVOIMA
KIRJANPITO • TALOUSHALLINTO
KLT-kirjanpitäjä
VUOKKO KANTELL

Meijerintie 5, 71200 Tuusniemi
044 240 3168, vuokko.kantell@gmail.com



Hyvää Joulua



Keskitie 23, 71200 Tuusniemi
Puhelin (017) 661 228

UUSI ISO COROLLA HYBRID

MIKSI ODOTTAA, JOS VOI AJAA JO NYT?



ALWAYS A
BETTER WAY



Corolla on uudestisyntynyt. Seuraavan sukupolven Corolla Hybrid ei ole ainoastaan luokkaansa isompi, se on suuri. Suuri tehoiltaan, suuri mitoiltaan ja ennen kaikkea suuri ajettavuudeltaan. Mitä pikemmin koeajat, sen nopeammin tunnet sen.

HYBRID

Uusi Corolla

Hatchback 1.8 Hybrid Active	kokonaishinta 28 338 €
Sedan 1.8 Hybrid Active	kokonaishinta 28 820 €
Touring Sports 1.8 Hybrid Active	kokonaishinta 29 392 €
Touring Sports 2.0 Hybrid Active	kokonaishinta 32 394 €

Takuu 3 v/100 tkm, korin puhkiuostumattomuustakuu 12 v, hybridijärjestelmän takuu 5 v/100 tkm. Toyota Hybridiakaturva 10 v/350 tkm. *Uuden Corolla Hybrid -malliston CO₂-päästöt 101-121 g/km ja yhdistetty kulutus 4,5-5,4 l/100 km.

KUOPION AUTO KAUPPA

KALLANTIE 11, Kuopio, 017 364 2211.

Automyynti 044 368 2241. Automyynti ma-pe klo 8-17, la 10-14.

SHELL-OUTOKUMPU

Kuusjärventie 41
83500 Outokumpu

Puh. 013 222 389
050 512 5114 / Pekka
pekka.sairanen@elisanet.fi

HOTTI
-TUVAT

Marja & Lasse Koistinen
Kojanlahti
71280 KOSULA

050 365 7064,



• **MÖKKILOMAT**
• **OHJELMAPALVELUT**

*Hyvää Joulua ja
Riemullista Uutta Vuotta*
**Koillis-Savon
Hammaspalvelu Oy**

Tauno Miettinen, puh. 040 547 3118

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*
RANTA-MYLLY

Meijerintie 16, Tuusniemi
Puh. 040 721 1097



ONNEA VALTO 80 VUOTTA!



Päätoimittaja:

Valto Holopainen
Koivulanrannantie 8
71200 Tuusniemi,
valto.holopainen@kolumbus.fi
0400 679 999



Pitkääaikainen Tuusniemen kunnanvirasto tyhjeni vuoden 1984 alussa. Henkilökunta piti läksiäiset 6.1.1984 ja muutti nykyiseen virastotaloon. Lähtiessä lyötiin ulko-oveen alla oleva taulu.

